

Színpad

1400 Ft

XXII. évfolyam 4. szám 2026. március

Előadóművészetek technikája

**Színháztechnikai Fórum
Magyar Teátrum Díjak
ISE Barcelona**

TÖBB MINT

25 ÉVE

A MAGYAR SZÍNHÁZAK
ÉS KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK
SZOLGÁLATÁBAN!

BIZTONSÁGOS MEGOLDÁSOK,
BIZTONSÁGOS ÜZEMELÉS!

Kik vagyunk?

A Színpad- és Emelőgéptechnika Kft 1998-as alapítása óta Magyarország és a Kárpát-medence egyik legismertebb színháztechnikai beszállítója.

A sok helyen csak "Színpadtechnikások" néven ismert csapatunk tapasztalt tervezőkből, projektvezetőkből és technikus kollégákból áll.

Az elmúlt 25 év referenciái alapján, az időszak legnagyobb színháztechnikai projektjeivel a hátunk mögött, régi és új megrendelőink is biztonságos és professzionális szolgáltatást várhatnak tőlünk.

Miben segíthetünk?

Fő tevékenységünk egyedi színháztechnikai gépek tervezése és gyártása. Beszállítói hálózatunknak és saját műhelyünknek köszönhetően az ország egész területére szállítunk függönyöket, színpadokat, köteleket, bilincseket, sülyzárakat és mindent ami színpadra való!

Szolgáltatásaink

Tervezés

Saját tervezőcsapatunknak köszönhetően, házon belül lehetőségünk van új gépek, díszletelemek, vagy díszletmozgatások tervezésére.

Javítások

Hibabejelentést követően gyorsan reagálunk, felmérjük a hibákat és (ha lehetőség van rá) akár a helyszínen azonnal javítjuk azokat.

Karbantartás

Országsszerte már több mint 80 intézménynél végzünk rendszeres karbantartást. Rendszeres karbantartással a színpadtechnikai eszközök és gépek biztonságosan üzemeltethetők!

KAPCSOLAT

4 Belelátni az egész világot (GÖTZ ESZTER)

SZÍNHÁZTECHNIKAI FÓRUM

5 Szakmai korszakhatár a hazai színházbiztonságban (LAKATOS GERGELY)

MAGYAR TEÁTRUM DÍJAK

8 Magyar Teátrum Díjak 2025

A Magyar Teátrum Díjat 2010-ben alapította a Magyar Teátrumi Társaság azzal a szándékkal, hogy elismerje a színházi háttérszakmák legkiválóbb művelőit. 2025 decemberében immár 15. alkalommal került sor a díj átadására. Az ünnepélyes gálaműsort ezúttal a József Attila Színház látta vendégül.

9 Magyar Teátrum Díj 2025: Borbás Mihály (JÓZSA ÁGNES)

10 Magyar Teátrum Díj 2025: Hajdu Judit

12 Tolnay Pál Életműdíj: Götz Béla

Lapzárta után jött a szomorú hír: Götz Béla díszlettervező, scenikus életének 86. évében elhunyt. A Tolnay Pál Életműdíj így pályájának utolsó, méltó elismerése lett.

ISE BARCELONA

14 ISE 2026 Barcelona: mindenen túllépett (BÖRÖCZ SÁNDOR)

Európa legnagyobb audiovizuális és rendszerintegrátori kiállítását a szervezők ismét a barcelonai Fira de Barcelona Gran Via kiállítási központban rendezték meg 2026. február 3-6. között.

16 Integrated Systems Europe 2026. A barcelonai szakkiállítás diadala a számok tükrében és a Chromasound szemüvegén keresztül

(MÁRFAI TIBOR)

SZÍNHÁZÜZEMELTETÉS

18 A láthatatlan szakmai szövetség. Húsz éves a Gólem Színház

(GÖTZ ESZTER)

2005-ben alakult meg a Gólem Színház Egyesület, amely Magyarország egyetlen zsidó színházát működteti. A jubileum kapcsán Borgula Andrással, a színház alapító művészeti vezetőjével beszélgettünk.

21 Megújult a Pécsi Harmadik Színház (MORAVETZ LEVENTE)

HAZAI HÍREK

24 Hírek a hazai színházi világból

26 „Legyen béke, békesség a színházak, az emberek között” – Vajda Márta emlékére

Január 20-án elhunyt a magyar színházi élet egyik motorja, szíve, a Színházi Társaság örökös ügyvezető titkára, Vajda Márta, aki csaknem négy évtizeden át szolgálta a magyar színházak ügyét.

27 Az állami díjak odaítélésének kifogásolható gyakorlata miatt hozott létre bizottságot a Színházi Társaság

KÜLFÖLDI HÍREK

28 A NEXT-proaudio bemutatja a C8 PRO modellt

28 A Holland Nemzeti Opera Robe iFORTE LTX mozgó lámpákat vásárolt

29 MagicDot Neo az Ayrtontól

29 Az Európai Bizottság új Kulturális Iránytű programot indít az EU előadóművészeti díjával

30 Úton a zöld színház felé

LÁTVÁNYTERVEZÉS

33 „Hirtelen a díszlet elkezdte befolyásolni a színpadi anyagot”

(JÁSZVAY TAMÁS)

Az összeszokott rendező-tervező párosokkal készülő, a MALÁT kezdeményezésére folytatott interjú-sorozatunk ezúttal szokatlannak tűnő választással folytatódik: Schnábel Zita díszlettervező és ifj. Vidnyánszky Attila színész-rendező csak két és fél-szer dolgoztak együtt, ám a közös munka máris mindkettejük számára meghatározó jelentőséggel bír.

38 A színpadi látvány művészei (JÓZSA ÁGNES)

Beszélgetés Tordai Hajnal jelmeztervezővel a Szcenika sorozatról

SZÍNHÁZÉPÍTÉS

41 Új Operaház épül Hamburgban

A dániai Bjarke Ingels építész vezette BIG csapata nyerte a nemzetközi pályázatot a hamburgi Állami Opera új épületének tervezésére, amely jelentős kulturális projekt a németországi Hamburg HafenCity Baakenhöft-félszigetén.

SZÍNHÁZTECHNIKA

43 Egy kiállítás képei, avagy ROBE bemutatja a Nemzetiben (SIMON OTTÓ)

46 Allen & Heath dLive rendszer a Veszprémi Petőfi Színházban

(DITZMANN TAMÁS)

TECHNIKAI ÚJDONSÁGOK

48 A Chromasound újdonságai

SZÍNHÁZI GAZDASÁG

50 Újabb közgazdasági módszerek a színházakban (DR. VENCZEL SÁNDOR)

KÖNYV

53 Hiányzó (színház)történetek (GÖTZ ESZTER)

A Magyar SzínházTechnikai Szövetség negyedévente megjelenő Színpad című folyóirata a színháztechnikai szakma meghatározó kiadványa, amely szakmai tudást, innovációt és inspirációt nyújt olvasóinak.

Ha Ön is fontosnak tartja a színházak technikai fejlődését, a szakmai közösség támogatását és tudásmegosztását, kérjük, támogassa munkánkat adója 1%-val.

Adószámunk: 18114799-2-41

Minden felajánlás segít abban, hogy továbbra is színvonalas tartalommal szolgálhassuk a színházi szakmát és a művészeteket kedvelő közönséget!

Belelátni az egész világot

Mit lát a közönség a színházból? Az elegáns bejáratot, az előteret, ahol sokadmagával együtt a néhány órányi megismételhetetlen élményre vár. Azután a nézőteret, ahol moccanatlanul kell belemerülnie ebbe az élménybe. És legfőképpen a színpadot, minden csoda középpontját.

Mit lát a színházcsináló? Köteleket, padlót és fölötte függő technikai berendezéseket, műhelyeket és öltözőket, listákat és táblázatokat. Előlről és hátulról a színház világa alig hasonlít egymásra, mégis, abban a viszonylag rövid időben, amikor a színpad két oldalán lévő megajándékozzák egymást egy előadással, ugyanazt élik át: a pillanat teljességét. Ennek pedig tökéletesnek kell lennie. Hankiss Elemér így fogalmazott: „A valóságban a világ nagy, én pedig kicsi vagyok, el vagyok veszve benne. Aztán veszek egy színházjegyet, beülök a nézőterre, s egyszeriben fordul a kocka: a világ hirtelen összezsugorodik, beszorul a színpad négy fala közé, én pedig mint egy szemlélődő filozófus vagy jóisten kívülről figyelem, hogy mi történik benne. Mint amikor egy gyerek egy üveggolyót tart a kezében, és belelátja az egész világot.”

Ez a törékeny, mégis teljes világot hordozó üveggolyó a háttérben rengeteg invenciót, művészi kreativitást és odaadást, emellett pedig biztonságos, stabil működést igényel. Hogy ez mind megvalósulhasson, az a háttérben dolgozók munkakörülményein, erőfeszítésein és a színházi üzem pontos szabályain is nagymértékben múlik. A színházak biztonságos működéséről egyre több szó esik itthon is. 2025 végén a SzínházTechnikai Szövetség fórumot rendezett a színházak műszaki vezetői számára, ahol megoszthatták tapasztalataikat és átbeszélhették a biztonságos működés feltételrendszerét, az előttük álló kihívásokat, köztük a szakmai utánpótlás kérdését, a digitális technológiák térfoglalását és a fenntarthatóság, a „zöld színház” egyre erősebb igényét. Erről a szakmai eseményről is beszámolunk idei első lapszámunkban.

A színház- és rendezvénytechnika nagy nemzetközi bemutatói közül évről évre nagyobb szerepet kap a Barcelonában megrendezett Integrated Systems Europe, azaz az ISE Barcelona. Idén az esemény minden korábbi meghaladó látogatottságot produkált: négy nap alatt csaknem százezren voltak kíváncsiak a színházi technológia innovációira. Ebben a lapszámunkban két tudósítással is körbejárjuk, hogy milyen újdonságokat ígérnek a következő időszak színháztechnikai fejlesztései.

A következő oldalakon olyan témákat kínálunk, amelyeket rendszeres olvasóink már megszokhattak: beszámolunk a decemberben átadott Magyar Teátrum Díj eredményéről; egy kerek évforduló és egy színházépület felújítása kapcsán betekinhetnek a budapesti Gólem Színház és a Pécsi Harmadik Színház működésébe; friss színházi híreket olvashatnak itthonról és külföldről, technikai újdonságokat és egy-egy színpadi világitási- vagy hangrendszer használatának tapasztalatait, néhány fontos fogalmat a színházi gazdálkodás bonyolult, sokszor rejtélyesnek tűnő tudományából. A Magyar Látványtervezők Társaságával közösen készített interjú-sorozatunkban pedig ezúttal egy látványtervező és egy rendező munkakapcsolatába pillanthatnak bele. Vagyis megpróbáljuk abba a bizonyos törékeny üveggolyóba beletenni mindazt, ami a színházi háttérszakmák művelői számára fontos lehet ahhoz, hogy munkájukban fejlődhessenek, és kapcsolatot találjanak a színház többi területe felé. Reméljük, hogy ezzel egy kicsit hozzájárulhatunk ahhoz, hogy az a bizonyos megismételhetetlen pillanat ne csak a közönségnek hozzon örömet, hanem a létrehozói számára is.

Götz Eszter

főszerkesztő

Színpad
Előadóművészetek technikája

XXII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
2026. MÁRCIUS

MAGYAR
SZÍNHÁZTECHNIKAI
SZÖVETSÉG

A Magyar SzínházTechnikai Szövetség
szaklapja
HU ISSN 1786-6995

Megjelenik:

negyedévente
(március, június, szeptember, december hónap)

Kiadja:

a Magyar SzínházTechnikai Szövetség
(1138 Budapest, Madarász Viktor u. 43. fsz., www.msztz.hu)

Felölts kiadó:

Lakatos Gergely, az MSZTSZ elnöke

Alapító főszerkesztő (2005–2022):

Szabó-Jilek Iván

Főszerkesztő:

Götz Eszter
szinpad@msztz.hu

Szerkesztik:

Böröcz Sándor, Lakatos Gergely, Simon Ottó

Szerkesztőség:

Magyar SzínházTechnikai Szövetség titkársága
1138 Budapest, Madarász Viktor utca 43. fszt.
Tel./fax: 329-0841

Korrektor:

Schäffer Zsuzsa

Tördelészerkesztő:

Lusztig Tibor

Nyomdai munkák:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

Terjesztés:

előfizetéssel.
A Szövetség tagjai ingyen kapják.
Ár: 1155 Ft/példány

Előfizethető:

a szerkesztőség címén vagy a
www.msztz.hu honlapon lévő megrendelőlapon.
A 2026. évi teljes évfolyam ára 4200 Ft.
A postaköltséget felszámítjuk.

Régebbi lapszámok – korlátozott számban – még kaphatók.

Kéziratokat, ábrákat, fotókat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

Szerkesztőségünk a hirdetések és a PR-cikkek tartalmáért nem vállal felelősséget.

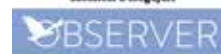
A közölt cikkek tartalma nem minden esetben tükrözi a szerkesztőség véleményét.

ISSN 1786-6995 (nyomtatott)
ISSN 2732-0073 (online)

Címlapon:

A kastély, Vigaszínház, 2022
Rendezte: Bodó Viktor, díszlet: Schnabel Zita, jelmez: Nagy Fruzsina és Pattantyús Dóra, világitás: Csontos Balázs
Fotó: Dömölky Dániel

Lapunkat rendszeresen
szemléli a megújult

www.observer.hu

A Színpad – Előadóművészetek
technikája megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap támogatja

Nemzeti
Kulturális
Alap

Szakmai korszakhatár a hazai színházbiztonságban

Beszámoló az Országos Színháztechnikai Fórum 2025 tanácskozásáról

A színházi biztonság ma már nem részletkérdés, hanem a működés alapfeltétele. Hosszú szünetet követően 2025 novemberében ismét sor került a színházi műszaki vezetők országos tanácskozására.

A Magyar Színháztechnikai Szövetség (MSZTSz) kezdeményezésére és szervezésében megvalósult Országos Színháztechnikai Fórum a Kulturális és Innovációs Minisztérium, valamint az Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő támogatásával jöhetett létre. A kétnapos szakmai rendezvényt Novák Irén, művészetért és közösségi művelődésért felelős helyettes államtitkár nyitotta meg, ami önmagában is jelezte a tanácskozás súlyát.

A Fórum középpontjában a hazai színházbiztonság legaktuálisabb kérdései és a kapcsolódó szabályozás átfogó megújításának igénye állt, különös tekintettel a Színházművészeti Biztonsági Szabályzat (SzMBSz) kiadásáról szóló, hatályos 35/1997. (XII. 5.) MKM rendelet korszerűsítésére. A rendezvény nem elszigetelt kezdeményezés volt: az MSZTSz az elmúlt években következetesen és tudatosan fordult a hazai színházbiztonság ügyének felkarolása felé és aktív szerepet vállalt a jogszabályi keretek megújításának előmozdításában. Az Országos Színháztechnikai Fórum ennek a több éve formálódó szakmai missziónak egyik kiemelkedő állomása volt. Jelentőségét az is érzékeltette, hogy közel ötven vezető színházi szakember vett részt rajta. Ilyen volumenű szakmai találkozóra – amelyen a hazai színházi élet szinte valamennyi meghatározó intézményének műszaki vezetése képviseltette magát – talán évtizedek óta nem volt példa. A jelenlévők egybehangzó véleménye szerint a tanácskozás jelentősége messze túlmutatott egy szűken értelmezett szakmai konferencia keretein. A hazai színháztechnikai közösség érdemi, szenedélyes, ugyanakkor mindvégig konstruktív vitákban gazdag párbeszédet folytatott egy új, rendszerszintű biztonsági szabályozás koncepcionális alapjairól.

A megújulás szükségessége

A jelenleg hatályos MKM rendelet a maga idejében kiemelkedő jelentőségű szabályozás volt: egységes, időtálló keretbe foglalta a színházművészeti tevékenység biztonsági követelményeit, és világos normatív alapot teremtett az intézményi működéshez. Az elmúlt közel három évtized technológiai változásai azonban egyre nyilvánvalóbbá tették, hogy a szabályozás újragondolása elkerül-

hetetlen. A színpadtechnika mára komplex, integrált rendszerré vált. A digitálisan vezérelt felső- és alsógépészeti berendezések, a programozható mozgatórendszerek, a személyemelési és reptetési technológiák, a vizuális hatáskeltő eszközök alkalmazása olyan új kockázati dimenziókat nyitott meg, amelyek a rendelet megalkotásának idején még nem, vagy nem ebben a formában voltak jelen. A produkciós struktúrák is átalakultak: a koprodukciónak, vendégjátékoknak és tájéltadásoknak a rendszere ma jóval intenzívebb és összetettebb, mint évtizedekkel ezelőtt.

Ezt a helyzetet felismerve az MSZTSz 2021-ben munkacsoportot hozott létre, amelynek feladata a hatályos szabályozás felülvizsgálatára irányuló szakmai javaslat kidolgozása és folyamatos gondozása volt. A kialakított koncepciót elsőként a szaktárea elé terjesztettük, majd az ott kapott támogatás és szakmai iránymutatások figyelembevételével a Fórum résztvevői, vagyis a szélesebb szakmai közösség elé vittük további egyeztetés és vitaindítás céljából.

Az előkészítő munkában részt vevők és a tanácskozás résztvevőinek közös megállapítása az volt, hogy a szabályozás alapelvei ma is érvényesek, a szerkezeti és tartalmi korszerűsítés ugyanakkor elengedhetetlen. A cél nem a szabályozás öncélú szigorítása, hanem annak strukturáltabbá, áttekinthetőbbé és technológiailag megalapozottabbá tétele.

Új szerkezeti logika, pontosabb fogalmak

Az új SzMBSz-tervezet tárgyalása során egyelőre inkább a fő irányok kerültek előtérbe. Már a vita korai szakaszában széles körű egyetértés alakult ki abban, hogy mindenekelőtt pontosan rögzíteni kell az előadóművészeti létesítmény fogalmát. Ugyanakkor a szabályozásnak tekintettel kell lennie az egyes művészeti ágak eltérő infrastrukturális adottságaira és sajátos működési feltételeire. A résztvevők abban is egyetértettek, hogy az új szabályozási keretnek a korábnál kisebb hangsúlyt kell helyeznie magára az előadóművészeti létesítmény megvalósítására és létesítésére, hiszen e területen ma már számos korszerű, az épí-

tési és tervezési tevékenységre vonatkozó szabályozás és szakmai norma áll rendelkezésre. Ezzel együtt indokoltnak látták, hogy az új szabályozás jogszabályi szinten is nevesítse, és kötelező alkalmazási körbe emelje azokat a nemzetközi gyakorlaton alapuló szabványokat, amelyek jelenleg többnyire csak ajánlásként vannak jelen a mindennapi munkában. Különös jelentőséget kaptak a létesítmények általános tervezési előírásaira, a színpadgépezetekre, az emelő- és teherhordó berendezésekre, nézőtéri berendezésekre vonatkozó szabványok. A készülő szabályzatnak nemcsak általános elveket kell megfogalmaznia, hanem a korszerű színháztechnikai gyakorlat nemzetközi standardjait is világosabban be kell emelnie a hazai jogi környezetbe és alkalmazási gyakorlatba.

A tervezet egyik legfontosabb újdonsága a szabályozás világos, logikai rendbe szervezett szerkezete. Egyértelműen elkülöníti egymástól az alapfogalmak körét, a létesítésre vonatkozó követelményeket, az általános üzemeltetési szabványokat, valamint a technológiai bontású különös szabványokat. Ez a tagolás lehetővé teszi, hogy a szabályozás átlátható módon kezelje a tervezés, a kivitelezés és az üzemeltetés folyamatát, és világos különbséget tegyen az általános működési elvek és a konkrét technológiai kockázatok kezelésére szolgáló előírások között.

Külön hangsúlyt kapott a fogalmi rendszer pontosítása is. A szakmai zsargonban számos olyan kifejezést használunk, amelyeket a mindennapi munkában mindenki ért, írásban azonban mindenedig nem vagy nem kellő pontossággal definiáltunk. Ilyen – a teljesség igénye nélkül – az „előadóművészeti létesítmény”, az „ideiglenes létesítmény”, a „produkció”, a „színpadtér”, a „reptetés” vagy a „veszélyes jelenet” fogalma. A Fórum egyik világos tanulsága éppen az volt, hogy e terminusok egyértelműsítése és egyértelmű rögzítése a felelősségi viszonyok tisztázásának alapvető előfeltétele.

Megelőzés, üzemeltetés, dokumentáció

A jelenlévők egyetértettek abban, hogy a színház természeténél fogva veszélyes üzem, ugyanakkor a működés egészét át kell hatnia a biztonság nö-

velésére irányuló törekvésnek. Ezzel együtt a biztonságtechnikai szempontok érvényesítése nem szabhat gátat a művészi szabadságnak és az alkotói fantázia kibontakozásának. A készülő szabályozás egyik legfontosabb feladata éppen ezért az lehet, hogy e két szempont között fenntartható és szakmailag megalapozott egyensúlyt teremtsen.

A tanácskozás során hangsúlyosan jelent meg a megelőzés elsődlegességének elve is: a biztonságot nem kizárólag a rendkívüli helyzetek kezelésén, hanem a kockázatok előzetes felismerésén és a működési folyamatok tudatos szabályozásán keresztül kell erősíteni. Ezt a törekvést fejezte ki a Fórum résztvevőinek álláspontja is, amely szerint a színházakban kiépített tűzvédelmi és egyéb biztonsági berendezések rendeltetésüktől eltérő használata, az azok szabályszerű vagy automatikus működését korlátozó műszaki megoldások alkalmazása az előadások során nem tekinthető elfogadhatónak. Alapvető törekvésként kell megfogalmazódnia annak is, hogy e rendszerek indokolatlan kiiktatása ne váljon általános gyakorlattá.

Az üzemeltetési szabályok területén ennek megfelelően a dokumentált működés és az egyértelmű felelősségi lánc került a középpontba. A tervezet szerint minden intézmény köteles saját Színházbiztonsági Szabályzatot alkotni, amely a helyi adottságokból fakadó speciális kockázatok és az ezekhez igazodó eljárásrendeket rögzíti. Ez a megoldás egyszerre teremt egységes szakmai minimumot és biztosít lehetőséget arra, hogy az egyes intézmények saját működési sajátosságaihoz illeszkedő belső szabályozást alakítsanak ki.

Több hozzászóló is rámutatott arra, hogy a színháztechnikai berendezések üzemeltetésére jelenleg több, esetenként egymásnak részben ellentmondó szabályozás vonatkozik, ami a napi működés során bizonytalanságot eredményezhet. Különösen a karbantartási és felülvizsgálati ciklusok, a beüzemelés és az előadások előtti ellenőrzések rendje, az egyéni védőeszközök alkalmazásának szabályai, valamint a nyitási engedély feltételrendszere tekintetében mutatkozik igény az egységesebb, világosabb szabályozási környezetre.

A tanácskozáson elhangzott, hogy a dokumentációt nem adminisztratív többletterhelésként, hanem a kockázatkezelés egyik alapvető eszközeként szükséges értelmezni. A készülő szabályozás egyik deklarált célja ezért az, hogy a működés során felmerülő, személyes mérlegelésen alapuló döntési helyzeteket a lehető legkisebb mértékűre szorítsa vissza, és helyettük átlátható, ellenőrizhető, minden érintett számára egyértelmű eljárásrendet teremtsen.

Technológiai szabályok és tájéloadások

A legélénkebb szakmai diskurzus a tervezet technológiai bontású fejezete kapcsán bontakozott ki. Ez az a szabályozási terület, ahol a mindennapi színházi gyakorlat, a műszaki biztonság és a művészi megvalósítás igényei a legközvetlenebbül találkoznak egymással. A tervezet ebben a körben külön szabályozási egységként kezeli az alsó- és felsőgépészeti berendezések működtetését, a díszlettervezés és -kivitelezés felelősségi rendjét, a személyemelési és reptetési rendszereket, a kaszkadőr- és artista tevékenységeket, valamint a pirotechnikai és vizuális hatáskeltő eszközök használatát. Különösen időszerű az ideiglenes infrastruktúrákhoz kapcsolódó ellenőrzési és dokumentációs kötelezettségek pontosítása. A mai előadóművészeti gyakorlatban ugyanis mind gyakoribbá váltak azok a helyzetek – vendégtátékok, befogadott produkciók, tájéloadások, ideiglenes nézőterek vagy mobil technikai megoldások alkalmazása –, amelyekben a felelősségi viszonyok és a műszaki kontroll mechanizmusai nem kellő pontossággal rögzítettek.

A veszélyes jelenetekkel összefüggésben a résztvevők különösen hangsúlyosnak ítélték a dokumentált kockázatelemzés, az előre meghatározott próbarend és a felelős szakember kijelölésének kötelezettségét. A szabályozásnak nem pusztán tiltó vagy korlátozó logikát kell követnie, hanem olyan kontrollált keretrendszert kell kialakítania, amely mellett a fokozott kockázatú jelenetek is ellenőrizhető módon és egyértelmű felelősségi viszonyok mellett valósulhatnak meg. E téren kifejezetten megfontolandó a filmiparban kialakult egyes jó gyakorlatok adaptálása.

A tájéloadások biztonsági kérdése a Fórum egyik stratégiai jelentőségű témája volt. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a tájéloadások helyzetének rendezése kiemelkedő fontosságú, mivel ez a terület jelenlegi gyakorlatában számos bizonytalanságot és kockázatot hordoz magában. A produkció és a befogadó intézmény közötti felelősségi határ egyértelmű rögzítése, a műszaki átadás-átvétel dokumentált rendjének kialakítása, esetleg a helyszíni kockázatelemzés bevezetése jelentős előrelépést jelenthet.

A résztvevők hangsúlyozták, hogy a standardizált eljárásrend bevezetése nem a rugalmasság szűkítését, hanem az egyértelmű és biztonságos működési keretek megteremtését szolgálja. A világosan rögzített felelősségi viszonyok, az előzetesen meghatározott műszaki kontroll és a dokumentált eljárások olyan kiszámítható szakmai környezetet teremthetnek, amelyben a tájéloadások lebonyolítása nem esetleges gyakorlatokra,

hanem átlátható és számon kérhető működési rendre épülhet.

Ellenőrzés, képzés, szakmai kultúra

Az új szabályozási koncepció az ellenőrzés kérdését több egymásra épülő szinten értelmezi: a belső audit, az időszakos műszaki felülvizsgálat és a hatósági kontroll egymást kiegészítő rendszerét vázolja fel. A cél nem pusztán a formális megfelelés biztosítása, hanem egy olyan intézményi működési kultúra megerősítése, amelyben a biztonság a napi működés tudatos részeként van jelen.

A Fórum egyik legfontosabb üzenete: a szabályozás hatékonysága végső soron azon múlik, mennyiben képes beépülni az intézményi gyakorlatba. A normák önmagukban nem teremtenek biztonságot: csak akkor válnak valódi, élő szabályozássá, ha a mindennapi működés, a produkciós- és műszaki döntések, az előkészítési folyamatok és az előadás-lebonyolítás természetes részévé lesznek.

A szakmai közösség a tanácskozás során ismét megerősítette azt az álláspontját, hogy korszerű és hatékony szabályozás kizárólag megfelelően képzett szakemberek jelenlétében működhet. A szakképzés és a továbbképzés kérdése ennek megfelelően a Fórum másik központi témája volt. Az áttekintett SzMBSZ-irányelvek szerint a színpadtechnikai emelőberendezések kezelése kizárólag dokumentált és szakmailag megalapozott képzettség birtokában történhet, miközben az ismétlődő színpadbiztonsági oktatás a készülő új szabályozásban is kötelező elemként jelenik meg. Mindez azt jelzi, hogy a készülő szabályzat nem pusztán technikai és jogi előírások összessége kíván lenni, hanem egy olyan szakmai kultúra megerősítésének eszköze is, amely hosszú távon csak folyamatos tudásfenntartásra, képzésre és kompetenciafejlesztésre épülhet.

Összegzés

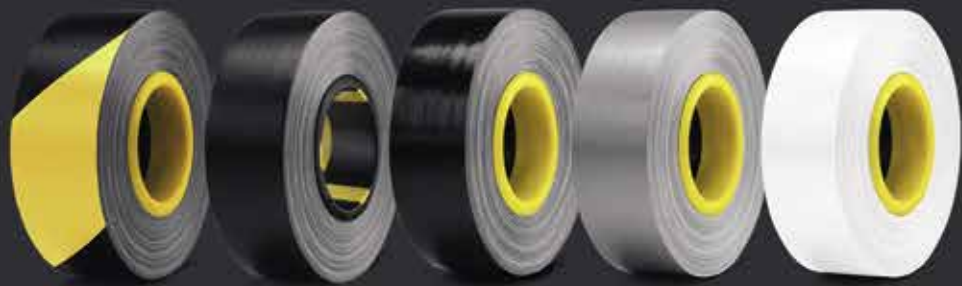
Az Országos Színháztechnikai Fórum 2025 egyértelműen jelezte, hogy a 35/1997. (XII. 5.) MKM rendelet által megteremtett alapok megőrzése mellett elérkezett a szerkezeti és tartalmi megújulás ideje. A szakmai párbeszéd iránya világos: átláthatóbb, technológiailag megalapozottabb, a felelősségi viszonyokat egyértelműbben rendező szabályozási rendszer kialakítására van szükség. Néhány hónap távlatából visszatekintve kijelenthető, hogy a Fórum nem csupán szakmai esemény volt, hanem egyfajta normatív korszakváltás kezdete.

Lakatos Gergely

EXA-TAPE®

RESIDUE-FREE REMOVAL
ERŐS TAPADÁS
NYOM NÉLKÜL

**EXTRA ERŐS
TAPADÁS**

**NYOM NÉLKÜLI
ELTÁVOLÍTÁS**

**KÖNNYEN
TÉPHEŐ ANYAG**

**ÚJRAHASZNÁLHATÓ
ORSÓVAL**

**ÚJRAHASZNOSÍTHATÓ
CSOMAGOLÁS**

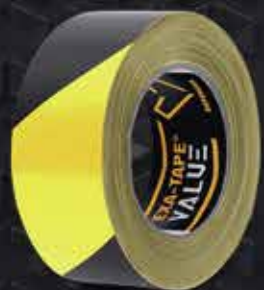

UV-ÁLLÓSÁG

TEKINTSE MEG KÜLÖNBÖZŐ SZÍNŰ ISO SZALAGJAINKAT, JELŐLSZALAGJAINKAT ÉS GAFFER SZALAGJAINKAT IS!

**A MEGFELELŐ SZALAG BÁRMILYEN
FELADATHOZ, BÁRMILYEN KÖRNYEZETBEN**

**EXA
VALUE
TAPE®**

**EXTRA ERŐS
TAPADÁS**

**KÖNNYŰ
ELTÁVOLÍTÁS**

**KÖNNYEN TÉPHEŐ
ROJTOSODÁS NÉLKŰL**

**ERGO-CORE
KOMPATIBILIS**

DEFENDER®
PROTECT YOUR WORLD

defender-protects.com
DEFENDER® is a brand of the Adam Hall group.

ELIMEX
elimex.hu

Magyar Teátrum Díjak 2025

A Magyar Teátrum Díjat 2010-ben alapította a Magyar Teátrumi Társaság azzal a szándékkal, hogy elismerje a színházi háttérszakmák legkiválóbb művelőit. 2025 decemberében immár 15. alkalommal került sor a díj átadására. Az ünnepélyes gálaműsort ezúttal a József Attila Színház látta vendégül.

A Magyar Teátrum Díjat megkaphatja bármely színházi háttérszakma művelője, aki munkájával, személyiségével, a magyar színházművészet iránti odaadásával rászolgált erre. A nominálás két állami díjjal kitüntetett neves művész jelölése, illetve az adott színház társulatának véleményét is megformáló igazgató döntése alapján történhetett. Závogyán Magdolna, a Kulturális és Innovációs Minisztérium kultúráért felelős államtitkára a díjátadón kiemelte: a társulati alkotófolyamatban és a felgördülő függöny mögött összehangolt, intenzív csapatmunka áll, amelyből megszületik a színház csodája. A színházhoz köthető szakmák száma több tucatot, és ezekből jóval tíz alatt vannak a rivaldafényt élvező hivatások, fontos tehát, hogy e hivatásokat is ünnepeljük, elismerjük. Hangsúlyozta, hogy a háttérszakmák képviselői meghatározzák az előadóművészeti közösség hangulatát és a munkamorált, ez pedig a teljes

társulat munkájára, sikereire, álmaira is hatással van.

A díjátadóra készült ismertetőben Lakatos Gergely, a Magyar SzínházTechnikai Szövetség elnöke Peter Brook gondolataiból indult ki: „A színház olyan hely, ahol a láthatatlan felbukkanhat és hatást gyakorolhat gondolatainkra. A nézők a varázslatot, az előadóművészt, a díszletet látják, a zenét hallják – de kevesen gondolnak bele, minden pillanat mögött hány ember munkája, mennyi tudás és technikai precizitás, milyen összetett csapatmunka rejlik.”

2025-ben a Magyar Teátrum Életműdíjat **Seregi Zoltán**, a Békéscsabai Jókai Színház igazgatója kapta. A Nemzetiségi Különdíjat **Béri Gyula**, a Pécsi Horvát Színház produkciós menedzsere vehette át. A gálán Magyar Teátrum Díjat kapott **Kásádáz Erzsébet**, a Pécsi Nemzeti Színház gazdasági vezetője, **Mátrai Bori**, a Budapesti Operettszínház

művészeti főtítkára, **Borbás Mihály**, a Déryné Társulat műszaki igazgatója és **Hajdu Judit**, a Thália Színház kelléktárának vezetője.

A Magyar Teátrumi Társaság hat díjával együtt adták át a Magyar SzínházTechnikai Szövetség által alapított életműdíjat, a magyarországi színháztechnika nagy alakjáról elnevezett Tolnay Pál-díjat is. Az elismerést **Götz Béla** scenikus, díszlettervező érdemelte ki munkájával.

A díjazottak: Mátrai Bori, Hajdu Judit, Borbás Mihály, Kásádáz Erzsébet, Béri Gyula és Seregi Zoltán

Magyar Teátrum Díj 2025: Borbás Mihály

A színházi szakma és annak különböző társulásai, a hivatalostól az alternatívokig, odafigyel és értékeli azokat az embereket, akik a háttérből szolgálják a színházat. A legszerényebb anyagi lehetőséggel rendelkezők is tudják ezt, s nagyon sok színházigazgatótól lehet hallani, hogy a világosító, a takarítónő, a kellékes ugyanolyan fontos, mint a színész, a díszlet- vagy jelmeztervező, mert ha a háttér dolgozó vét, a legcsodálatosabb előadás, a legkiválóbb színész játéka is tönkremegy. A Magyar Teátrumi Társaság immár 15. alkalommal adott át díjakat a színpadi háttér dolgozóknak. Az alábbiakban Borbás Mihályt, a Déryné Program műszaki igazgatóját mutatjuk be a díjazottak közül.

Borbás Mihály a példa arra, hogy két év szolgálat után is ki lehet érdemelni az elismerést. Meghatottan köszönte meg az elismerést az ünnepélyes díjátadó gálán: „Ez a díj egy nagyon megtisztelő dolog, örömmel tölt el, hogy honorálják a munkámat, hogy személyemre esett a választás. Két éve, mint műszaki igazgató, egy nagyon jó csapatot kaptam, akiket csak egy kicsit kellett feljebb hozni. Ők nagyon ügyelnek arra, hogy kifogástalanul működjenek az előadásaink, az előadók, a színészek, s a nézők is örömmel fogadják, amit teszünk.”

Borbás Mihály eredeti szakmája szerint villamosmérnök, tehát minden olyan dolgot már fiatalon tanulmányozott, ami a műszaki területhez kell. Huszonkét-huszonhárom éves kora óta dolgozik színpadtechnikai cégek munkatársaként. Így kapcsolódott a rendezvények világához. Akkor már érezte, hogy megtalálta a hivatását, s elhatározta, hogy ezzel szeretne foglalkozni. Koncerteken, rendezvényeken sok-sok éven keresztül olyan tapasztalatokat szerezhettek, amelyek számára útmutatást és gyakorlatot adtak.

Először egy színpadtechnikai cégnél segédkezett, s ott alakult ki szoros kapcsolata a színpaddal és a rendezvények kiszolgálásával. Rendszeresen közreműködött például Klemm Viktor koncertjein. Volt egy cég, amelynek munkájába kapcsolódva nemcsak megismerhette, de el is sajátíthatta a háttér munkások különböző feladatait. Nem sok idő kellett ahhoz, hogy harmadmagával céget alapítson, egy olyan vállalkozást, amely a rendezvények kiszolgálására szakosodott. Évek hosszú során ebben mind nagyobb gyakorlatot szerzett. Kereskedtek színpadtechnikai eszközökkel, szolgáltatottak világítástechnikát, hangtechnikát, mikor mire volt szükség. Munkája során számos zenekarral volt kapcsolata, akikkel aztán hosszú éveken keresztül dolgozott együtt. Ilyen volt például a TNT, az Ocho Macho együttes, vagy a Neoton. A színházak is fordultak hozzájuk, ha ilyen

szolgáltatásra és eszközökre volt szükségük. Beszállítóként cége kapcsolatban volt a MOM Kultúrral, a Vígszínházzal, a Fővárosi Operettszínházzal, a Madách Színházzal. Mindegyiknek más és más kellett, ő pedig megismerhette a színházi műszaki háttér munka gazdag világát.

A színházi produkcióknál ugyanúgy szükség van világítás-, hang- és emeléstechikára, mint egy zenekarrendvényen. Az általa is tulajdonolt vállalkozás képviselői joggal bírt külföldi színpadtechnikai gyártó cégekkel, köztük az APQ színpadtechnikai céggel, amelynek termékeit ők importálták Magyarországra. Ugyanígy volt egy láncos emelőket gyártó cég, akit Borbásék képviseltek a magyar piacon. Sokféle speciális eszköz kell ilyen rendezvényekhez, mint például alumínium rácos rendszer, ami a fénytechnikai eszközöket tartja. Képviseletük a Tomeat angol-amerikai céget, valamint a Global Truss színpadtechnikai vállalatot, amelynek hollandok voltak az alapítói, de már Kínában gyártják az eszközeit. Hosszú évtizedekig ők képviselték ezeket a cégeket. Borbás Mihály így nagy-nagy tapasztalatot, rálátást és kapcsolatokat szerzett.

A Déryné Művészeti Nonprofit Kft. (Déryné Program) igazgatójához Borbás Mihályt tizenöt éves kapcsolat fűzi, azóta, amióta Kiss Domonkos Márk megalapította és ügyvezette a Váci Duna-kanyar Színházat. Megéltek együtt egy komplett színházfelújítást. Kis Domonkos Márk 2020-ban megbízást kapott a Déryné Program igazgatására, és két évre rá odahívta Borbás Mihályt a műszaki igazgatói feladatok ellátására.

A Déryné Program a Nemzeti Színház kulturális stratégiai intézménye, így az ottani kollégákkal együtt végzik a munkát. Dolguk a tájolás, sokféle színházi előadást kell utaztatniuk, s azokhoz biztosítaniuk a játék feltételeit. A műszaki igazgató közel hatvan emberrel dolgozik: technikusokkal, fénytechnikusokkal, berendezőkkel, díszítővel, gépkecsivezetőkkel, kellékesekkel, öltöztetőkkel,

jelmezeseikkel, fodrászokkal. Ő az irányító, a csapat feje, neki számolnak be tevékenységükről, hozzá fordulnak kérdéseikkel. A különböző területek dolgozói maguk készítik a beosztásukat, de mindezt a műszaki igazgató fogja össze, és szorosan együttműködik a játszó társulattal kapcsolatot tartó szervezéssel. A Déryné Program havonta 17-22 előadást visz az ország különböző pontjaira, sőt a határokon túlra is. A műszaki vezető dolga az, hogy az előadások zökkenőmentesen menjenek. A feladat nem egyszerű, hiszen minden helyszín más és más, ahogy a technikai feltételek is mindenütt eltérőek. A műszaki előkészítő előzőleg felméri a helyszínt, elkészíti a tervrajzot ahhoz, hogy pontosan tudja, milyen változtatásokkal lehet majd színre vinni az előadást úgy, ahogyan a rendező megalkotta. Nem ritka, hogy váratlan helyzet adódik: otthon maradt a színész cipője, lemaradt egy mikroport. Ilyenkor a helyszínen kell megoldást találni. Szerencsére a munkatársakkal igen jó a kapcsolat, így minden éles helyzetből sikerül jól kijönni.

Hogy Borbás Mihály mit szeret ebben a munkában? „Alapvetően mindig is a technikai dolgok érdekelnek, azok az eszközök, amikkel megvalósítjuk magát a színházi előadást, legyen ez hangtechnika, fénytechnika, bármilyen kiegészítő. Ez munkatársaimmal együtt a napi munkám, és azért csinálom, mert szeretem csinálni. Úgy gondolom, hogy a Déryné Programnál olyan munkakörülményeket, olyan támogatottságot és olyan lehetőségeket kaptam az igazgatói pozícióval, amivel eredményes lehetek. Örülök, hogy közreműködhetek abban, ami a Déryné Program ars poeticája is: színház mindenkinek! Az a munkám, hogy ez kiteljesedjen, hogy sikeres előadások szülessenek, hogy minden alkalommal valami olyat hozzunk létre, aminek a közönség és a befogadóhely is örül.”

Józsa Ágnes

Magyar Teátrum Díj 2025: Hajdu Judit

A Thália Színház igazgatója, Kálomista Gábor ajánlásában így írt Hajdu Juditról: „Hajdu Judit a kelléktár vezetőjeként szakmai alázattal, kiemelkedő odaadással és kitartó kreativitással segíti a színház működését, a rendező víziójának megvalósítását.” Az alábbiakban Hajdu Juditot kérdeztük pályájáról, munkájáról, a színházi kollégák elé kerülő kihívásokról.

Meglepetés volt számomra ez az elismerés. Munkarendi értekezleten voltunk, épp másutt járt az agyam, amikor Német Tibor, a műszaki vezetőnk mindenki előtt elmondta, hogy én kapom a Magyar Teátrum Díjat. Először fel sem fogtam. Nagyon jó élmény volt. Néhány éve a társulattól is megkaptam az évad háttér dolgozója díjat, akkor is nagyon meglepődtem, akkor is ki kellett menni a színpadra, és akkor is remegett a lábam. Én inkább a színpad mögött szeretek lenni, az az én világom.

Harminchat éve dolgozom színházakban. Előtte két évig óvónő voltam, és amikor megszűnt az óvoda, ahol dolgoztam, állást kerestem. Éppen megjelent az akkori Thália Színház hirdetése, hogy kollékest keresnek. Rengetegen jelentkeztek, szépen beálltam a sorba 20 éves óvónőként. Az akkori mű-

Hajdu Judit kipróbálja az új kellék-bábu mozgását

Az utolsó vacsora, Thália Színház, rendezte: Horváth Illés

Az utolsó vacsora, Thália Színház, rendezte: Horváth Illés

szaki vezető, Sajtos György megkérdezte, mit tudok erről a szakmáról. Őszintén válaszoltam, hogy az égvilágon semmit. Viszont az óvónői munkában nagy szerepet kap a kreativitás, az emberekkel való kapcsolattartás, a kézügyesség. A sorban utánam következőket elküldték, és azonnal felvettek.

Rögtön a mélyvízbe kerültem. Az előző kollékes néhány darabban statisztált is. És mivel csak rám volt jó a jelmeze – mindketten nagyon vékonyak voltunk –, már azon a hétvégén be kellett ugranom az *Egy komisz kölök naplójában* tanárnőnek, a gyerekek engem dobáltak meg galaesinnal.

Az elődöm néhány hét alatt betanított, a többi munka során tanultam meg.

Amikor ez az épület lett a Rock Színház játszóhelye is, nagyon megtetszett az ő társulatukban uralkodó családi hangulat, egyszerre voltak profik és lazák, remek csapatnak éreztem. Átmentem hozzájuk, és 1995-ig, a megszűnéséig a Rock Színház tagja voltam. Kisegítő kollékesnek és kézbesítőnek vettek föl. Ez azt jelentette, hogy délelőtt négy órában kézbesítő voltam, délután négy órában egy óvodában dolgoztam, majd 5-re visszajöttem kollékesnek. Mozgalmas időszak volt, de fiatal voltam, jól bírtam.

A Rock Színház után a Budapesti Kamaraszínházba hívtak kollékesnek, később Molnár Tibor átadta nekem a kellék- és bútortár vezetését. Huszoneves voltam, minden kollégám idősebb volt nálam, mégis elfogadtak főnöknek. Majd a Budapesti Kamaraszínház is megszűnt – azokban az években úgy éreztem, rossz ómen vagyok, sorra szűnnek meg a színházak, ahová beteszem a lábam... Egy ideig Miklós Tibor Piccolo Színházában kollékes voltam, a kollékes kivitelezésében is segítettem, de lassan kezdtem úgy érezni, hogy soha többé nem akarok színházban dolgozni. Imádtam az előző munkahelyeimet, nem akartam más társulathoz tartozni. A párommal és egy volt kollégámmal Halásztelken csináltunk egy művész-kávéházat, jött a Szabadkai Népszínház, a Rock Színház volt tagjai, halásztelki művészeknek rendeztünk kiállítást. De két évvel később be kellett zárni, mert anyagilag nem működött a vállalkozás. Ismét munkát kerestem, épp egy állásinterjúra indultam, amikor felhívott Brüll Krisztina, a Thália művészeti titkára – annak idején én tanítottam be őt kollékesnek, nagyon jó barátságba kerültünk –, hogy azonnal jöjjenek, mert bútor- és kelléktárvezetőt keresnek, itt a helyem. A bútorhoz akkor még nem is konyítottam.

Egy kollékesnek óriási tárgyi és anyagi műveltségre van szüksége. Korábban elvégeztem egy

műtárgybecsüsi tanfolyamot, ott nagyon sokat tanultam, de persze a legtöbbet a mindennapi munkában, minden darabbal újabb és újabb dolgokat tanulunk meg. Rengeteg mindennek kell utánanézni. Volt például egy kedves eset: Valló Péter rendezett egy előadást a Budapesti Kamaraszínházban, és másnapra kért egy fidibuszt. Magabiztosan bólintottam, majd rohantam haza az anyukámhoz fellapozni a Révai Nagylexikont, hogy mi lehet az a fidibusz. Kiderült, hogy egy pálcza, amivel meggyújtják a pipát. Rengeteg ilyen helyzet van. Csak bólogatni kell, persze, megoldjuk, azután gyorsan utánajárunk. Még nem volt olyan kérés, amit ne oldottunk volna meg a kollégáimmal. Már

amikor megfogják, súlya van, nem mindegy, hogyan mozog. Ezt fából, fásliból és tömőanyagból gyártottuk le. De csináltunk már kutya- és maeskabótot is, ha kellett. Az egyik előadásunkat (*Komédia egy bankrablásról*) egy az egyben vettük át egy angol társulattól, akik küldtek egy jó vastag füzetet, amiben minden be volt fotózva. Még a töltőtoll mellé is oda volt írva a pontos hossza. Egy teljes nyaram erre ment rá, több országból rendeltük meg a szükséges kellékeket. Majd az évadkezdés előtt két héttel bejöttünk a kollégánommal, és amit nem tudtunk megrendelni, azt legyártottuk.

Nálunk a két színpad más-más kellékezt igényel. A kisszínpadon a nézőknek szinte a szá-

lékek szerepe. Van olyan előadás, mint például nálunk a *Gyilkosság az Orient Expresszen*, ahol minden helyszínt egy LED fal jelez. Ide alig néhány bútor kell.

A Thália kelléktárában nyolcan dolgozunk, remek közösség, nagyon jól tudunk együttműködni. Az utánpótlás tekintetében is szerencsések vagyunk, mivel két fiatal is van a csapatban. Egyikük korábban fegyverszakértő volt egy cégnél, amellyel gyakran dolgoztunk együtt – az előadásokhoz szükséges fegyvereket ugyanis külsős cégektől béreljük, nincs saját fegyverünk –, és neki annyira megtetszett a színház, hogy ájtott hozzánk. Csodálatos kézügyessége van. A másik egy egészen fiatal srác, most 21 éves, az Operett-színházban volt bútoros, nagyon elhivatott, mindenhová eljön velem, kérdezősködik régiségboltban, hogy ez és ez mire való. Ő már ilyen fiatalon remek kellékes. Egy másik kollégánk szintén fiatal, a harmincas korosztályhoz tartozik, ő velem ellentétben otthonosan érzi magát a deszkákon, sok darabban statisztál, még szöveges szerepeket is bíznak rá. Fontos megemlítenem a Thália műhelyében dolgozó szakembereket, kártyasokot, asztalosokat, lakatosokat, akiktől nem tudunk olyan dolgot kérni, amiben ne segítenének.

A Magyar Teátrumi Díj nagy megtiszteltetés, ráadásul megtudtam, hogy több mint ezer emberből választják ki minden évben a néhány díjazottat.

Fotók: Thália Színház / Hézi-Lai-Tóth-Anett

Az utolsó vacsora, Thália Színház, rendezte: Horváth Illés

itt, a mostani Tháliában történt, hogy egy három méter magas felfújható törpét kellett szerezni, akinek látszik a kukija. Ha nincs széles kapcsolatrendszerem, ezt hogyan oldom meg? A noteszem teli van nevekkal, cégekkel, és a kapcsolatrendszer folyamatosan bővül. Több régiségkereskedővel is együttműködünk.

Persze előfordulnak nehéz helyzetek. Például Csongrádi Kata egyik előadásában a bemutató napján a díszítők felhasították a vetítőfüggönyt. Ez volt a díszlet fő eleme. Fél óra alatt sikerült úgy megoldanom, hogy nem látszódott a hasítás nyoma: fátyolfóliákat tettem rá, speciális textilragasztóval, hiba nélkül ment le az előadás. Csongrádi Kata bele is írta a könyvébe ezt az esetet. Egy másik példa: a Déryné előadásában volt egy jelenet, amikor Déryné összetör egy gitárt a térdén. Nem lehet minden előadáson eltörni egy gitárt, ezért úgy kellett stíftelkekkel rögzíteni, hogy úgy nézzen ki, mintha ép lenne, és minden alkalommal ugyanott törjön el. Ezekhez nagyon jól jön az óvónői kreativitás. Most megy a színházban *Az utolsó vacsora*, aminek díszletéhez vagy 30 paradicsombokorra volt szükség. Sehonnán sem tudtunk ilyeneket beszerezni, úgyhogy mi magunk gyártottuk le az összeset. Ugyanebben az előadásban szerepel egy halott ember, akinek a hátából három kés áll ki, és

Az utolsó vacsora, Thália Színház, rendezte: Horváth Illés

jában vannak a színészek, ott sokkal valóságosabb kellékeket használunk, az igazolványokba például a színész fotóját tesszük. Ha ennyire tisztán a közönség nem is látja, de a valóságosság itt nagyon fontos. A nagyszínpadon van egy távolság a közönség és a játék között, ott nem kell ilyen részletekre figyelniük. Például ma már műanyag poharakat használunk az üvegpoharak helyett, látványban tökéletesen adják vissza az eredetit, csak a koccintáskor adnak kevesebb hangot. Az utóbbi években kezd megváltozni a színpadi kel-

Jó társaságba kerültem, sok jelenlegi és korábbi munkatársamat elismerték már ezzel a díjjal. Csodálatos rendezőkkel dolgozhattam együtt, köztük Sopsits Árpáddal, Ruszt Józseffel, Szegvári Menyhérttel, és még hosszan sorolhatnám. Közel 300 előadás van mögöttem, és a színészekkel is nagyon jól megtalálom a közös hangot. A társulattól minden nap elismerést kapok, a kollégáim kedvelnek, és én is úgy állok hozzájuk, hogy inkább csendben kérek. Azt hiszem, azzal, hogy példát mutatok, őket is erre ösztönözöm.

Tolnay Pál Életműdíj: Götz Béla

A Magyar Színháztechnikai Szövetség 2014-ben alapította a Tolnay Pál Életműdíjat, ezzel emlékezve az első magyar színháztechnikai mérnökre, kiemelkedő mérnöki és színháztechnikai munkásságára, valamint nemzedékeket nevelő oktató tevékenységére. Az elismerés adományozásával a Szövetség célja a magyarországi színházi élet területén dolgozó, életük során meghatározó és kiemelkedő tevékenységet folytató műszaki személyiségek tevékenységének elismerése. A díjat hagyományosan a Magyar Teátrum Díjak ünnepélyes gálaműsorán adják át.

2025-ben a Tolnay Pál Életműdíjat **Götz Béla** scenikus, díszlettervező kapta. Götz Béla gimnáziumi tanulmányainak befejeztével, 1958-ban a Madách Színházhoz szerződött, ahol először ügyelő, segédrendező, majd 1976-tól a színház scenikusává lett. Egészen nyugdíjba vonulásáig itt dolgozott. Eközben a Színház- és Filmművészeti Főiskolán Nádasdy Kálmánnal tanult, s a világitástechnikán keresztül közelített a színházi zenés műfajok, monumentális színházi díszlettervezéséhez.

Az egyik legmodernebb színháztechnikai optikai eszközökkel, effektusokkal dolgozó konstruktív térépítőként tartják számon a hazai színházi életben. Első önálló díszlettervezői munkája 1976-ban Gyurkovics Tibor *Isten nem szerencsejátékos* c. drámájának előadásához készült, melynek több síkban felfüggesztett plexi tükrei megsokszorozták a kétszereplős, szinte cselekmény nélküli jelenetek látványát. 1978-ban Brecht: *Mahagonny tündöklése és bukása* c. darabjához mozgó acélszerkezetekből konstruált igazi látványszínházi teret: négy hatalmas, hol kitarulkozó, hol összeesukódó vitorla jelképezte Mahagonny városát, amelyben a díszletelemek felemelkedése vagy lesüllyedése egyben kiváló játékeret is adott. Az 1983-ban bemutatott *Macskák* című világhírű musicalhez ikonikus látványvilágot teremtett, az előadás 42 év óta fut a Madách Színház műsorán és bejárta egész Európát.

1981-ben a Várszínház *Csíkssomlyói passió* című bemutatójához tervezett óriási sikerű, tradicionális népi elemekből építkező díszletet, 1983-ban pedig

Szőrényi Levente és Bródy János rockoperája, az *István, a király* előadásához a városligeti Királyudvarban, majd egy évvel később ugyanehhez a darabhoz a Nemzeti Színházban a magyar Szent Korona íveiből komponált díszletet. Sorra következtek a nagy sikerek: *Az ember tragédiája* (1981, majd 1999), a *Doctor Herz* (1988), a *Gettó* (1990), a *József és a színes, szélesvásznú álomkabát* (1991), a *Nyomorultak* (1999), az *Evita* (2000), *Az Operaház fantomja* (2003) és a többi, emlékezetes színházi látvány. Munkásságáért 1984-ben Jászai Mari-díjat kapott, 2013-ban a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjével tüntették ki.

Több mint 300 díszletet tervezett, emellett tanított a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. Kiemelkedő szerepet vállalt a Madách Színház 1999-es felújításában, a rekonstrukció teljes scenikai programja az ő vezetésével készült, és a színház nézőtéri mennyezetén ma is az általa megálmodott freskót láthatjuk.

Lapzárta után jött a szomorú hír: Götz Béla életének 86. évében elhunyt. Így a Tolnay Életműdíj pályájának utolsó, méltó elismerése lett.

TÜCHLER

SAKÉRTELEM 1968 ÓTA...

Biztonság mindenkinek - a TÜCHLER égésgátló szereivel

Legyen szó színpadról, kiállításról, rendezvényről vagy közösségi térről: a megfelelő **égésgátló kezelés** elengedhetetlen a különböző anyagoknál, miközben azok megőrzik szépségüket és funkcionalitásukat.

A TÜCHLER égésgátlók felhasználásával a **textiliák, a fa, a dekorációs anyagok és kárpitok** elerik a **nehezen gyulladó tulajdonságokat** a legszigorúbb szabványok szerint (EN 13501-1, DIN 4102, EN 13773).

Milyen anyagoknál használható?

- ✔ Textiliák, akár kevert szövetek
- ✔ Fa, természetes rostok, papír
- ✔ Dekorációs elemek, kárpitok
- ✔ Karácsonyi és rendezvény dekorációk

Miért érdemes ezt a lehetőséget választani?

- ✔ Egyszerű alkalmazást biztosít: permetezéssel, vagy mázolásal
- ✔ Biztonságos és megbízható védelemet nyújt miközben az anyag megőrzi szépségét

Fontos tudnivaló:

A végső nehezen gyulladó minősítés az anyagtól, a feldolgozástól és a helyes alkalmazástól függ.
Szakmai tanácsadásért keressen minket bátran!

ROBE®

SERIES

Beyond Creativity

Ismerd meg a T-Széria
varázslatos erejét!

Discover More

TRADE

ROBE

ISE 2026 Barcelona: mindenen túllépett

Már a tavalyi beszámolómban is csak a legekről tudtam írni, de idén a barcelonai ISE 2026 kiállítás még feljebb vitte a léceket: elképesztő kavalkád fogadta a látogatót, egyszerűen felfoghatatlan töménységű mindaz, ami ott termékben, innovációban, dizájnban felvult. Európa legnagyobb audiovizuális és rendszerintegrátori kiállítását a szervezők ismét a barcelonai Fira de Barcelona Gran Via kiállítási központban rendezték meg 2026. február 3–6. között.

Idén már az 1700-at is meghaladta a kiállító cégek száma, és bár még nem áll rendelkezésre kiállítási statisztika, de mind a kiállítási terület, mind a látogatók létszáma minden bizonnyal rekordokat döntött. A tavalyi adatok szerint Magyarországról 2025-ben több mint 600 látogatója volt a kiállításnak – idén szinte biztos, hogy ez még magasabb szám volt.

A kiállítás főbb tematikái nem változtak, de új kísérő programokkal találkozhattunk. Ilyen volt például a Samsung támogatásával létrejött SPARK program, ahol a művészet és a kreatív technológiák képviselői oszthatták meg egymással tapasztalataikat és a kreatív technológiák jövőjéről szóló gondolataikat. Újdonság volt még, hogy prémium high-end hifi hangtechnikai cégek is demó szobákat kaptak, amellyel, hogy a nagy professzionális hangtechnikai cégek a szokásos nagy, több száz négyzetméteres demó termekben szinte folyamatos bemutatókat tartottak.

A kongresszusi tér Innovációs Parkjában 80 startup vállalkozás mutatkozhatott be úgy, hogy a szomszédos előadótérben e vállalkozások prezentációkat tarthattak a lehetséges befektetőknek, üzleti partnereknek is.

Az Integrated Systems két társtulajdonos szakmai szervezete, az AVIXA és a CEDIA is rendkívül gazdag kísérő programsorozatot készített, egy részük ingyenes, egy részük fizetős volt. Két neves témaadó (keynote) előadót is megnyertek a szervezők, az egyik Matt Clark volt a United Visual Artisttől, aki a Casa Battló fényfestészeti projektjének háttéréről, annak kihívásairól beszélt. A másikuk Sol Rashidi, a neves AI úttörő és innovátor, ő a mesterséges intelligencia jelen helyzetéről, annak kihívásairól, pozitív és negatív oldaláról beszélt. A szervezők idén is működtettek egy broadcast AV stúdiót a kiállítás alatt, és AVIXA TV címen epizódokat készítettek a kiállításról, melyeket a legnagyobb elérésű közösségi platformokon osztottak meg. A kiállítás társtulajdonos szakmai szervezete, a CEDIA (Association for Smart Home Professionals), az okos otthon rendszereket tervező és kivitelező szakemberek szövetsége idén is megszervezte gazdag programot kínáló konferenciáját, amelynek már az otthoni robotizáció kérdése is része volt.

Az Ayrton díjnyertes standja

Fotók: Bőrcsöz Sándor

Az MA Lightningnél mindig sokan voltak

Magáról a kiállítás magjáról, a több mint 1700 kiállító újdonságairól egyszerűen képtelenség röviden beszámolni. Tavaly rengeteg gyártó a transzparens LED falakkal akart tarolni, idén pe-

dig a kvázi holografikus, 3D hatású megjelenítők jöttek szembe rengeteg helyen. A professzionális világítási cégek két nagy pavilonnal csaknem teljes egészében elfoglaltak. Jól látható, hogy mindegyik

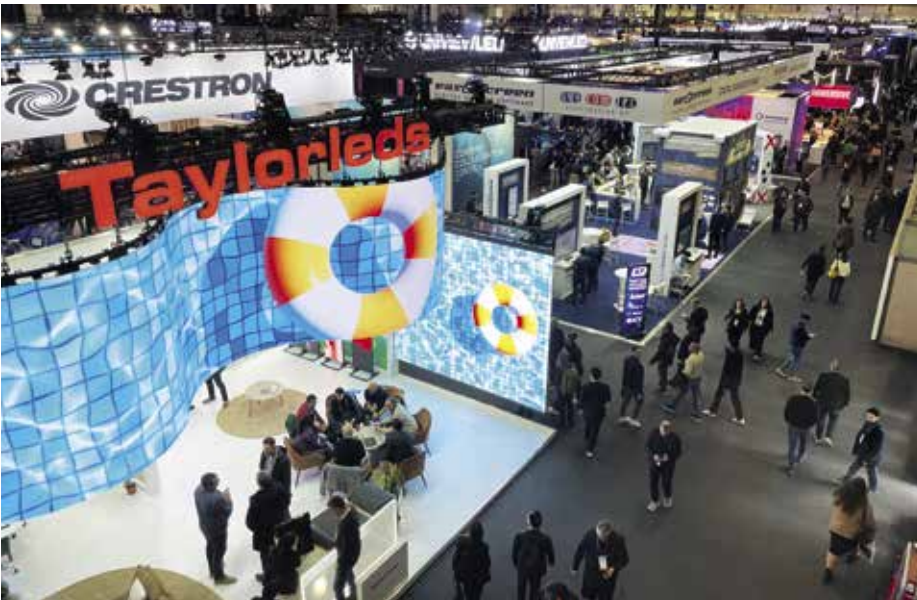
Az Ayrton-fényarzenál típus-összetétele

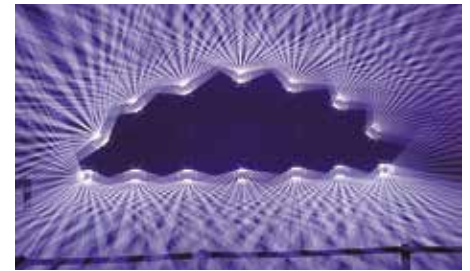
Látványos retró effekt a Showtech-nél

Egyedi kinetikus fényeffekt egy kínai standon

A 3-as pavilon látképe a galériáról

A Minuit Une show-jának egy látványos pillanata

gyártó jelen akar lenni itt, hiszen a világítási rendszerek valóban fontos elemei az integrált rendszereknek, amit e kiállítás a nevében is hordoz.

Idén még több cégnél láthattunk foszfor-lézer fényforrású effektfényvetőket, van, ahol egész nagy, 850W-os teljesítménnyel. Szinte biztosra vehető, hogy ez a technológia már stabilan megtelepedett a világítástechnikai fényforrások piacán. A tavaly nagy sikerrel debütált innováció, a pixelvezérelt LED panel és LED beam optikák effektpanelbe integrált termékei (ProLights – HaluPix) újabb családtagokkal bővültek, így együttes használatuk elképesztő új vizuális effektet nyújt. Sorra jelennek meg a gazdag felszereltségű újabb és újabb effektfényvetők a különböző gyártóknál, szinte már hétköznapi dolog, hogy tömegesen jönnek ki a valós IP65-ös védettségű típusok,

mintha már ez lenne a sztenderd. Úgy gondolom, örülhetünk annak, hogy végre elfelejthetjük a régi ilyen-olyan műanyag esővédő kalitkákat. A ROBE standján egy régi ismerős köszöntött új ruhában: egy klasszikus „Svoboda” fényvető! Persze, mivel már a LED korszakban élünk, mind a kilenc optikája LED szegmensvezérelt – nagyon hatásos, pláne, hogy motorosan mozgatható változatot is láthattunk. Stílusos, hogy egy cseh gyártó újítja meg a világhírű cseh szcenográfus, színpadi látványtervező, Josef Svoboda ikonikus innovációját. Érdekes demó showt mutatott a ROBE a közönségnek: a kb. 10 perces műsor keretében egy kis történetet meséltek el egy robottal és három táncossal. Ez is lehet hatékony marketing megközelítés, hogy nem az új termékek bemutatása a lényeg, hanem a közönség odavonása egy különleges műsorral.

Más koncepcióval állított ki a francia Ayrton: nagy demó standján kis szünetekkel szinte folyamatosan ment egy rendkívül látványos termékbemutató show, amit elképesztő mennyiségű, 476 db fényvetővel alkottak meg! Mind a négy új termékük része volt a shownak, így láthattuk a foszfor-lézer fényforrású Rawbeam 350-et is, mely teljesen lineáris 35x zoom átfogásával elképesztően széles felhasználású lesz, igazi „igásló” – és természetesen IP65-ös házban, mint 2023 óta minden új fejlesztésű Ayrton fényvető. Az Ayrton standja olyan jól sikerült, hogy a szervezők a nagyméretű stand kategóriában nekik ítelték oda a „Legjobb kiállítói stand” díjat.

A professzionális hangtechnika nem a szakterületem, de a következő cikkben ír egy kolléga erről a területről, s annak újdonságairól is beszámol.

Talán a fentiekből is érezhető, nem igazán bántuk, hogy minden délután 5 óra körül beindultak a „happy hour” lazulások a standokon... Barcelona hangulata, az esti séták a városban mindig lenyűgöznek. Világváros, de meg lehet benne találni azokat az apró, barátságos helyeket, ahol egy zsúfolt nap után leereszthet az ember. Nagyon remélem, még sokáig Barcelona marad az ISE kiállítás házigazdája.

¡Nos vemos en Barcelona en 2027!

Böröcz Sándor

Integrated Systems Europe 2026

A barcelonai szakkiállítás diadala a számok tükrében és a Chromasound szemüvegén keresztül

Már a tavalyi beszámolókat is úgy kezdtük, hogy hagyománnyá vált és Európa legnagyobb szakkiállítása lett az Integrated Systems Europe, vagyis az ISE. Nos, délnyugaton a helyzet változatlan, a számok, a tartalom és a tények is egyértelmű növekedést mutatnak a rendezvény jelentőségét illetően.

Rekordok és stratégia

Amikor 2004-ben Genfben elindult ez a kiállítás, egy szűk szakmai közösség találkozóhelye volt. Huszonkét évvel később, 2026 februárjában Barcelonában a rendezvény már a globális technológiai innováció epicentruma. Az ISE idén bizonyította: a méret önmagában kevés – az igazi hatalom a rugalmasságban és az iparágak közötti határok lebontásában rejlik.

Az ideai statisztikák láttán még a sokat látott szakemberek is elismerően bólintottak: 92 170 egyedi látogató (8%-os növekedés 2025-höz képest) a világ minden tájáról, 1751 kiállító (ebből 323 debütáló volt) és 101 000 négyzetméternyi nettó alapterület (a valaha volt legnagyobb az ISE történetében). Ezek a számok nem csupán a járvány utáni regeneráció végét jelzik, hanem egy új korszak kezdetét is. A Fira de Barcelona Gran Via csarnokai megteltek élettel, a szerdai napon pedig – 64 198 helyszíni látogatóval – majdnem egyetlen nap alatt megdőlt a 2019-es amszterdami összlátogatottsági rekord. A regisztrált látogatói belépések száma négy nap alatt több mint 212 000 volt.

Az ISE példátlan energiát, méreteket és szakmai összefogást felvonultatva bizonyította be, hogy továbbra is a világ legmeghatározóbb rendezvénye az AV- és rendszerintegrációs szakma számára. Ennek az a titka, hogy nem azt kínálja, amit a szervezők jónak tartanak, hanem azt, amit az ügyfelek igényelnek. Ez a szemlélet vezette az idei év legfontosabb trendjét: az AV, a broadcast, az IT és a kreatív technológiák visszafordíthatatlan összeolvadását.

Broadcast és AV: a határok elmosódása

Az ISE 2026 egyik leglátványosabb eredménye a 4-es csarnok felemelkedése volt. Ez a szekció, amely mára a kiállítás második legnagyobb részévé nőtte ki magát, felerészben a műsorszórás (broadcast) és az AV-megoldások hibridjeinek szentelte területét. A szervezők szerint nem arról van szó, hogy a broadcast-ipar „beköltözött” az ISE-re, hanem arról, hogy maga az iparág változik

Foto: INTEGRATED EUROPE SYSTEMS FACEBOOK-OLDAL

meg gyökeresen: egyre több AV-terméket és megoldást használnak a televíziós produkciónkban.

Ennek ékköve a *virtuális produkció (Virtual Production)*. A spanyol közszolgálati televízió, az RTVE példája jól szemlélteti a váltást: a hatalmas, fizikai díszletépítést igénylő stúdiókat felváltották a 200 négyzetméteres, LED-alapú virtuális terek. Bár a technológiai beruházás összege jelentős, a hosszú távú megtérülés vitathatatlan. Míg korábban napokba telt egy új díszlet felépítése, ma óránként cserélhető a teljes vizuális környezet, ami lehetővé teszi, hogy ugyanabban a stúdióban naponta tíz különböző műsort vegyenek fel. Ebből a forradalomból leginkább az olyan LED-óriások profitálnak, mint a Samsung, az LG, vagy a Sony, amelyek a CES-en bemutatott fogyasztói újdonságaik professzionális, „módosított” változatait hagyományosan az ISE-re tartogatják.

Kreativitás és társadalmi felelősség: Spark és az ISE Foundation

A 2026-os év újdonsága, a Spark kezdeményezés hidat vert a technológia és a kreatív iparágak – a design, a marketing és a gaming – közé. Ez a platform lehetővé tette, hogy a mérnöki precizitás

találkozzon a művészi látásmóddal, megnyitva az utat az új típusú immerszív installációk előtt.

Ezzel párhuzamosan az ISE Foundation elindítása – az AVIXA és a CEDIA támogatásával – azt jelzi, hogy a rendezvény kinőtte a Fira falait. Barcelona városa és a katalán kormány stratégiai partnerként tekint az alapítványra, amely a helyi közösség és a globális iparág közötti kapcsolatot ápolja. Az ISE szervezői kiemelték, hogy a városban látható épületvetítések (mint a Casa Batlló mapping) és drónshow-k „ajándékok” a polgárok számára, amivel megköszönik a befogadást, és egyben megmutatják az AV-technológia „lágyabb”, művészi arcát is.

A színpadok világa és a Chromasound által forgalmazott márkák összeérése

A hazai színházakban meghatározó helyet elfoglaló Meyer Sound 2026-ban bemutatta legújabb line array rendszerét és a hozzá tartozó szubládát, a TIGRA-t és az 1800-LFC-t. Ez az új rendszer kompromisszumok nélkül kínál ideális méretet, lenyűgöző teljesítményt nyújt rugalmas kialakításban, amely a színpadok és helyszínek széles skálájához illeszkedik. A TIGRA és az 1800-LFC

Fotó: INTEGRATED EUROPE SYSTEMS FACEBOOK-OLDALAI

az első olyan termékek a kategóriájukban, amelyek beépített **GEN-1 technológiával** érkeznek. Ez közvetlenül a hangszóróba integrálja a hálózati audioesatlakozást és a GALAXY-osztályú DSP-t, csökkentve, vagy akár teljesen kiváltva a különálló processzorok szükségességét. Digitális platformként meg kell említenünk a **Nebra-t**, a kapcsolati menedzsmentért és a rendszer állapotának monitorozásáért felelős szoftvert. A Milan hálózati protokoll segítségével a Nebra minden eddiginél egyszerűbbé teszi a rendszer gyors és megbízható méretezését, beállítását, kalibrálását és felügyeletét.

Egyre nagyobb teret követel magának hazánk színházaiban a **DiGiCo** is. A világ vezető keverőrendszerei, a **Quantum** mellett a főszerepben ezúttal az apró újdonságok voltak, a nagy durranás a kis méret volt (**Quantum 112**), a **Klang** a **KLANG:1** és a **KLANG:1Pro**, a **Fourier Audio** pedig a **transform.go** bemutatásával váltott ki nagy érdeklődést, mert ezekkel eszközökkel akár már kézipoggyászként repülőgépek fedélzetén is elviharozhatunk a legújabb technológiákat (leírásuk bővebben a *Technikai újdonságok* rovatban olvasható). A szomszédos standon kiállító **Sound Devices** vezeték nélküli rendszereit mint az integráció következő lépésőfokát mutatták be.

A **Hollyland** idén is prezentálta a minden igényt kielégítő **intercom** termékesaládjait, a kisebb rendezvénysszervező cégektől kezdve az összetett nagy rendszerek felhasználóit megszólítva.

Az immár szintén a Chromasound által képviselt **Ecler** hivatalosan bejelentette a **Plex** platformot, amely felhőalapú, webes interface-szel vezérelhető eszközhozzáférést biztosít akár több projekt számára is – egy mátrixban több független rendszer is kezelhető szimultán. Az új **Mia 44** mini hangsugárzó különlegessége a 4 db 0,5"-os hangszóró, amellyel méltán vált a stand sztárjává.

Az olasz **RCF** bemutatta az új **Evox J** családot, amely akár kis színpadokra is nagy hangot tud biztosítani rendkívül könnyen hordozhatóan. A **KPS**

új végfokcsalád processzort is tartalmazva kínál meghajtást passzív hangfalakhoz, az installált hangrendszerekhez az **XPS 4K** az új végfok, és bemutatkozott az ingyen letölthető **RDshape 3D** audiorendszer-tervező. A gyártó **TT+ Audio** brandje alatt jelent meg a **GTx 7C** kompakt kardoid line array modul és a **GTS 16C** szubwoofer, amelyek installációkhoz és live eseményekre egyaránt kiváló megoldást biztosítanak. A **GTx 10i** kifejezetten telepített rendszerekhez került kifejlesztésre.

A már idehaza is jól ismert világítástechnikai márka, a **Chauvet Professional** számtalan új terméket mutatott be. Az **Épix** család a pixelmappelhető vonalvilágításban – természetesen kültéri kivitelben –, a sokkoló család pedig a **Strike Array Ultra** elemmel bővült, amely a legnagyobb az eddigiek közül és a legszélesebb felhasználási lehetőségeket kínálja a villanóeffekteken kívül. Kiemelkedő a **COLORado PXL Curve 1**, amely a kiemelkedően sikeres 12-es változat kistestvére, valamint a **COLORado Solo Edge**, amely a színpadok mellett TV-produkciókhoz is kiváló újdonság. A világítástechnikai ökoszisztémához újított segítséget a **ChamSys** által bemutatott **TouchScene**, amely PoE tápellátással nyújt fali vezérlési lehetőséget a QuickQ, a MagicQ és **GeNetix** eszközökből álló rendszerekhez. Utóbbi családban három új **DIN** eszközt is bemutatott, és a videójelek processzálásra szolgáló **MediaMaster** sem hagyhatjuk ki a felsorolásból. Mindezekről a következő lapszámok technikai újdonságai között bővebben is beszámolunk.

Úton 2027 felé: az AI a jövő vezetési stratégiája

A kiállítás idei keynote előadásainak témái közül kiemelkedett az AI kérdésköre. A szakértők rávilágítottak, hogy a mesterséges intelligencia integrálása már nem választás kérdése, hanem a skálázhatóság alapfeltétele. Az AI nemcsak a tartalmat generálja, hanem optimalizálja a hálózatokat, javítja a hangzást és prediktív módon kezeli a rend-

szerek karbantartását. Az ISE 2026 üzenete egyértelmű: a jövő vezetőinek nem az algoritmustól kell félniük, hanem meg kell tanulniuk azt a kreativitás szolgálatába állítani. A Chromasound vonatkozásában erre jó példa a **Xilica** márka mellé felövő új brandje, a **Pleneo**, amely az AI használatával új, egységes hardver- és szoftverplatformot kínál, megoldást nyújtva ezzel a nagyszámú termék távoli menedzsmentjére, csökkentve a telepítéssel eltöltött időt, teljes mértékben megfelelvén a modern IT-, hálózati és biztonsági követelményeknek.

Az esemény zárásakor a szakma az élményeket emésztte, mert a lényeg nem a négy napban, hanem az ott született ötletek utóéletében rejlik. Az ISE 2026 bebizonyította, hogy a technológia képes érzelmeket kiváltani, közösségeket építeni és gazdaságokat fellendíteni. Az iparág nem áll meg, mindig van valami új, így a naptárakban már ott a következő fix pont: 2027. február 2–5., amikor ismét megnevezheti a szakma, milyen fejlődés történt egy év alatt és melyek a következő jövőbe mutató trendek.

Aki nem szeretne egy évet várni, és szakmai kíváncsisága csillapíthatatlan, az nézzen körbe a tavaly megújult www.chromasound.hu oldalra, ahol folyamatosan adunk tájékoztatást az újdonságokról, és elérhetőségeinken keresztül akár egyedi termékbemutatók igénylésével is megkereshetik cégünket. Workshopokkal és tudásátadó előadásainkkal a nyári szünet kivételével egész évben várjuk a fejlődni vágyó szakmabelieket a Chromasound immár 7 éve működő Campus-án, amelynek mindenki számára nyilvános programját elköltöttük a

<https://chromasound.hu/kategoria/campus/aktualis-esemenyek/> oldalra.

Márfai Tibor
Chromasound

Fotó: CHROMASOUND

A láthatatlan szakmai szövetség

Húsz éves a Gólem Színház

2005-ben alakult meg a Gólem Színház Egyesület, amely Magyarország egyetlen zsidó színházát működteti. A jubileum kapcsán Borgula Andrással, a színház alapító művészeti vezetőjével beszélgettünk.

Borgula András

2005-ben alakult meg a színház, de csak 2020-ban lett saját játszóhelye az Erzsébetvárosban. Hogyan jött létre ez a hely?

2019-ben sikerült meggyőzőnöm a kerület akkori polgármesterét, hogy milyen jó lenne itt, az egykori zsidó negyedben egy kortárs zsidó színház. Azt válaszolta, hogy csodálatos ötlet, keressünk erre megfelelő ingatlant. Tudtam, hogy a Csányi utca 5. alatt működik az Erzsébetvárosi Történelmi Tár, egy kerületi intézmény, amelyikben kialakítottak egy kis múzeumot is. A mellette lévő ház földszintje sokáig üresen állt, eredetileg egy pékség volt itt. Arra gondoltam, ez pont jó lenne a Gólem Színháznak. Rettenetes állapotban volt: a 20 méter hosszú, 5 méter széles nagy helyiség, ami most a színházterem, négy különböző fallal volt széttagolva. Mi azonban örömmel vettük, hiszen egy kortárs zsidó kulturális utca vonzó célpont lehet a kerületben. A Dohány utca környéki zsidónegyed óriási forgalmat vonz; ott a hely múltja a fontos, itt viszont lehetne kortárs kultúrát bemutatni. 2019 őszén aláírtuk az önkormányzattal a közszolgáltatási szerződést, ennek alapján 10 évig használhatjuk ezt a helyet, eszerébe eszínálunk egy zsidó színházat. Hála égnek, noha a választásokon egy másik párt nyert, a következő polgármester ugyanilyen – vagy talán még nagyobb – lelkesedéssel állt az ügy mellé. Viszont 2020 márciusában a Covid miatt lezárták az országot, és minden lehetséges támogató befagyasztotta a Gólemnek szánt összegeket. Az állami pályázatokon kaptunk segítséget, hogy a

kiszolgáló helyiségeket kialakítsuk: öltözőt és színesi közösségi teret. De a színházcsinálásra nem volt forrásunk. 2021 októberében megnyitottunk, arra számítva, hogy jön a közönség. De ekkor még nagyon kevesen vállalták, hogy száz másik nézővel együtt beüljenek a nézőtérre, hiszen még javában tartott a járvány. 20-30 ember előtt játszottunk. Így annyira elfogyott a pénzünk, hogy december elsején mindenkit elbocsátottam. Már a pandémia alatt is 50%-os fizetésért dolgozott mindenki, tehát szinte minden önkéntes munkával készült, ezt nem lehetett fenntartani. De az önkormányzat úgy döntött, hogy érdemesek vagyunk a támogatására, nem akarták, hogy a cél előtt egy centivel elbukjunk. Március 1-jétől majdnem mindenkit sikerült visszahoznunk a csapatba.

|| Hány állandó munkatárssal dolgoznak?

Kilenc ember működteti a színházat, ebben benne van a művészeti titkár, az ügyvezető, a szakács, aki a konyhát üzemelteti, a rendező munkatársa és én, tehát mindenkinek legalább két-három munkaköre van. Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy elfogadható fizetéseket tudunk adni. Persze ez nagyon messze van a versenyszektorban kapható fizetéstől, de a színházi dolgozók körében abszolút normális a bérszínvonal nálunk, ahogy a próbadíj és a fellépti díj is.

Mindössze néhány főből áll a csapat, ami nagyon megnehezíti a színpadtechnikai feladatok ellátását. Hogyan eszínálják?

Én Tel-Avivban jártam egyetemre. Ott a színházi képzés más karakterű, mint Magyarországon. Rendezői szakot végeztem, ahol az évfolyamból mindenkinek, legyen az színész, dramaturg, író, rendező, díszlet-jelmeztervező – ez az öt szak működik ott, illetve van még egy közösségi színház szak is – színpadi munkát is kell végeznie az egyetem alatt, amire ugyanolyan kredit pontszámot adnak. A színházi munka nemcsak a nézőtéri ültetést jelenti, hanem azt is, hogy dolgozni kell az egyetem asztalosműhelyében, varrodájában, minden műhelyben, ahol az egyetem a saját színpadi látványait készíti. Sőt, nemcsak dolgozni kell ezekben, hanem üzemeltetni is. Az egyetemi színpad műhelyeinek van egy profi vezetője, aki megtanít, hogyan nyúl a gépekhez, legyen az varrógép vagy körfűrész, de utána te magad üzemelteted azokat. Ez egészen más látásmódot biztosít a tanulók számára. Úgyhogy nekem eszembe se jutott odaszólni a rendező munkatársának, hogy kell egy szék, és másnapra a műszak vagy a műhely elkészíti a széket. Vagy azt mondani, hogy az az elem ott lebegjen középen, és majd a szakemberek kitalálják, hogyan lebegjen. Én olyan képzést kaptam, hogy ezt mind meg kell tudnom eszínálni,

Jaj, istenem!, Gólem Színház, 2018, rendező: Borgula András, díszlet, jelmez: Gyarmati Dóra

Fotó: GORDON ESZTER

Leftymálva, Gólem Színház, 2011, rendező: Borgula András, díszlet, jelmez: Juristovszky Sosa

máskülönben hogyan kérjem a kollégától, hogy csinálja meg, ha azt sem tudom, hogy kell?

Tehát a színházesinálás itt az utolsó szögig értendő.

Pontosan. Épp ezért, ha nagy ritkán műszaki munkatársakat vonunk be, és ők azt mondják, hogy amit kérek tőlük, azt nem lehet megvalósítani, azt válaszolom: biztosan lehet, gondolkozzunk együtt a módján. A nemleges választ nem fogadom el, de kész vagyok részt venni a munkafolyamat bármelyik szakaszában.

Azt mondja, néha műszakiakkal dolgoznak. A Gólem Színházban nincs állandó műszaki gárda?

Az első 15 évben a Jurányi Házban működöttünk, ott volt egy kisebb, de nagyon profi csapat. Őt éve költöztünk be a 7. kerületi Csányi utcai játszóhelyünkre, itt összesen két fő van, akik mindenért felelősek, ebben benne van a fény, a hang, a díszlet, a bútor, tehát tényleg minden. Ezek mellett van egy jelmeztár vezetőnk, aki ezen túl még ügyelő, öltöztető, sminkes, fodrász és kellékes. Gyakorlatilag mindent meg tudunk csinálni. Ha mégsem, akkor külső szakemberhez fordulunk. Például a forgószínpadunkat, ami 20 centivel a színpad fölött forog, egy díszletkészítő műhely csinálta. Ez komoly kihívás volt, mivel úgy kellett megcsinálni, hogy minden előadás előtt könnyen össze lehessen rakni, majd előadás után szétszedni. A színészek forgatják, nem lehet eldugni egy ekkora térben, ahol minimális hely jut a takarásra. És ha így van, akkor azt az előnyünkre kell fordítani: minden színpadmozgatás legyen kitalálva, hogy ki mozgatja, miért, milyen arcot vág hozzá, hogyan történik.

2025 októberétől kezdett dolgozni nálunk Henez András, aki a Pesti Színházban volt világosító, és ha annyit nem is tudtunk ajánlani neki, mint amennyit ott kapott, de nem túl nagy a különbség, érdemes volt átjönnie hozzánk. Úgyhogy már van világosítási szakemberünk is. András színészként végzett a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, nálunk is játszik néhány darabban.

Kiválasztottak, Gólem Színház, 2018, rendező: Borgula András, díszlet: Borgula András, jelmez: Simon Ferenc István, Katics Veronika

Húsz éve a semmiből varázsolunk, de ez arra is jó, hogy karbantartsa a kreativitásunkat. Az egyetlen volt egy tanárunk, aki azt mondta, hogy ha mindent fölajánlanak, amire vágytok, azonnal utasítsátok vissza, mert a sok jó lehetőséggel elunyultok. Úgyhogy a kreatitásnak sokat segít a semmiből alkotás. Nincs olyan, amit ne lehetne megcsinálni. Persze ami túl költséges, és a biztonságos működéséhez szakember kell, arról néha le kell mondanunk.

Amikor színházi szakemberhez fordulnak, kit keresnek meg?

Fontos elmondani, hogy sokszor kőszínházakban dolgozó szakemberek segítenek. Jó kapcsolatban vagyunk, szívesen elmondják, mit hogyan tudnánk megcsinálni. Nem köztudott, de a színházi háttérszakmákban dolgozók között van egy láthatatlan szövetség, nagyon segítik egymást. Ez a szövetség néha egészen a határokig elmegegy. A kőszínházak életét rettentően megnehezíti a bürokrácia, ami a közpénzfelhasználással jár. Ha vettek valamit, nem adhatják oda másnak, még akkor sem, ha azt az eszközt már régóta nem használják. A mű-

szakiaknak megszakad a szíve, tudják, hogy egy rászoruló csapatnak milliókat kellene költeni arra az eszközre, ami náluk ott áll a polcon, de még bérbe sem adhatják. A leselejtezés pedig rengeteg papírmunkával jár. Amikor 2021-ben megnyitottuk a saját játszóhelyünket, nem maradt pénz a falak elé belógatott fekete függönyökre. Felhívott az egyik kőszínház raktárvezetője, és azt mondta, most szoltak neki, hogy a régi függönyeiket leselejtezték, ki kell dobni. Odaadni nem lehet, de megmondja, melyik kuka mellé teszi le. Odamentünk, elhoztuk.

Talált tárgy, a törvényes kereteken belül maradt.

Számunkra és általában a kisebb színházak számára különösen fontos ez a példás, láthatatlan összetartás. Fontos, hogy tudjuk, van egy szövetség, ami túlível az intézményeken, de még politikai nézeteken és művészeti koncepciókon is, a körüli színházaktól a művész színházakig, a független társulatoktól a nemzeti színházakig. Megmelengeti a szívemet, ahányszor szembesülök ezzel.

Menjünk vissza még a felújításhoz: milyen eszközöket tudtak beszerezni és hogyan?

Az egyik állami pályázat a műszaki beszerzéseket támogatta. Hlaszny Ádám, aki jelenleg a József Attila Színház hangtárát vezeti, akkor még egy magáncéget vezetett, amelyik hangosítással és világosítással foglalkozott. Ádám nálunk kezdte 18 évesen. Bejött egy lófarkas fiú, zenész végzettséggel, és miközben a Madách Színházban zenélt és a Konzervatóriumban tanított, szeretett volna a gyakorlatban is megismerkedni a színházi háttér munkákkal. Együtt leültünk, és átbeszéltük, mi

Fotó: Gólem Színház

A Gólem Színház nézőtere

Fotó: Pókák Ártusa

A nézőtér a színpaddal

► szükséges egy kezdeti eszközparkba, ennek alapján Ádám csinált egy listát: milyen dimmer, milyen vezeték, hogy jön föl a hídra, hány lámpa legyen a minimum, melyik olcsó, de nagy fogyasztású, melyik drágább, de alacsony fogyasztású. Beszerztünk 20-25 lámpát, két hangfalat, erősítőt, projektort, laptopot.

LED-es lámpákat?

A 25-ből talán 8 darab LED-es volt. Volt olyan is, amit kaptunk, például Gáti Oszkártól, aki bezárta a Menház színpadot, és felajánlotta nekünk, amije volt ott, ezek régi darabok, talán a Filmgyárból kapta valamikor. De másoktól is kaptunk felszerelést és szakértelmet. Az eszközeink rendkívül egyszerűek a mai fejlett színpadtechnikához képest, egy 12 csatornás dimmerrel kezdtük, de minden évben igyekszünk valamit fejleszteni.

Hangtechnikában milyen eszközöket használnak?

Van két nagy JBL hangfalunk, meg egy Alan N7 pult. A tér akusztikája elég jó, nincs szükség mikroportozásra. Viszont azt is fontos szempont, hogy van egy idős, 65 év feletti törzsközönség bázisunk, több száz nézőből áll, akik esetleg már nem jól hallanak a 6. sorban, úgyhogy most kísérletezünk egy-két puskamikrofonnal. Indultunk a Kétfarkú Kutya Párt által meghirdetett Rózsa Sándor közpénztékozló alap pályázaton, most várjuk az eredményhirdetést. Ha nyerünk, beszerzünk egy digitális erősítőt, kisebb hangfalakat hátra és két puskamikrofont előre. A nézőtér fölött van egy régi színházi projektor, ami nagyon strapabíró, jól tudjuk használni, de a 4 méteres belmagasságban gyakorlatilag a néző feje fölött zúg a ventilátora... Itt nincs hangszigetelés, a színházterem mennyezete az eredeti, patinás poroszszüveg téglafödém, ami nagyon szép, de telibe visszaveri a fent keletkezett hangot. A nézők élménye a legfontosabb. Várkonyi Zoltán egyszer azt mondta, hogy amikor bemegy a Vigaszínházba, először a nézőtéri véccéket ellenőrzi, mert lehet, mi megszakadunk a színpadon, de ha a nézőnek a mosdóban rossz

tapasztalata van, akkor az lerombolja a színházi élményt. Úgyhogy igyekszünk mindent fejleszteni. A konyhát is, nálunk van egy melegkonyha, nem színházi büfé, hanem annál jóval több.

Úgy tudom, a Gólem melegkonyhája az alternatív finanszírozási módszereinek egyike. Mesélne erről a kezdeményezésről?

A kávézó csak délutántól tart nyitva, az előadások végéig, itt komoly saját fejlesztésű harapnivalókat kínálunk, mi sütjük a bégeleket, a babkákat. Martsa Barbara, az ügyvezetőnk a pandémia alatt elvégzett egy pékiskolát, én kitanultam szakácsnak, Nádor Lili, aki a Katona József Színház művészeti titkára volt, szintén szakács végzettséget szerzett. Tehát van egy gasztrónómiai vonalunk is. A Gólem nemesak színház, hanem kulturális műhely és közösségi tér, a színházterem akár 100 fős fogadásra is alkalmas, ezekhez mi vállaljuk a cateringet. A kávézóban is rendszeresen tartanak közösségi programokat, itt 40-60 fő fér el kényelmesen. Ha alternatív finanszírozási módszerekről beszélünk, meg kell említeni még az Ezer Gólem Klub kezdeményezést. Mikrotámogatókból áll, akik havi kisebb összeggel segítik a színház fennmaradását. Jelenleg 300 tagja van ennek a körnek. Ezen felül többször is indítottunk követes adománygyűjtő kampányt. Nemrég egy riasztórendszert szereltünk be a kampányunk bevételéből és a MAZSIHISZ segítségével, mivel 2024 decemberében egymás után háromszor is betörték hozzánk és elvitték az aznapi jegybevételt. Most a téli fűtészámánkra gyűjtünk. A követek nem influenszerek, hanem a saját közösségükben népszerű emberek: tanárok, zenészek, recepcióások, akik közel állnak a színházhoz, sok előadást néznek nálunk.

A fiatalok mennyire nyitottak a Gólem által kínált színházi élményre?

Nagyon fontos a fiatalok bevonása, nemesak a közönségbe, de a csapatba is. Egészen 2025 végéig volt egy ifjúsági társulatunk, ami egyben tanoda is volt, 6-26 év közötti fiataloknak, akikből sokan jutottak be a Színművészetire. Tíz éven keresztül vitte Németh Virág, a dramaturgunk. Nagyon szerettük, hogy mind a képzés, mind az előadások jól működnek. Év elején kiderült, hogy valami zavar van, és úgy döntöttünk, hogy egyelőre szüneteltetjük. A most következő bemutatónkban, An-ski *Dybuk* című darabjának előadásában sokan játszanak az ifjúsági tagozatból. Nagyon izgalmas ezzel a korosztállyal színházat csinálni.

A 20. évfordulón hogyan látják a jövőt, milyen terveik vannak?

Van egy nagy tervünk: a túlélés. De félretéve a viccet, a fenntartható működésre törekszünk. Nem szeretnénk ennél nagyobb álmokat dédelgetni. Persze jó lenne kicsit tovább terjeszkedni az épületben, de a legfontosabb a stabil működés. Egyelőre 2029-ig szól az önkormányzattal kötött szerződésünk. A következő három évben el kell jutnunk a biztonságos működésig, így lehet további tíz évet tervezni. Stabil nézői bázisunk van, de a jegybevétel 27%-át rögtön befizetjük az áfa miatt. Nagyon reménykedünk, hogy egy valamikori kulturális vezetés nyitott lesz arra, hogy a színházi jegybevétel áfája 5%-os legyen. Ha csak ezt az egy lépést megtennék, a nézőknek ugyannyiba kerülne a színházba járás, de nekünk negyedével több pénzünk maradna. Őrületes előrelépés lenne.

Götz Eszter

Megújult a Pécsi Harmadik Színház

A kortárs magyar színházi életben több mint három évtizede kiemelkedő szerepet betöltő Pécsi Harmadik Színház másfél évi építkezés után, 2025 decemberében ismét megnyitotta a kapuit. A régóta esedékes megújulást Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlésének mintegy 400 millió forintos támogatása tette lehetővé. A felújításról Moravetz Leventét, a színház igazgató-tulajdonosát kérdeztük.

A Pécsi Harmadik Színház épülete egykor Ságvári Endre Művelődési Ház néven főként az uránvárosi bányászcsaládok kulturális életét gazdagította. A hatvanas években épült, azóta nem nyúltak hozzá. 1977-ben Vincze János itt alapította meg a Pécsi Nyitott Színpadot, amely 1986-tól Harmadik Színház néven folytatta a munkát. Félamatőr, professzionális alternatív színház volt, éveken át jól működött, de a rendszerváltozás, ahogy a legtöbb magyarországi színházat, ezt is kicsit kibillentette a biztos helyéről. 2017-re olyan helyzetbe került a város, hogy több veszteséges céget meg kellett szüntetnie, ezek egyike volt ez a színház. Márpedig kiemelt kategóriájú színházként egy ilyen intézményre minden város büszke lenne. Ebben a helyzetben a városvezetés felkínálta, hogy ha én ennyire a szívemen viselem a Pécsi Harmadik Színház sorsát, vásárolok meg. Örömmel meg tettem, mert akkor még úgy nézett ki, hogy a színházak támogatási rendszere lehetővé teszi, hogy magánszínházként tudjuk működtetni. De a bekövetkező változások hamar kijózanítottak: a kulturális tao megszűnt, a támogatás bizonytalanra vált, miközben egyre nyilvánvalóbb volt, hogy az épület állapota tarthatatlan. Egy idő után azt láttuk, hogy a közönség nagykabátban üldögél a nézőtérén, mert az energiaárak úgy fölmentek, hogy nem lehetett felfűteni a színháztermet. Az épület nem volt szigetelve, az energetikai rendszere is elavult, gyakorlatilag minden rossz volt és régi, és csak vitte a pénzt.

2024-ben Pécs város új vezetése úgy határozott, hogy pénz árba adja az épület korszerűsítésére. Úgyhogy egy másfél éves leállás után 2025. december 15-én megnyitottuk kapuinkat. A felújítás idején nem játszott a színház, de most egy megújult épületben folytattuk, amit másfél éve abbahagytunk. A homlokzat megújult, részleges akadálymentesítés történt, hang- és hőszigetelést kapott az egész épület. A belső térben új fogadótér, ruhatár, büfé, közösségi tér várja a nézőket, a melléképületek száma megnőtt. A jegyiroda könnyen megközelíthető helyre került, közvetlenül a bejárat mellé, akadálymentes megközelíthetőséggel. A nézőtér gyönyörű új előcsarnokot kapott galériával, ahol különböző képzőművészeti kiállításoknak adunk helyet. Maga a nézőtér is megújult, a mennyezeti világítással, a székekkel, vezér-

Fotók: PÉCSI HARMADIK SZÍNHÁZ

▶ lökkel és a színpaddal együtt. A színházterembe új akusztikus falat és álmennyezetet építettek be a jobb hang és látvány érdekében. Természetesen a színház művészei, dolgozói számára is korszerűbb lett az épület, az öltözőkkel, irodákkal és mellék-helyiségekkel együtt. Lényegében elmondhatjuk, hogy szinte csak a falak maradtak meg. Színpad-technikai eszközök beszerzése nem égető, mivel az elmúlt években ezek az eszközök folyamatosan fejlesztés alatt voltak.

Két hónapja nyitott meg újra a Pécsi Harmadik Színház. Az eddigi tapasztalataink kifejezetten jók, de tudjuk, hogy a két covid, az energiaválság és a másfél éves zárás után legalább egy-másfél évre van szükség, hogy megbizonyosodjunk a tökéletes üzemelésről. Egyelőre az is nagyon biztató, hogy teltházakkal játszunk.

A színházunk alapvetően három lábon áll. Az egyik a Moravetz Produkció, amely főként a szórakoztató műfaj felé fordul: bulvárdarabokat, vígjátékokat, zenés vígjátékokat mutatunk be. A másik az Ákli Krisztián vezette Oberon Társulat, amely az előadásainak túlnyomó részét ebben az épületben, a stúdiószínpadon mutatja be. Ákli Krisztián egyben a Pécsi Harmadik Színház művészeti vezetője is, ő képviseli a művész színház vonalat, olyan előadásokkal, amelyek elgondolkodtatják a nézőket. Harmadik lábunk pedig e kettő egészséges elegye. Ez a három együtt adja a színházunk műfaji karakterét. A közönség visszajelzése alapján azt érezzük, hogy szeretik, amit csinálunk. Az Oberon Társulat előadásainál nem ritkán az utolsó pillanatban a kisebb színpadról a nagyszínpadra kell áttennünk a produkeiót, a nagy érdeklődés miatt.

Moravetz Levente

Gyertyafénykeringő, 2026, rendezte: Moravetz Levente

ULTRA FAMILY

ERŐ. PRECIZITÁS. TISZTASÁG.

ULTRA X80

chromasound

ULTRA X20

ULTRA X40

Hírek a hazai színházi világból

Székely Kriszta lett a mitos21 európai színházi hálózat elnöke

A mitos21 nemzetközi színházi hálózatot 2008 októberében alapította egy színházi szakemberekből álló csoport, akiknek a neve különböző fontos európai színházi intézményekhez kötődik. A mitos [mitosz] ógörög nyelven fonalat jelent, és elsősorban a mítoszbeli Ariadné fonálára utal, amely biztosította a labirintusból kivezető utat. A mitos21 főként olyan egyénekre, színházi szakemberekre épül, akik készek megkérdőjelezni és újragondolni mind a nagy színházi intézmények, mind a színházi hálózatok szerepét, funkcióját és hasznát a jelenkori társadalom tükrében. A hálózat nem kíván hivatalos vagy jogi struktúrába rendeződni, működését a tagok felváltva koordinálják. A mitos21 kizárólag a résztvevő felek azon vágyán alapszik, hogy találkozzanak és együtt dolgozzanak. A hálózat nyitott a hasonlóan gondolkodó színházi szakmabeliekkel való közös munkára, Európában és Európán kívül egyaránt.

Herczeg T. Tamás a Békéscsabai Jókai Színház igazgatója

Herczeg T. Tamás művészeti menedzsert, színházrendezőt öt évre nevezték ki a színház direktorának. A pályázatában megfogalmazottak szerint elsősorban menedzserigazgatóként tekint saját szerepére. A színház szervezetében kétpólusú irányítási modellt vezet be, Tege Antal színész-rendezőt főrendezőnek nevezi ki, aki a művészeti működés szakmai felügyeletéért felel.

Rudolf Péter marad a Vígszínház igazgatója

Újabb öt évig vezetheti a Vígszínházat és a hozzá kapcsolódó Pesti Színházat Rudolf Péter. A Kosuth- és Jászai Mari-díjas magyar színész, színházi- és filmrendező, producer, forgatókönyvíró, kiváló művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja 2020 óta tölti be a Vígszínház igazgatói tisztségét.

Őze Áron marad a Bartók Színház igazgatója

A Jászai Mari-díjas színművész-rendező újabb öt évig irányíthatja a dunajvárosi Bartók Színházat.

Horváth Illés a Thália Színház új stratégiai igazgatója

2025. december 1-jétől Horváth Illés lett a teátrum stratégiai igazgatója. A döntés mögött nem csupán a színház jövőbe mutató szándéka, hanem a meg-

újulás vágya is húzódik. Horváth Illés kinevezése egyfajta üzenet is a kulturális élet felé: a Thália Színház készen áll arra, hogy továbbfejlődjön, új koncepciókkal és hosszú távú stratégiával építse a jövőjét.

Hegedűs D. Géza leköszönt a MASZK Országos Színészegyesület vezetői posztjáról

Hegedűs D. Géza 25 éven át vett részt a szakmai szervezet vezetőségének munkájában, 2026 január elején egészségi állapota miatt mondott le a posztjáról. Drámai hangú, korszakösszegző búcsúbeszéde a *Színház Online* oldalán olvasható.

Megnyílt a FREEDOM

December 30-án megnyílt a FREEDOM, a Freeszfe új közösségi kulturális tere a budapesti Szaboles utcában. A FREEDOM a kreativitás, a közösség és a szabad alkotás tere kíván lenni, ahol minden látogató hozzátehet a hely történetéhez.

Újra indul a Radnóti Színház és a BME közös pedagógusképzése

A 2025/26-os tanév tavaszi félévében hatodik alkalommal indul a „Bevezetés az akció módszerek világába – Kihívások a tanteremben, iskolában” című akkreditált pedagógus-továbbképzés a Radnóti Miklós Színház és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem közös szervezésében. A 60 órás, 60 kreditet érő képzés olyan pedagógusoknak szól, akik szeretnék aktívabbá, motiváltabbá tenni diákjaikat, és a tanulást közös alkotásként képzelik el. A kurzus célja, hogy a résztvevők egyszerűen alkalmazható, interaktív módszereket sajátítsanak el, amelyek fejlesztik a kritikai gondolkodást, a kreativitást, az empátiát és a felelősségtudatot, miközben élményszerűbbé és befogadhatóbbá teszik a tananyagot.

Budapesti Színházak Éjszakája

2026. március 21-én ismét megrendezik a Budapesti Színházak Éjszakáját, közel 50 társulat, illetve helyszín részvételével. A Budapesti Színházak Éjszakája a város egyik legizgalmasabb kulturális kavalkádja: a nap során a közönség bejárhatja a főváros közel ötven társulatának és helyszínének tereit, a nagy, ikonikus intézményektől egészen a független játszóhelyekig. A Városmajori Szabadtéri Színpad és a Kristály Színtér csapatának szervezésében újjáéledt színházi ünnepen kulisz-szajrások, nyilvános próbák, éjszakai táncházak, alternatív tereket bemutató városséták, beszél-

getések és foglalkozások, valamint a rendezvényt záró afterparty várja az érdeklődőket.

Megjelent a Médialexikon új kiadása

Két évtizeddel az első kiadás után, 2025 októberében a Színház- és Filmművészeti Egyetem megújult formában, webbookként jelentette meg a *Médialexikon*ot. Az elektronikus kiadvány célja, hogy a tudatos médiahasználathoz és a kritikus gondolkodáshoz elengedhetetlen ismereteket és összefüggéseket bemutassa.

A 2005-ben még elsősorban a „rég” analóg média befolyásoló képességét és működését feltáró kötet mára a digitális korszak kihívásaira is választ ad: az új médiateretek, a mesterséges intelligencia, a globális véleményformáló folyamatok világába kalauzolja az olvasót. A *Médialexikon* célja, hogy a tudatos médiahasználathoz és a kritikus gondolkodáshoz elengedhetetlen ismereteket és összefüggéseket bemutassa.

A kiadvány itt található: medialexikon.szfe.hu

Prima Primissima Díjak 2025

2025 végén ismét tíz kategóriában vehették át a Prima és Prima Primissima Díjakat a magyar szellemi élet, a művészet, a tudomány és a sport jeles képviselői. Magyar színház-, film- és táncművészet kategóriában **Vári Éva** színművész Prima Primissima Díjat, **Csuja Imre** és **László Zoltán** pedig Prima Díjat kapott.

Az MMA Színházművészeti Tagozatának elismerései

2025 novemberében adták át a Magyar Művészeti Akadémia Színházművészeti Tagozatának életútdíjait és elismerő okleveleit. A tagozat életútdíját **Incze József** Őze Lajos-, Kabos Gyula-, és eMeRTon-díjas színművész és **Szerémi Zoltán** Gobbi Hilda-életműdíjas színművész kapta. Az MMA tagozati elismerő oklevelének díjazottjai: **Czeglédi Attila**, az Újszínház ügyelője; **Decsi Ágnes** operaénekes; **Funtek Frigyes** színművész, rendező, egyetemi tanár; **Fülöp Angéla** rendezőasszisztens; **Kovács Frigyes** Jászai Mari-díjas színművész, rendező, tanár, és **Pánczél Éva** operaénekes.

Arany Medál-díj 2025

December 17-én rendezték meg az Arany Medál-díjak 17. átadási ünnepségét a Bethlen Téri Színházban. A 2025. évi Arany Medál szavazása már kizárólag online zajlott, honlapon és e-mailen keresztül, miközben a díj megőrizte legfon-

tosabb értékét: a közönség szabad és közvetlen döntését. A Navarrai Mészáros Márton kulturális újságíró, szerkesztő által alapított kitüntetést hat kategóriában adták át. A díjazottak: Az év színésze: **Ember Márk** színművész, Az év színésznője: **Töröcsik Franciska** színművész, Az év rendezője: **Lakos Nóra** rendező, Az év írója: **Tóth Maresi** elsőkötetes szerző, Az év legígéretesebb fiatal tehetsége: **Trill Beatrix** színművész, Életműdíjat **Pásztor Erzsébet** Kossuth-díjas színművész kapott.

A Magyar Színházi Társaság díjai

2025. december 15-én ünnepélyes keretek között átadták az Aase-díjakat. Az Aase-díjat Gobbi Hilda alapította végrendeletében, kezelését a mindenkori kulturális minisztérium és a Magyar Színházművészeti Szövetség hatáskörébe utalta, utóbbinak jogutódja a Magyar Színházi Társaság. Az elismerést 1989 óta minden évben 4 művész kaphatja meg, két nő és két férfi, két-két vidéki és budapesti. Az elismerést idén **Molnár Erika**, a Szegedi Nemzeti Színház művésze, **Tóth Enikő**, a Játékszín művésze, **Kemény István**, a Budapest Bábszínház művésze és **Kósa Béla**, a kaposvári Csiky Gergely Színház művésze vehette át.

A Bajor Gizi Színműzeumban megtartott ünnepélyes díjátadón a Domján Edit-díjat, a Prolog-díjat, valamint a Bálint Lajos-vándorgyűrűt is átadták. A Domján Edit-díjat a Domján Edit Alapítvány kuratóriuma **Czvikker Lillának**, a Miskolci Nemzeti Színház tagjának szavazta meg. A Drámaíró Kerekasztal által alapított Prolog-díjat **Fábián Péter** vehette át, a Bálint Lajos-vándorgyűrűt pedig a Dramaturgok Céhe tagjainak javaslata alapján idén **Szokolai Brigitta**, a József Attila Színház dramaturgja nyerte el.

Verebély Iván-díj

Az év legjobb epizód szereplőjének járó kitüntetést, melyet családjával közösen Verebély Iván emlékére alapított a Centrál Színház, a nézők szavazata alapján **Mucsi Zoltán** nyerte el idén.

A közmédia díjai

Tíz kategóriában adták át a közmédia szakmai díjait december 11-én a Budapest Music Centerben. A Duna Médiaszolgáltató által alapított díjak célja elismerni mindazokat, akik kimagasló értéket képviselő alkotó munkájukkal tevékenyen hozzájárulnak ahhoz, hogy a közmédia betöltse nemzeti és kulturális küldetését. A Karinthy-gyűrűt **Mikó István** érdemes és kiváló művész vehette át.

Budapest új díszpolgárai és Pro Urbe-díjasai

Hat új díszpolgári címet adott át Karácsony Gergely főpolgármester november 17-én, Budapest

egyesítésének 152. évfordulóján a Magyar Tudományos Akadémián. Az ünnepélyes díjátadón a Pro Urbe Budapest és a Budapestért díjakat is kiosztották. Díszpolgári címben részesült mások mellett **Mácsai Pál** színész, rendező, az Örkény István Színház alapító igazgatója, posztumusz díszpolgári kitüntetést kapott mások mellett **Lukács Andor** Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész, rendező, színházigazgató. Pro Urbe Budapestért díjat kapott többek között a **Fonó Budai Zeneház**, a **Kaláka együttes**, valamint **Szabó György**, a Trafó Kortárs Művészetek Háza alapító igazgatója.

Páger Antal-színészdíj

A makói képviselő-testület civil kezdeményezésére, 2001-ben döntött az elismerés alapításáról. A díjat minden esztendőben az a színész érdemli ki, aki a kuratórium döntése alapján a leghűségesebb a makói születésű Páger Antal szellemi örökségéhez. Az elismerést hagyományosan Páger Antal születésnapjához, január 29-hez közeli napon adják át a makói Hagymaházban. Az immár 25. alkalommal megrendezett ünnepségen az idei Páger Antal-színészdíjat **Scherer Péter** kapta, aki az oklevél mellett Páger Antal Vígszínházról kapott arany pecsétgyűrűjének pontos mását vehette át.

Ruttkai Éva-emlékgyűrű

A Ruttkai Éva-emlékgyűrűt a színésznő lánya, Gábor Júlia 1986-ban alapította édesanyja, a Kossuth-díjas színésznő, a Vígszínház legendás művésze emlékére. A díjat annak a színművésznek adják át, aki a Vígszínházban az adott évben a legkiemelkedőbb művészi teljesítményt nyújtotta. Ennek az elismerésnek különleges rangja van, ugyanis nem egy zsűri választja ki a díjazottat, hanem a társulat tagjai titkosan szavaznak a legjobbnak ítélt kollégára. 2025-ben **Radnay Csilla** nyerte el a Ruttkai Éva-emlékgyűrűt a *Rémségek kicsiny boltja*, az *Igazából komédia* és a *Sommerreise* című előadásokban nyújtott alakításaiért.

Külföldi díjak

A trieszti Nemzetközi Operettszövetség december 26-án kitüntetésben részesítette **Vadász Dánielt**, a Csokonai Nemzeti Színház Debrecen igazgatóját és **Kállay Bori** színész-énekesnőt. Vadász Dániel az elmúlt 15 évben a trieszti kulturális életben tett munkájáért kapta az elismerést, míg Kállay Bori közel 60 éve tartó pályájával érdemelte ki az operettszövetség életműdíját.

Szabó K. István színházrendező vehette át Észak-Macedóniában az Ion Caramitru Nagydíjat kivételes művészi teljesítménye, az európai és világszínházhoz való látnoki hozzájárulása, valamint a színházi rendezők és színészek generáció-

ira gyakorolt maradandó hatása elismeréseként. A díjat, amely a kultúrákat, nyelveket és művészeti ágakat összekötő kreatív szellemet ünnepli, s a színházi és drámaírás területén működő alkotók kaphatják meg, Ion Caramitru román színészről és rendezőről, az ABE első elnökéről és Románia egykori kulturális miniszteréről nevezték el.

A cirkuszművészet Oscar-díját, a Monte-carlói Nemzetközi Cirkuszfesztivál Arany Bohóc-díját a magyar **Richter Angelina** nyerte, akinek 21 lóval bemutatott produkciója világrekordnak számít.

Elhunyt Kemenes Fanni jelmeztervező

A Jászai Mari-díjas jelmeztervező, érdemes művész 94 évesen elhunyt. Pályáját 1957-ben az Irodalmi Színpad társulatánál kezdte, amelynek 1975-ig tagja maradt. 1960-tól a Petőfi Színház, majd a Vígszínház munkatársa lett, miközben rendszeresen tervezett a Szegedi Nemzeti Színház számára is, elsősorban opera- és balettelőadásokhoz. 1975 és 1987 között a József Attila Színház, majd a Budapesti Operettszínház munkatársa volt, emellett tanított a Magyar Képzőművészeti Egyetem jelmeztervező szakán is, generációk számára adva tovább tudását és szemléletét. Színpadi munkái mellett csaknem száz film és televíziós játék jelmeztervezőjeként is maradandót alkotott. A hatvanas évek újító jelmez nemzedékének meghatározó tagja volt. Különösen emlékeztetéseket a történelmi filmekhez készített, korhű, mégis színházi erőteljes, pazar jelmezei.

Elhunyt Balázs Péter színművész, színházigazgató

Balázs Péter 1943-ban született Budapesten, apja a Magyar Rádió színész-rendezője, édesanyja az Operaház balerinája volt. Építész mérnöknek készült, de végül a színészetet választotta. A Színművészeti Főiskolán Szinetár Miklós osztályába járt. A diploma megszerzése után a veszprémi színház szerződött, itt négy évadot töltött el.

25 éven át a Vígszínház művésze volt, ezalatt több mint 140 színdarabban és több mint ötszáz film- és televíziós produkcióban működött közre. Vigjátéki és kabarészerepekben is felejthetetlen alakításokat nyújtott. 2007-ben kinevezték a Szolnoki Szigligeti Színház igazgatójának, ahonnan 2021-ben köszönt le. Művészi pályája elismeréseként Jászai Mari-díjat, Pro Comedia díjat és Kossuth-díjat is kapott.

Elhunyt Péva Ibolya színművész

A Miskolci Nemzeti Színház örökös tagja 84 évesen elhunyt. Pályafutását a Rózsashegyi Kálmán Színiiskolában kezdte, majd 1966-ban szerződött a Miskolci Nemzeti Színházhoz, ahol egy rövid kecskeméti

▶ időszakot leszámítva egészen 2021-ig a társulat meghatározó tagja maradt.

Elhunyt Kálloy Molnár Péter színművész

A sokoldalú alkotó mindössze 55 évet élt. Évtizedeken át meghatározó szereplője volt a magyar színházi és filmes életnek. 1993-ban végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán Iglódi István osztályában. Diplomázását követően 1997-ig a Víg-színház társulatának volt a tagja, onnantól kezdve szabadfoglalkozású művészként élt. Több filmszerep és a *Beugró* című televíziós műsor állandó

szereplőjeként ismerhette meg a közönség, de rendezőként is nagy sikereket aratott, legismertebb rendezése, a *Shakespeare Összes Rövidítve* több mint két évtized alatt 600-nál is többször került színpadra. Énekesként és dalszerzőként is alkotott, három szólólemezt jelentetett meg.

Elhunyt Komáromi Attila, a kecskeméti Katona József Színház egykori igazgatója

Komáromi Attila 1966-ban érkezett Kecskemétre, ahol magyar-történelem-szociológia szakos tanárnaként és közművelődési szakemberként kezdte

meg évtizedeken átívelő munkáját. A nyolcvanas évek elején két évadon át vezette a Katona József Színházat. Igazgatósága idején kulcsszerepe volt a Kamaraszínházi Fesztivál elindításában, és abban a bátor – akkoriban kockázatosnak számító – döntésben, hogy határon túli magyar társulatokat hívtak meg Kecskemétre. Vezetése alatt élte át az intézmény egyik legvirágosabb időszakát, a Jancsó Miklós, Gyurkó László és Hernádi Gyula nevével fémjelzett korszakot. Később a *Forrás* folyóirat munkatársa volt. Munkásságát 2015-ben a Kecskemét Köz művelődéséért díjjal ismerték el.

„Legyen béke, békesség – a színházak, az emberek között”

Vajda Márta emlékére

Január 20-án elhunyt a magyar színházi élet egyik motorja, szíve, a Színházi Társaság örökös ügyvezető titkára, Vajda Márta, aki csaknem négy évtizeden át szolgálta a magyar színházak ügyét.

Zalaegerszegen született, Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészkarán angol és német nyelvből diplomázott. Két évig az Interkoncert opera osztályán dolgozott. Külföldi énekeseket kísérve próbákra járt, külföldi turnékon vett részt, megtapasztalta, milyen a kulisszák mögötti világ. A színház került életének középpontjába. 1980-tól a Színházművészeti Szövetség külügyi referense lett, majd a Szabadtér Színház nemzetközi ügyeivel foglalkozott. 1990-től a Magyar Színházi Társaság titkáráként működött, ahonnan 2025. októberében vonult vissza. Az alábbiakban a Magyar Színházi Társaság soraival emlékezünk rá.

„Megrendülve, megtört szívvel, mély szomorúsággal tudatjuk, hogy életének 71. évében 2026. január 20-án elhunyt Vajda Márta, a Magyar Színházi Társaság örökös ügyvezető titkára.

Most minden szó nehéz. Egy olyan ember távozott közülünk, aki nem a reflektorfényben, hanem a háttérben tartotta össze a színházi életet – alázattal, szakmai pontossággal, hittel, figyelemmel, türelemmel, rendíthetetlen elkötelezettséggel, és legfőképpen szeretettel.

Vajda Márta – a Magyar Színházi Társaság ügyvezetőjeként – csaknem négy évtizeden át szolgálta a magyar színházak ügyét. Jelenléte biztos pont volt mindannyiunk számára.

Mártát mindig a párbeszédbe vetett hite vezette. Abban hitt, hogy a színházak közössége csak akkor lehet erős, ha képes meghallani és meghall-

gatni egymást, ha a szakmai különbségek fölött is megmarad a tisztelet és az együttműködés. Ő az, aki hidakat épített emberek és intézmények között, aki nem a hangos szóban, hanem a csendes, következetes munkában látta az előre vezető utat. Amikor a Magyar Színházi Társaság tavaly őszi közgyűlésén leköszönt a titkári tisztségéről, azt mondta: „Én csak egyetlen egyet szeretnék, amelyért mindig is küzdöttem: legyen béke, békesség – a színházak, az emberek között. Erre most még nagyobb szükség lenne, mint bármikor korábban.”

Öröksége mindannyiunk számára iránytű maradt.

Vajda Márta 2024-ben a kaposvári Országos Színházi Találkozó zsűritagjaként az esemény programfüzetében saját maga fogalmazta meg a következőket:

„– Hogy bírod? – kérdezik gyakran ismerőseim, családtagjaim. – Hogy tudsz ilyen sokat színházba járni? – Szeretek – ennyi a válasz. És tényleg. Amióta bölcsészként elvégeztem Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetemet és elkerültem az Interkoncert opera osztályára, életem szerves részévé vált a színház. Külföldi énekeseket kísérve próbákra jártam, a szegedi operával külföldi turnéra, megtapasztaltam, milyen a kulisszák mögötti világ, amelyet a közönség a nézőtérről nem láthat.

Aztán jött a Magyar Színházművészeti Szövetség és a lehetőség, hogy vidéki előadásokra járjak.

Ott voltam szülővárosomban a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház születésénél, számtalanszor ültem előadás után a klubban Ruszt Józseffel és a nagy öregekkel. Aztán egy kis kitérő a Városmajorba, majd 1991-ben, Szűcs Miklós távozása után visszatértem a Szövetséghez ügyvezető titkárnak. Közben a szervezet Magyar Színházi Társaságként alakult újjá, egyéni helyett intézményi tagsággal. Egy dolog azonban nem változott: a színház iránti szeretetem, kíváncsiságom.

Szívesen emlékszem Babarczy Lászlóra, egykori mentoromra, akitől rengeteget tanultam, Vámos Lászlóra, vagy Csizmadia Tiborra, aki szerint a rossz előadásokból lehet a legtöbbet tanulni. Éveken keresztül volt szívügyem az Országos Színházi Találkozó, majd a POSZT, a Pécsen otthonra lelt fesztivál. S most kíváncsian, nyitott szemmel és szívvel nézek a kaposvári napok elébe.

A Bánffy Miklós-díj és a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje jelzi, hogy mások is értékelték azt a munkát, szeretetet, energiát, amit a színházaknak szenteltem.

Márta elvesztése felfoghatatlan. Gyászolunk. Temetéséről – a családjával egyeztetve – később tudunk hírt adni. Most csend van...”

Az állami díjak odaítélésének kifogásolható gyakorlata miatt hozott létre bizottságot a Színházi Társaság

A Magyar Színházi Társaság (MSZT) sokszor felemelte a szavát az állami díjak odaítélésének évtizedes gyakorlata miatt: az állami döntnökök nem veszik figyelembe a legrégebbi és legszélesebb körű magyarországi előadóművészeti érdekvédelmi ernyőszervezet, az MSZT felterjesztéseit. Ezért az MSZT nemrég létrehozta a független Művészeti Díj Bizottságot.

„A Magyar Színházi Társaság Elnöksége fontosnak tartja, hogy a díjakkal kapcsolatos felterjesztések – amelyekre a szakmai szervezetünknek lehetősége van – hitelesek, tisztességesek, megkérdőjelezhetetlenek legyenek. Ezért 12 Kossuth-díjas művészt, alkotót kértünk fel, hogy véleményükkel segítsék ezt a jelölési folyamatot. Ők még konzultáltak további Kossuth-díjas kollégáikkal. Konszenzusos javaslataikat határidőre elküldtük a Kulturális és Innovációs Minisztériumnak, hogy továbbítsák a hivatalos döntnököknek”, mondta Bodor Johanna, a Magyar Színházi Társaság elnöke.

Évente változik a független Művészeti Díj Bizottság összetétele. A mostani tagok: Bánsági Ildikó színművész, Cserhalmi György színművész, Csikos Sándor színművész, Hegedűs D. Géza színművész, Kolonits Klára operaénekes, Kovács János karmester, Máté Gábor színművész, rendező, Molnár Piroska színművész, Nagy-Kálózy Eszter színművész, Szakács Györgyi jelmeztervező, Valló Péter rendező, Volf Katalin balettművész. Néhányuk nyilatkozatát közreadjuk most.

„Feszült és terhelt korban élünk, nehéz megőrizni és fenntartani az elhivatottságot, a művészet iránti alázatot. Ezekben az időkben az emberség és a minőség elismerése kötelesség és felelősség. Az eltelt másfél évtizedben szorongató hiányérzettel figyeltük a szakmai elismerések alakulását. Ezért a Magyar Színházi Társaság Elnöksége megkérdőjelezhetetlen Kossuth-díjas művészeket kért fel arra – bizottságot alakítottunk szigorú szabályok mentén –, hogy nomináljanak az állami díjakra. Ezt a listát – amely kiváló színművészek, táncművészek, operaénekes és zenészek nevét tartalmazza – a Magyar Színházi Társaság határidőre továbbította a Kulturális és Innovációs Minisztérium felé. Abban bízunk, hogy ezzel is segíteni tudjuk a hivatalos döntnökök munkáját. A felkért Kossuth-díjas művészek közül többen is jelezték, hogy szívesen elmondják a véleményüket”, fogalmazott Bodor Johanna, az MSZT elnöke.

Hegedűs D. Géza Kossuth-díjas színművész, rendező, a Nemzet Színésze: „Mert sok van, ki elhivatott, de kevés a kiválasztott. (Máté 22:14) Ez fokozottan igaz a színházi szakmákra. Ezért a Jászai-, az Erdemes, a Kiváló, a Kossuth-díj jelöltjeit kiválasztó személyek nagy szakmai, erkölcsi felelősséggel tartoznak szeretett hazánk adófizető, művészetpártoló polgárainak. A Magyar Színházi Társaság megtisztelő felkérésére ebben az évben ezt a felelősséget vállaltuk mi, hogy az értékteremtő, értékközvetítő, értékmentő, nagy életművű kolléganők és kollégák közül jelöltként kiválasszuk az idén arra érdemeseket. Remélem, e megkérdőjelezhetetlen szakmai minőséget, kvalitásérzékét reprezentáló grémium javaslatai – el fogulatlan mérlegelés után – célba érnek.”

Kolonits Klára Kossuth-díjas operaénekes: „Úgy érzem, tehetek valamit a szakmáért. Hárman jelöltünk konszenzussal, Molnár András és Bretz Gábor kollégáimmal, akik szintén Kossuth-díjas operaénekesek. Azt próbáltuk végiggondolni, kik azok a művész-kollégáink, akiket nagyon nagyra értékelünk a szakmai munkájuk minőségét és mennyiségét is tekintve, csak esetleg nincsenek előtérben itthon. Pedig a műfaj valódi tartóoszlopai. Úgy érzem, ha az ő megbecsülésökhöz csak egy picit is hozzájárulhatok, már tettem valamit a saját kollégáimért.

Kovács János Kossuth-díjas karmester: „Bizonyos szekciókban hárman jelöltünk, a zeneművészek körében két társammal, Geiger György Kossuth-díjas trombitaművésszel és Várjon Dénes Kossuth-díjas zongoraművésszel. Az hajt engem, hogy nagyon jó lenne, ha végre szakmai alapon születnének a javaslatok a díjakra. Sajnos annyi adóssága van az állami kitüntetések terén az országnak, hogy egészen bizonyos, hogy sok művészt kihagyunk. De legalább rátalálunk olyanokra, akik tényleg a szakmájuk kiválóságai és maximálisan rászolgáltak erre. Én nagyon-nagyon üdvözlöm ezt az igazi szakmai társulást, amelyben a jelölések kapcsán senkinek nincsenek egyéni érdekei.”

Nagy-Kálózy Eszter Kossuth-díjas színművész: „Egy olyan szakmai szervezet kért fel minket, amely a párbeszédre, a szakmaiságra és a függetlenségre helyezi a hangsúlyt. A szakma emlékezete csak akkor működik, ha időről időre megnevezük az értékeinket. Ebben a közös gondolkodásban nem számít világnézet vagy személyes közelség – csak az, amit a munkák mögött látunk. Úgy érzem, ennek a figyelemnek most különös súlya van, és jó érzés ehhez a folyamathoz hozzájárulni.”

Szakács Györgyi Kossuth-díjas jelmeztervező: „Fontosnak tartom, hogy a szakmánk hiteles képviselőinek a véleményét a döntéshozók figyelembe vegyék. Hiszen mi nemcsak alkotóként, de nézőként is jelen vagyunk a legtöbb produkcióban.”

Valló Péter Kossuth-díjas rendező: „Ebben a rémes megosztottságban, amelyben a díjakat nem szakmai premisszák, hanem politikai szempontok alapján ítélik oda, erkölcsi kötelességem részt venni egy hiteles szakmai grémium munkájában, amely olyan művészeket, alkotókat javasol díjakra, akik azt valóban megérdemlik. Akiket mi most felterjesztettünk, már nagyon régóta megérdemlik ezeket a díjakat. Nyilvánosságra hozzuk majd a mi jelöltjeink neveit is.”

Volf Katalin Kossuth-díjas táncművész: „Hiszek a szakmában, hiszek a művészetben. Megtisztelő részt venni ebben a javaslattevő csapatban. Én is konzultáltam két Kossuth-díjas kollégámmal, Hágai Katalinnal és ifjabb Harangzó Gyulával. A személyes és a szakmai-művészi önérzetünk miatt is fontos legalább hangot adni a szakmai véleményünknek. Nagyon nagy a restancia – fájó ennek az igazságtalansága –, hogy kiket nem díjaztak az elmúlt másfél évtizedben. Bárcsak újra számítana, amit a szakma gondol.”

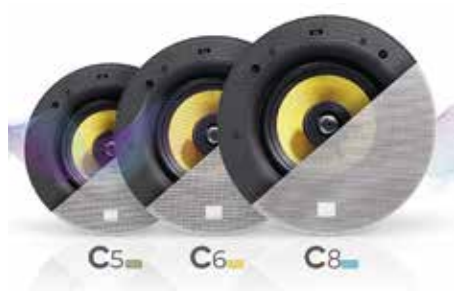
A Magyar Színházi Társaság Elnöksége

2026. január 11.

Külföldi hírek

A NEXT-proaudio bemutatja a C8 PRO modellt

A NEXT Audiocom piacra dobta a C8 PRO-t, amely a C PRO mennyezeti hangszóró-sorozat legújabb és leghatékonyabb modellje. A C5 PRO és a C6 PRO sikere után a C8 PRO egy 8 hüvelykes megoldással bővíti a sorozatot, melyet olyan telepítésekhez terveztek, amelyek teltebb hangzást, nagyobb kimeneti teljesítményt és erőteljesebb alacsony frekvenciákat igényelnek.

C5 PRO, C6 PRO és C8 PRO hangszórók

A C8 PRO egy nagy teljesítményű mennyezeti hangszóró, tiszta, elegáns kialakítással, álmennyezetekbe, falakba vagy panelekbe történő beépítésre tervezve. Erőteljes, meleg és gazdag, részletgazdag hangzást biztosít, így ideális kereskedelmi terekhez, vendéglátóipari helyszínekhez és professzionális háttér- vagy előtér-zene alkalmazásokhoz, ahol a hatás és a tisztaság fontos. A vékony mágneses rács sima, keret nélküli megjelenést és gyors telepítést biztosít. A rács könnyen festhető, hogy illeszkedjen a környező felülethez vagy kontrasztot képezzen vele. Azoknál a projekteknél, ahol teljesen diszkrét megjelenés szükséges, a levehető logó zavartalan kivitelezést tesz lehetővé.

Az integrált transzformátor lehetővé teszi a működést mind 100 V-os hálózati rendszereken, mind alacsony impedanciájú 8 Ω-os telepítésekben, így zökkenőmentesen alkalmazkodik a különböző rendszerkövetelményekhez. Az állítható magasságú pontos vezérlést biztosít a magas frekvenciák lefedettségén, így a hang pontosan oda irányul, ahová szükséges. Az akusztikai optimalizálás egyszerűsítése érdekében a C8 PRO támogatja a környezet-kiegyenlítő beállítását, lehetővé téve az automatikus hangbeállítást a telepítési helyszín területe alapján. A HF-meghajtó védelmi áramköre megvédi a magas frekvenciájú meghajtót a váratlan hangesúcsoktól, növelve a hosszú távú megbízhatóságot igényes környezetekben.

A C5 PRO, a C6 PRO és az új C8 PRO együtt egy teljes mennyezeti hangszórócsaládot alkotnak, amely három méretben kínál prémium hangteljesítményt. 80 W RMS teljesítményével és 112 dB maximális SPL-jével (program/csúcs) a C8 PRO új mércét állít fel a nagy teljesítményű mennyezeti hangszórók terén, egyesítve a teljesítményt, az irányítást és a kifinomult dizájnt egyetlen megoldásban.

Forrás: etnow.com

A Holland Nemzeti Opera Robe iFORTE LTX mozgó lámpákat vásárolt

Az amszterdami Holland Nemzeti Opera négy Robe iFORTE LTX mozgó lámpát szerzett be, amelyek HCF (high colour fidelity) motorral rendelkeznek. A lámpákat az 1600 férőhelyes nagyteremben telepítették és követő fényeként használják őket, a meglévő távoli követő rendszerbe integrálva. A berendezések a színpadtól 25 méterre elhelyezkedő elülső hídra kerültek, ezek az első iFORTE LTX HCF-ek, amelyeket Hollandiában telepítettek.

Európa egyik vezető operatársulataként a Holland Nemzeti Opera kreatív energiájáról, magas produktív értékéről és változatos repertoárjáról ismert. A társulat a holland nemzeti balett társulattal közösen használja az erre a célra épült helyszínt Amszterdam központjában, a Waterlooplein vízpartján. Az opera épületében már korábban is volt néhány Robe berendezés: néhány LEDBeam 150 az előcsarnokban, és néhány régebbi ColorSpot 1200 sorozatú termék.

ROBE iFORTE LTX

Az operaház három munkatársának látogatása a csehországi Robe gyárban felkeltette a figyelmüket a Robe legújabb technológiáira. A szakembereket lenyűgözte az egész gyártási folyamat, és különösen az a gondos kutatás-fejlesztési munka, amelynek eredményeként az iSeries berendezések a színházi és televíziós környezet szigorú követelményeinek is megfelelnek.

Forrás: etnow.com

A Luminous új Hydra-Storm esőgépe

A Luminous új esőgépe lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy szabályozzák a víz áramlásának intenzitását, így a gyenge szitálástól a heves esőig mindenféle esőviszonyt meg lehet teremteni. A rendszer moduláris, vagyis a felhasználók esőfejek hozzáadásával bármilyen méretet létrehozhatnak. Minden egység hossza körülbelül 1 méter. Nincs korlátozás arra, hogy hány egységet lehet összekapcsolni. A fejlesztés során kulcsfontosságú szempont volt a reagálóképesség – a gépet

Hydra-Storm

úgy tervezték, hogy azonnal be- és kikapcsolható legyen, nem csöpög és nem okoz rendetlenséget, így biztosítva a tiszta, száraz környezetet a Hydra-Storm használata előtt és után. A víz manuálisan vagy automatikusan, szivattyúkkal és tartályokkal ellátott recirkulációs és gyűjtőrendszeren keresztül tölthető fel. A funkciók között szerepel a kimeneti szelepek némítása, a sorba kapcsolás lehetősége, egy belső szűrő és manuális elzáró szelepek. A turnézást szem előtt tartva a termék kompakt méretűre lett tervezve, és fogantyúkkal rendelkezik a könnyű mozgathatóság érdekében.

MagieDot Neo az Ayrtontól

Az IP65 Creative sorozat kiegészítéseként az Ayrton MagicDot Neo egy hengeres lámpatest, amelynek 100 mm-es lencséje egy tökéletes gömbbe van beépítve. A lámpa mérete 35 cm, és folyamatos kettős forgásra képes a pan és tilt tengelyeken. A lámpatestek minimális távolságra helyezhetők egymástól, így korábban elképzelhetetlen konfigurációk is megvalósíthatók a segítségével. Az egyes fényforrások feletti egyéni vezérlés minden irányban megmarad, ami soha nem látott szintű integrációt tesz lehetővé, beleértve ultrakompakt mátrixok vagy koncentrikus körök létrehozását, amelyekben a lámpatestek szinte összeolvadnak. A vadonatúj 120 W-os RGB-L többchipes LED-forrással és 100 mm-es optikával felszerelt MagicDot Neo teljes kimeneti teljesítménye 3000 lumen, teljes energiafogyasztása 160 W, 5 m-es távolságban pedig 16 000 lux kimeneti teljesítményt biztosít. A MagicDot Neo úgy lett kialakítva, hogy azonnal átkapcsoljon beam és wash mód között, és 10:1-es zoom arányt, 3-30°-os széles sugárzási szöveget, egyenletes, árnyékmentes fényt, valamint gazdag telített és pasztell színeket kínál.

A MagicDot Neo az Ayrton LiquidEffect technológiájával rendelkezik, amelynek keretében

MagieDot Neo

60 RGB LED található a sugár periferiáján. Ez az intenzív sugárral együtt többszínű effektusokat, organikus megvilágítást és komplex térhatású effektusokat hoz létre. A 6,6 kg súlyú lámpatest IP65 besorolású, fázisváltásos hőcső technológián alapuló, egyedi hűtési megoldással rendelkezik.

Forrás: Auditoria magazin

Az Európai Bizottság új Kulturális Iránytű programot indít az EU előadóművészeti díjával

Az Európai Bizottság bemutatta az Európa Kulturális Iránytűje programot, azt az átfogó új keretrendszert, amely az EU kulturális politikáját a következő, többéves pénzügyi kereten túl is irányítani fogja. A 2025. november 12-én Brüsszelben bemutatott kezdeményezés megújult politikai víziót fogalmaz meg a kultúrára mint a demokrácia, a társadalmi kohézió, a versenyképesség és a reziliencia motorjára vonatkozóan.

Az Európai Színházi Egyezmény (ETC) számára a bejelentés különösen jelentős eredményt jelent: egy új európai színházi művészeti díj létrehozását, amely régóta várt elismerés a szektor számára, és amely még az ETC régóta hangoztatott kérésénél is tovább megy, ami egy külön európai színházi díj létrehozását szorgalmazta.

Évekig tartó érvelés, többek között olyan fontos politikai kezdeményezések után, mint az Opole-i ajánlások, a Bizottság nemcsak reagált a színház nagyobb láthatóságának és szakmai elismerésének szükségességére, hanem az ambíciót a teljes előadóművészeti területre kiterjesztette. Ez az új díj, amelyet 2027 második negyedévében terveznek bevezetni, jelentős előrelépést jelent az európai előadóművészeti ökoszisztéma gazdag-

ságának, szakértelmének és interdiszciplináris innovációjának elismerésében.

A Kultúra Iránytű az Európai Bizottság új, hosszú távú elképzelése, amelynek célja az EU kulturális politikájának alakítása és a kultúra az EU politikai és társadalmi projektjének középpontjába állítása. A Kultúra Iránytű négy fő irányba fogja terelni az EU művészetpolitikáját, egy olyan EU érdekében, amely:

- ▶ támogatja és erősíti az európai értékeket és kulturális jogokat;
- ▶ felhatalmazza a művészeket és a kulturális szakembereket, és támogatja az embereket;
- ▶ a kultúrára és a kulturális örökségre támaszkodik, hogy versenyképesebbé, ellenállóbbá és összetartóbbá váljon;
- ▶ támogatja a nemzetközi kulturális kapcsolatokat és partnerségeket.

Az Európai Előadóművészeti Díj bejelentése ritka és jelentős pillanat: egy kifejezetten az előadóművészeti szektor számára létrehozott, uniós szintű elismerés. Az ETC és tagjai számára fontos sikert jelent: elismeri a színházi művészetek teljes területét, teret adva az interdiszciplináris kiválóságnak és az új művészeti formáknak, valamint erősíti a szektor láthatóságát európai szinten, megoldva a régóta fennálló aggályokat az elismertség, a mobilitás és a professzionalizáció terén.

Mivel a színházi művészetek új kihívásokkal szembeesülnek, az AI-tól a fenntarthatóságig, a tisztességes munkakörülményektől a demokratikus rezilienciáig, e díj létrehozása az európai kulturális identitás középpontjában álló művészi alkotások támogatásának megújult elkötelezettségét jelzi.

Úton a zöld színház felé

A nemzetközi színházzsákmái életben egyre nagyobb szerepet kap a fenntarthatóság kérdésköre. Az alábbiakban két friss európai kezdeményezésről adunk hírt, ezzel szeretnénk felhívni a hazai színházi szakemberek figyelmét erre a színházak jövőjét meghatározó témára.

STAGES Fórum, 2025. november

Hogyan tud reagálni a színházak működése a klímaváltságra?

Az Európai Színházi Konvenció legújabb kiadványa 14 befolyásos színházi szervezetet, művészt és kutatót hoz össze. A STAGES (Sustainable Theatre Alliance for a Green Environmental Shift, Fenntartható Színházi Szövetség a Zöld Környezetvédelmi Változásért) egy ambiciózus, fenntartható színházi kísérlet, amelynek célja, hogy újragondolja a kulturális szektor és a fenntarthatóság fogalmának kölcsönhatását. 2022 és 2025 között 14 befolyásos színházi és tudományos szervezet, köztük egy európai színházi hálózat működött együtt és turnézott a klímaváltsággal kapcsolatos sürgető új előadásokkal. A STAGES egyediségét az adja, hogy a turné során senki sem utazott és semmi sem került szállításra, még akkor sem, amikor Európa-szerte és olyan távoli helyeken is felléptek, mint Tajvan. Az utolsó STAGES fórum 2025. november 5-9. között a lettországi Rigában került megrendezésre, az ETC Nemzetközi Színházi Konferenciával, a *Stage for Truth. Which Truth?* (Színpad az igazságért. Melyik igazság?) című rendezvényt és a Lett Színházi Szemlével párhuzamosan. A Dailes Színház által szervezett eseményen Európa-szerte színházi szakemberek gyűltek össze, hogy megvitassák a művészetek szerepét konfliktusok, változó narratívák és társadalmi megosztottság idején.

A színművészetek fenntarthatóságával és zöld átalakulásával foglalkozó hosszú távú projekt lezárultával a STAGES fórum kiemelte az elért eredményeket, megosztotta a tanulságokat, és párbeszédet indított arról, hogyan maradhatnak a színházak rugalmasak, inkluzívak és fenntarthatók a globális kihívásokkal szemben.

A kiadvány angol nyelven itt érhető el:

<https://www.europeantheatre.eu/page/resources/online-library#128>

Megalakult az európai zöld színházak hálózata

A Theatre Green Book fenntarthatósági kezdeményezés vezetői 2025. november 14-én először találkoztak a brit Nemzeti Színház rendszeres fenntarthatósági rendezvényén. A *Fenntartható színház: globális kihívás* című rendezvényt a Theatre Green Bookkal, a fenntartható színházak vezető globális kezdeményezésével együttműködésben szervezték. A nemzetközi együttműködés jegyében a rendezvényen azt vizsgálták, hogyan lehet felgyorsítani és terjeszteni a haladást. 23 ország 285 szervezetéből összesen több mint 500 résztvevő csatlakozott a kezdeményezéshez. A találkozón részt vettek az Egyesült Királyság, Írország, Németország, Franciaország, Olaszország,

szervezet elnöke Abigail Pogson lett, aki korábban az Angol Művészeti Tanács Nemzeti Tanácsának tagja és az Európai Koncertterem Szervezetének elnöke volt, 2026 elején vette át a Barbican Arts Centre ügyvezető igazgatói posztját. A Theatre Green Book Networks szorosabb kapcsolatokat ígér a változás felgyorsítása érdekében.

Forrás: europeantheatre.eu

Spanyolország, Dánia, Svédország, Finnország, Hollandia, Litvánia, Hongkong, Tajvan, Dél-Korea és az arab nyelvű világ Theatre Green Book hálózatai, valamint partnereik, az Európai Színházi Egyezmény, az Opera Europa, a Broadway Green Alliance és az Opera Latinoamerica. A találkozó a COP30 belémi ülészaka mellett került megrendezésre.

A nyitóbeszédet Georg Häusler, az Európai Bizottság kulturális igazgatója tartotta, aki a Színházi Zöld Könyvet nem kevesebbnek, mint a színházi zöld forradalomnak nevezte. Miközben reálisan látta a fenntarthatóság kihívásait, Häusler határozottan támogatta a globális közös megközelítés értékét és a hálózatok erejét, amelyek felgyorsíthatják a szektor nettó nulla felé történő fejlődését.

Az eseményen bejelentették egy új, Theatre Green Book nevű jótékonyági szervezet létrehozását, amelynek célja a Theatre Green Book elfogadásának előmozdítása, fejlesztésének koordinálása, valamint a szakértelem és a bevált gyakorlatok megosztására szolgáló állandó rendszer létrehozása. Az új

ETC SOURCE 4WRD COLOR II

Ne dobd el, LED-esítsd meglévő 750W-os S4 lámpádat percek alatt!

Gyors és egyszerű átszerelés

RGBA additív szinkveresés LED-chip

Kisebb hőterhelés

Az ETC-től megszokott kifogástalan dimmelés

színhőmérséklet tartomány 2200-6500 K-ig

Demó darabunkat kérd el és teszteld saját színházi környezetben!

Luminis Pro

1116 Budapest Építész u. 26.
Tel.: +36 1 371 1983
www.luminis.hu

ALLEN & HEATH

dLIVE

V2.0

A dLive V2.0 egy új korszakot nyit a kreatív élő hangkeverés és effektek terén, miközben a továbbfejlesztett új funkciókkal újradefiniálja a keverőpult lehetőségeit.

Használd ki a stúdióminőségű hangzás teljes potenciálját a RackUltra FX gyűjteménnyel! Az élvonalbeli ARM- és FP-GA-technológiával működő új RackUltra FX kártya 10 ultra-modern algoritmust kínál, amelyek méltó alternatívái a piacon elérhető legfejlettebb plug-ineknek.

Itt találkozik a munkafolyamatok hatékonysága és az effektek innovációja.

ADM
ADMAX

Audmax Kft.
1107 Budapest,
Fogadó utca 3.

„Hirtelen a díszlet elkezdte befolyásolni a színpadi anyagot”

Az összeszokott rendező-tervező párosokkal készülő interjú-sorozatunk ezúttal szokatlannak tűnő választással folytatódik: Schnábel Zita díszlettervező és ifj. Vidnyánszky Attila színész-rendező – ahogy ők mondják – csak két és félszer dolgoztak együtt, ám a közös munka máris mindkettejük számára meghatározó jelentőséggel bír.

Attila, mesélnél a Bodó Viktor rendezte *A kastély* című előadás Zita tervezte díszletéről a színész nézőpontjából?

ifj. Vidnyánszky Attila: Többször elmondtam, hogy ez a kedvenc díszletem: ilyen inspiráló játésteret ritkán kap az ember. A díszlet adottságai és a darab tartalma pontosan találkozott azzal, ahogy létezem a térben. Persze színészként egészen mást tapasztalok egy díszlettervező munkájából, mint amikor rendezőként működöm vele együtt. A színész hálás, ha figyelnek rá, ha kihívás elé állítják, és azért is, ha a díszlettervező jelen van az előadás születése során. Zita esetében ez mind teljesült, ezért is tartom számon úgy, hogy két és fél közös munkánk volt eddig: *A kastélyban* színészként, a *@LL3t4rglA*ban és a *némacsendben* rendezőként voltam a partnere. *A kastély* azért is különleges, mert sok mindent együtt találtunk ki: Bodó Viktorral hármásban beszéltük meg, mit szabad és mit nem, hiszen a díszlet használata közös felelősség, ők pedig nyitottak voltak az ötleteimre. Fontos volt látnom, hogy tervezővel lehet így is együtt dolgozni, és nem csak az olvasópróbán meg a bemutatón találkozunk.

Zita, ha jól értem, akkor itt nem az történt, hogy a Schauspielhaus Hamburgból egyszerűen elhoztátok Budapestre *A kastély* díszletét...

Schnábel Zita: A néző szempontjából ugyanaz a díszlet, de az enyéméből már korántsem: a hamburgi forgószínpad átmérője tizennégy méter, a Vígszínházé pedig tizenegy, azaz újra kellett terveznem a díszletet úgy, hogy a koncepció ne sérüljön. Én másik díszletként tartom számon, mert az állványrendszernek a Vígben teljesen más struktúrája van. Minden munkám végén átgondolom, mit kellett volna másképp csinálnom, és itt életemben először kijavíthattam, amiről úgy éreztem, hogy elsőre nem sikerült. Ami a jelenlétemet illeti, ez nem tud máshogy lenni: eddig minden díszletemnél rengeteg dolgot kellett közben kitalálni. A legyártott elemekkel nehéz dolgozni, de mivel a Vígben elérhetőek voltak a lakatos kollégák,

Schnábel Zita

át tudtuk alakítani, amit muszáj volt. A próbákon figyeltem azt is, Attila hogyan használja a teret, és igyekeztem lekövetni. A színház így működik: együtt kell létrehozni az előadást, ha nem vagyok ott, akkor nem valósul meg az ötlet.

Attila, te színészként ötletelős, „kitalálós” vagy?

VA: Ez inkább rendezőtől és anyagtól függ. Amikor Zsótér Sándor a *Galilei életében* azt mondta, hogy bármit csinálhatunk a térben, kevésbé mertem kreatívan jelen lenni, mert olyan jelenléteket követelt, hogy a koncentráció java része arra ment el. Bodó Viktornál *A kastély* különleges próbafolyamat volt. Sok rémhir terjed arról, hogy milyen egy meglévő produkciót újból elkészíteni, de itt más volt a helyzet. A hamburgi előadást nem láttuk, Viktor pedig csak a mi szempontunkból fontos jeleneteket mutatta meg felvételtől. Amikor az előadás váza megvolt, ő felcserélt jeleneteket, újakat iktatott be. Nostalgikus egyetemi hangulat alakult ki: mutattunk neki jeleneteket, és ami tetszett, azt továbbfejleszthettük, ami nem, azt

Ifj. Vidnyánszky Attila

kidobtuk. Sosem éreztem, hogy másolnék valamit, ráadásul én fiatalabb, más habitusú színész vagyok, mint Carlo Ljubek Hamburgban. Ahogy Viktor fogalmazott: én olyan K. vagyok, aki lehet, hogy eljut a kastélyba...

SchZ: Egy nap Attila azzal fogadott a próbán, hogy szeretne kidőlni a semmibe – azt hiszem, ez

▶ minden színpadmester és díszlettervező rémálma. Az ötletből végül remek formatervezési feladat született: ki kellett találni, hogyan csatlakozzon a speciális bakancs a díszletbe fűrt elemhez, hogy ez a pillanat biztonságos legyen – a jelmeztervezőtől a lakatosig sokan segítettek, ez csapatmunka volt. Egyébként is természetesnek tartom, hogy tervezőként kommunikáljak a színészekkel, értsem, hogy miben vannak, mi okoz nehézséget, hogyan tudok rajta segíteni. Ez azért helyzetfüggő is: a @LL3t4rgIAban olyan sokan vannak a színpadon, hogy inkább azokkal beszélgettem, akiket már ismertem, de a *némacsend* esetében a Katona jóval kisebb terében, kevesebb színésszel ez tudott működni. Nem szeretem, ha egy színész nem mer kérni a tervezőtől: az a normális, hogy együtt hozunk létre valamit.

Fotók: DÖMÖTORY DÁNIEL

@LL3t4rgIA, Vígsház, 2025, rendező: ifj. Vidnyánszky Attila, díszlet: Schnábel Zita, jelmez: Pető Kata, világítás: Csontos Balázs

@LL3t4rgIA, Vígsház, 2025, rendező: ifj. Vidnyánszky Attila, díszlet: Schnábel Zita, jelmez: Pető Kata, világítás: Csontos Balázs

Attila, rendezőként hogyan viszonyulsz a kérdéshez, hogy ki kivel, miről és hogyan kommunikál a próbafolyamat során?

VA: Ez nagyon komplex kérdés, ami megint csak munka- és színházfüggő. A nagyszínpadi munkáknál nem mindig éreztem, hogy igazi kreatív munka folyik, hanem inkább hosszú izmozás arról, hogyan lehet megközelíteni az eredeti elképzelésemet. A kötött premierdátum miatt akkor kell elengedni sok dolgot, amikor a színészek kezdenének beszélni a történetbe. Nem panaszkodom: ezeket a felismeréseket minden rendezőnek meg kell tapasztalnia. A @LL3t4rgIA esetében a színházon kívül próbáltunk, és a színészek fantáziájára volt bízva minden, ám miután bekerültünk a nagyszín-

padra, meglepő módon még jobban működött az egész. Zita mesélt arról, hogy Hamburgban részletes jelzédíszletben próbáltak, de ez itt nem jön szóba: nagyszínpadon a tervezés folyamatából kimaradnak a színészek. Nagyon szeretem, ha a színészt nem megszokott módokon használja egy rendező, gondolok itt akrobatikus, cirkuszi elemekre akár, amik figyelembe veszik a tér adottságait is. Ugyanakkor tény, hogy ezt a megközelítést szinte csak Eszenyi Enikőnél és Bodó Viktornál tapasztaltam. Persze tudom, hogy sok minden függ a tér méretétől és a színház leterheltségétől is. *A kastély* esetében júniusban volt egy hét asztali próba, majd augusztusban érkezett a díszlet, és a színészek három és fél héten át a térben dolgozhattak, ami kivételes helyzet. Ezért volnék híve a projekt-alapú működésnek: ha olyan típusú alkotó jön egy színházba, mint amilyen Bodó Viktor, akkor muszáj lenne a jó előre legyártott díszletben próbálnia.

SchZ: A Katonában a *némacsend* tervelfogadása a szokottnál hónapokkal korábban zajlott épp ezért,

@LL3t4rgIA, Vígsház, 2025, rendező: ifj. Vidnyánszky Attila, díszlet: Schnábel Zita, jelmez: Pető Kata, világítás: Csontos Balázs

Fotók: DÖMÖLÉRY DÁNIEL

némacsend, Katona József Színház, 2025, rendező: ifj. Vidnyánszky Attila, díszlet: Schnábel Zita, jelmez: Cs. Kiss Zsuzsanna

de végül csak egyetlen plusz hetet sikerült nyernünk. Ugyanakkor azt hiszem, hogy a három, díszletben töltött héttel így is rekorderek vagyunk ott...

Attila, te kerested meg Zitát, hogy dolgozzatok együtt. Miért őt és miért ezzel a két munkával?

VA: Valójában egy harmadik, meg nem valósult munkával kerestem. Több tervezővel dolgoztam már, én magam is csináltam díszletet, de eldöntöttem, hogy új impulzusokat akarok magamba szívni, és Zita munkája magáért beszélt. Rendezőként én gyakran kész tervel érkezem: a @LL3t4rgIA esetében a téma és a tornaterem ötlete előbb megvolt, mint a példány. A Katonában aztán eljutottunk odáig, hogy Zita az előadáshoz szóljt hozzá, és a saját díszletében látta, hogy mi történik majd. Hogy világos legyen, mitől más nézőpont ez: a tervező itt nem azt mondja, hogy kész a díszlet, kezdjetele vele, amit akartok, hanem megérti, hogy miért ez a díszlet, és hogy amit abban

némacsend, Katona József Színház, 2025, rendező: ifj. Vidnyánszky Attila, díszlet: Schnábel Zita, jelmez: Cs. Kiss Zsuzsanna

némacsend, Katona József Színház, 2025, rendező: ifj. Vidnyánszky Attila, díszlet: Schnábel Zita, jelmez: Cs. Kiss Zsuzsanna

a színészek esinálnak, az mit jelent valójában. Azt hiszem, a közös alkotásnak az a legfontosabb pillanata, amikor ilyen szinten lehet együttműködni valakivel.

SchZ: Attila és én azért tudunk ilyen jól együtt dolgozni, mert engem Bodó Viktor nevelt ki: egyáltalán nem zavar, hogy amikor elkezdek dolgozni valamin, még nincs példány. Fontos a szöveg, igen, de nekem a rendezővel való beszélgetés adja ki az irányt, hogy merre gondolkodjak, és mindig meg szoktam kérdezni: miért csináljuk ezt az előadást? Ha ezt a kérdést tisztázzuk, és megértem, akkor már el tudok képzelni tereket, hogy hol, milyen térben játszódjon a mi történetünk. A @LL3t4rgIA alapját jelentő *Leonce és Léna* kapcsán Attila elmondta, hogy tömegével jönnek fiatalok a Vígbe, akik először járnak itt, és olyan élményt szeretnénk nekik adni, hogy vissza akarjanak jönni,

éreznek, hogy róluk szól az előadás, tudjanak hozzá kapcsolódni. Innen jött a tornaterem ötlete, mivel az iskola révén mindenkinek van élménye vele. A perspektíva látványos szűkítése pedig úgy jött, hogy azt akartuk, a reális indítást valami élesen másba is át tudjuk vinni. Egyetlen, kiemelt szcenikai fordulat használata helyett úgy akartuk ezt elérni, hogy a színpadkép befogadható legyen reális térként, de akár mesei helyszínné is átalakulhasson.

VA: Ha rendezőként leülök beszélgetni egy tervezővel, akinek a díszletében színészként már dolgoztam, akkor nagyjából tudom, hogy ő honnan jön, ami máris eldönt dolgokat. Zitánál más történet: hoztam egy ötletet, és az erről való beszélgetés és gondolkodás sok mindent meghatározott a példányban és az előadásban is. A vígszínházi munkáim léptékváltást jelentettek a pályámon,

és Zitának is köszönhetem, hogy ma már érzem, micsoda lehetőség ilyen körülmények között dolgozni. Tudom, hogy egy üres színpadon is születhetnek nagyszerű dolgok, de nézőként is igényem van arra, hogy ha felmegy a függőny, szíven üssön vagy elvárásoljon valami.

Zita, másodszor történik meg, hogy létező teret viszel színpadra: A Kertész utcai Shakespeare-mosó autósója után a némacsendben a Színház- és Filmművészeti Egyetem auláját építetted fel. Ez tervezőként lehetőség, csapda, netán extra teher?

SchZ: Nem könnyű egy létező teret behazudni egy színházba, de a fő nehézséget az jelenti, hogy sem az Örkény, sem a Katona eredetileg nem színháznak épült. A Vígben ezerszer könnyebb lenne ugyanezt megcsinálni, mert van oldal- és hátsószínpad, illetve nincsenek oszlopok a színpadon, hanem van egy nagy belmagasságú tér, amin belül szabadon lehet húzni a vonalat. A Katona színpadán úgy kellett megteremteni az egyetem atmoszféráját, megtartani a tér arányait, hogy lehetőleg ne vegyék észre a csalásokat. Már nagyjából állt a díszlet, amikor egyszer a nézőtérre lépve Ascher Tamást láttam a színpad elején hevesen magyarázni a kellékeseknek. Biztos voltam benne, hogy a hibákat sorolja, de ellenkezőleg: lelkesen emlékezett vissza az eredeti tér részleteire. A *némacsend* terének külön tétje volt: míg a Kertész utcai autósóban az emberek többsége nem járt, az SZFE auláját a Katona nézői közül sokan felismerik.

Baj, ha nem tudom, mit másol a némacsend tere? Kell ismernem nézőként, hol járunk?

VA: Erről sokat beszéltünk. Azt korán tudtam, hogy milyen anyaggal akarok dolgozni, de a némaság mint forma később jött. Míg a Vígben sok tényezőt figyelembe kell venni a bérletesek elvárásaitól a repertoár összetételéig, Kolozsváron és a Katonában is szabad kezet kaptam. Ez egyrészt csodálatos, másrészt komoly teher. Praktikus kérdésekről beszélek amúgy, olyanokról, hogy ha több mozgást tervezek, akkor mit ad pluszban a tér, mit bírnak el az oszlopok, hogyan mozog a forgó. A *némacsend*nek többféle nézője van: máshogy nézi, aki jól ismeri a *Hamlet*t, máshogy, aki azonosítja a helyszínt. Végül Zita győzött meg arról, hogy ha a tere mindentől függetlenül ránéz az ember, akkor izgalmas helyszínt lát. Persze, nekünk rengeteg kötődésünk van hozzá, de ha nincs meg a háttértudás, akkor is inspiráló a tér. Egy pillanatig sem

A kastély, Víg színház, 2022, rendező: Bodó Viktor, díszlet: Schnábel Zita, jelmez: Nagy Fruzsina és Pattantyús Dóra, világítás: Csontos Balázs

éreztem, hogy egy adott térbe beerőszkoltam egy előadást, inkább azt, hogy kihasználjuk az adottságait. Tekintsünk rá színészként, aki megpróbálja bejárni és bemozgatni az egézet!

A némacsend nekem leginkább arról szólt, hogy a színészek hogyan mozognak a térben, a lépcsőtől a liften át a ruhatárig. Idővel azon kaptam magam, hogy megfeledeztem arról, milyen sokszor jártam már a tér „eredetijében”.

VA: Hosszas vívódás után jutottunk el ideig. Azzal nem foglalkoztam, hogy amúgy alkalmas-e színpadnak egy tér, amit négy oszlop határol – tudtam, hogy Zita megoldja. Arról beszélgettünk csak, hogy mit jelent ez a tér azon a színpadon, és hogy mit ad a színészeknek. Bár májusban lejártszottuk a *@LL3t4rglAt*, az előkészületek mégis sokszor összeesúsztak a *némacsend*del, és újabb kihívást jelentett a menet közben felmerülő problémák eltérősége. Csak egy példa: a *@LL3t4rglAnál* a tatamipadló mellett döntöttünk, a *némacsend*nél meg linó lett, és sokszor eszembe jutott, hogy talán cserélni kellett volna...

A kastély, Víg színház, 2022, rendező: Bodó Viktor, díszlet: Schnábel Zita, jelmez: Nagy Fruzsina és Pattantyús Dóra, világítás: Csontos Balázs

Úgy képzelem, hogy színészi és rendezői oldalról is intenzív brainstorming zajlik a próbáidon az utolsó pillanatig, vagy még tovább. A tér viszont kötött, amibe egy idő után nem lehet belenyúlni. Nem nyomasztó ez számokra?

VA: Gyártás közben azért lehet módosítani ezt-azt. Nekem nagy tanulási folyamat volt merni túllépni az engem szórakoztató dolgokon: korábban a forgó és a füst együttes használatát megunhatatlannak tartottam. A @LL3t4rgIA és a *némacsend* zárt tereinek statikussága Zitától jön: mi van, ha nem emelkedik el a plafon, ha nem nyílik ki a színpad hátulja, ha mindent megtervezünk? Játékosabban viszonyultam a térhez, főleg ha én terveztem, de inspiráló volt, hogy hirtelen a díszlet elkezdte befolyásolni a színpadi anyagot. Korábban csak a zenével voltam így, most viszont egyenrangú lett vele a díszlet. Az előadás atmoszférája van meg lefelől, ez hívja be a materiát, amivel dolgozni fogunk. A @LL3t4rgIA-nál és a *némacsend*-nél is nagyszerű volt végül azt mondani, hogy ezekben a terekben szívesen dolgoznék újra. Kisebb színpadokon más a folyamat, más problémák adódnak. A kivitelezési árak annyira megváltoztak az utóbbi pár évben, hogy egyre inkább azt érzem, hogy a vágyainkat egy kulcslyukon át akarjuk bepréselni a színpadra, amin ha átkukucskálunk, végül nagyjából azt látjuk, amit elképzeltünk.

SchZ: Az alacsony költségvetések miatt valójában a fő feladat az, hogy valami olyat találjunk ki, hogy a nézőnek ne azonnal a kompromisszumok szúrjanak szemet. Másképp: a költségvetésre kell szabni az ötletet, mert ha van egy méregdrága ötleted, és abból csipkedsz le, az végül nem fog működni.

VA: Nem volt olyan beszélgetésem az elmúlt években, ahol ne az lett volna az első mondat: nincs rá pénz. Beregszászon vagy az egyetemen a semmiből jött megoldások motiváltak, de ma lényeges a számomra, hogy a látvány ugyanolyan hatást gyakoroljon, mint maga az előadás. Ha ez nem valósulhat meg, inkább várok.

SchZ: A Katona nagyvonalú gesztust tett, amikor a terveinket komolyabb változtatás nélkül elfogadta. Máté Gábor értette, hogy az SZFE-t nem lehet félig felépíteni: vagy bevállalják padlótól plafonig, vagy koncepciót kell váltani, de ha ez marad, akkor abban nincs helye sok kompromisszumnak.

VA: Van itt még valami: ha egy fiatal rendező nagyszínpadon rendez, számos előzménnyel kell megküzdenie. Van, ahol egyre kevésbé állnak hozzá úgy, hogy itt valami nagyszerűt akarunk teremteni, hanem dátumok szorításában hoznak létre terméket. Emlékszem Krisztiáni Pista bácsi,

a Vígszínház legendás scenikusának a szavaira, aki mesélt a tapsos díszletről: a függöny felemelkedett, és a közönség tapsban tört ki. Ő mesélte, hogy amikor *A padlás* bemutatója előtt egy héttel Marton László kitalálta, hogy a végén a szellemek emelkedjenek fel, az úgy valósulhatott meg, hogy éjjel bejártak, és addig csinálták, míg meg nem történt. Ma ez elképzelhetetlen, de hiszem, hogy van középút.

SchZ: A @LL3t4rgIA tatamija jó példa ötlet és pénz összefüggésére. Tudtuk, hogy nem akarunk parketta festésű linóleumot. Rétegelt lemezben gondolkodtunk, mert az csinál a leginkább parketta illúziót, de irreálisan magas árajánlatokat kaptunk. Az állítópróbán dobtam be a tatamit, aminek bár nincsen szorosan köze az iskolai tornatermekhez, de sporttal, edzéssel kapcsolatos matéria, Attila pedig nagyon lelkes lett tőle.

Beszéljünk a látvány másik meghatározó eleméről: a jelmez hol lép be a képbe nálatok?

VA: Sok rendezővel szemben én a tervfogyasztásnál jelzem, hogy a jelmezek vagy a szöveg végül egészen más lesz, mint ami ott elhangzik, csak a tér és a zene fix. Ha van rá lehetőség, szeretek teljesen szabadon dolgozni. A jelmeztervezők nálam nincsenek jó helyzetben, mert az utolsó pillanatig halogatok, nehogy beszoruljak valamibe, amiből végül a legszívesebben kilépnék. Ugyanez van a szereposztással is: a Katonában elfogadták, hogy nem biztos, hogy főszereplő lesz, aki az olvasópró-

bán még az volt. Bevallom: eddig még nem sikerült a pályámon elcsúsznom, amikor díszlet, jelmez és atmoszféra résmentesen illeszkedik egymáshoz.

SchZ: Attila nagyon érzékeny a jelmezekre, egyből kiszúrja, ha valami nincs a helyén. De azt nem tudtam, hogy ennyire tudatos, hogy húzod az időt a jelmezzel kapcsolatban. Én egyébként nagyon igénylem, hogy a jelmeztervezővel össze legyek kötve az elejétől, mert egységes képet kell létrehozunk, az egésznek olyannak kell lennie, mintha egy ember készítette volna, zenéstül, díszletestül, jelmezestül. Mert bár a néző ezt nem fogalmazza meg így, mégis érzi, ha nem következetes a világ, amit építünk.

Zárásként a kevés pénz és a növekvő kreativitás kapcsolatához térek vissza. Túlzás azt mondani, hogy sok éve Beregszászon így kezdted, és most, amikor eljutottál a Vígszínház nagyszínpadára, ugyanazzal a problémával szembesülsz?

VA: Van ebben valami, hozzátevé, hogy míg Beregszászon ugyanazok a díszletelemek vándoroltak körbe-körbe, és bármilyen térben lement az előadás, a Vígben erről szó sincs. Elárulom, hogy amikor az egyetemen arról fantáziáltunk, hol fogunk játszani és rendezni, nekem az első ötben nem szerepelt a Vígszínház. Nem tartottam vonzónak a hatalmas tereket és a nagy előadásokat, és bár az osztályfőnökeim (Hegedűs D. Géza, Forgács Péter, Marton László – a szerző meg.) munkásságát tiszteltem, de másban gondolkodtam. Egyrészt amiatt, ahonnan jöttem, másrészt azért, amit az egyetemen kaptam: mindkét út arról szólt, hogy minél kevesebb eszközzel hozzunk létre valamit. Budaörsön, a *Liliom*-nál ismertem fel, hogy vonz, ha vannak a színpadon falak és ajtók, és arra is rájöttem, mekkora tévedés volt azt gondolni, hogy ezt a fajta színházat a legegyszerűbb csinálni. Hosszú út ez, amin ma ott tartok, hogy a Vígszínház nagyszínpada a leginspirálóbb tér, holott néhány éve úgy láttam, hogy az SZFE 36-os terme a világ legjobb színházi tere. Ehhez az kellett, hogy lássak olyan előadásokat, amik beindították a fantáziámat. És ebből az is következik, hogy nem tudom, mi lesz a folytatás.

Jászay Tamás

Fotó: DÖMÖLKY DÁNIÉL

A kastély, Vígszínház, 2022, rendező: Bodó Viktor, díszlet: Schnábel Zita, jelmez: Nagy Fruzsina és Pattantyús Dóra, világítás: Csontos Balázs

A színpadi látvány művészei

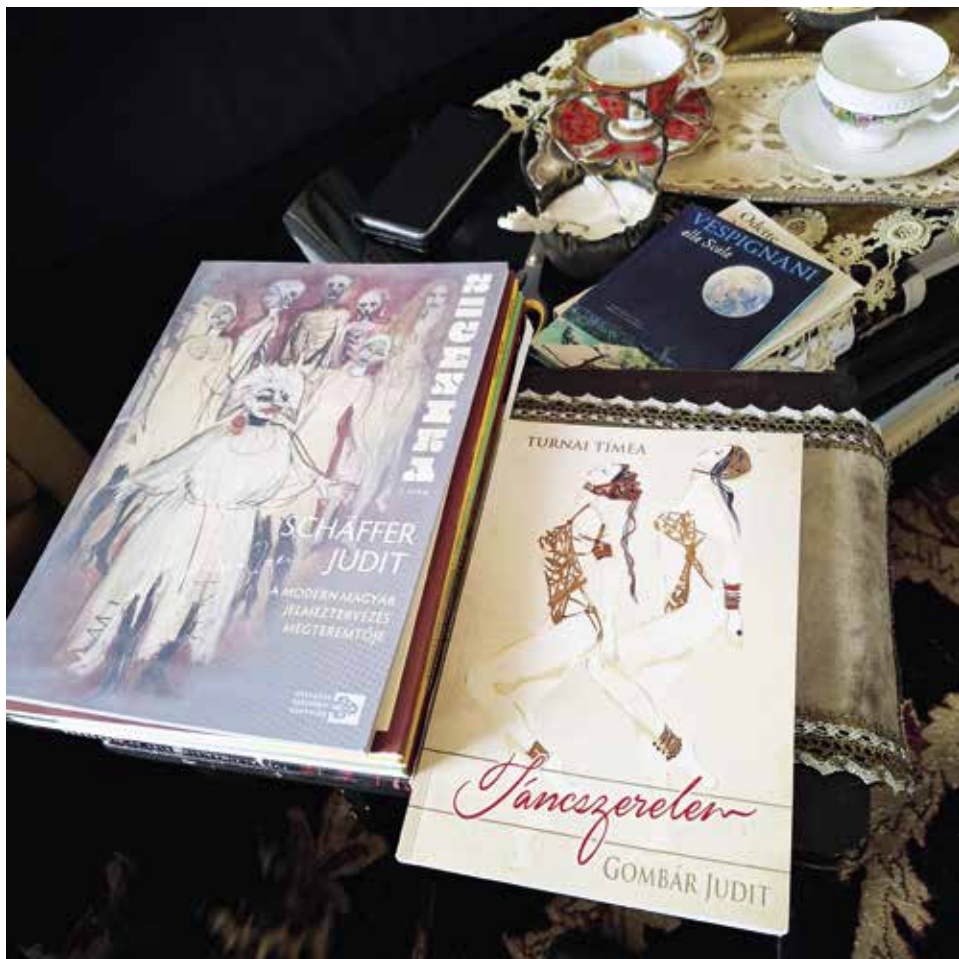
Tordai Hajnal jelmeztervező a Szcenika sorozatról

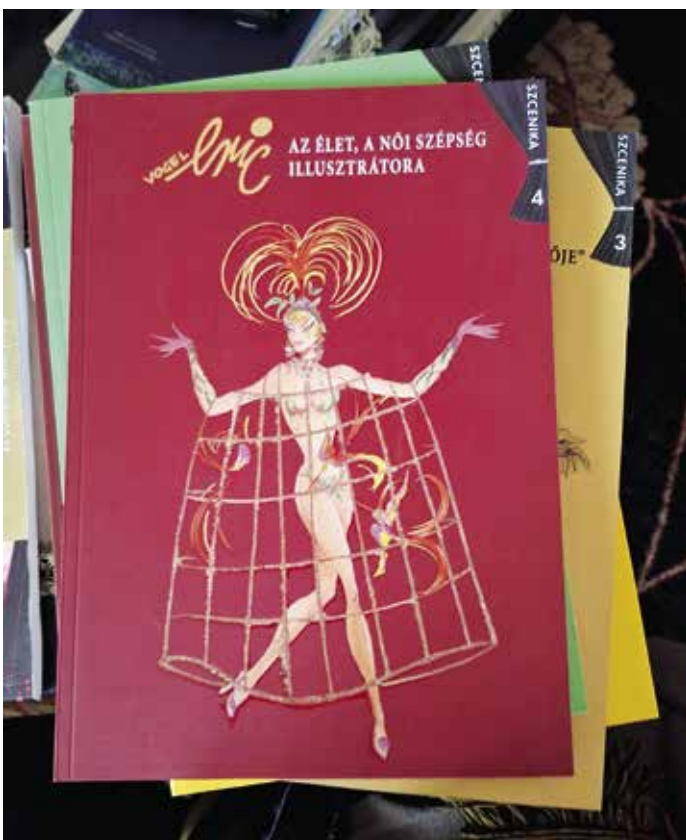
Schäffer Judit, a modern magyar jelmeztervezés megteremtője címmel megjelent a *Szcenika* sorozat hetedik kötete Tordai Hajnal jelmeztervező szerkesztésében. Vele beszélgettünk a sorozatról.

Tordai Hajnal nemcsak színpadi látványtervezőként vesz részt a színházi életben, hanem évtizedek óta gondozza az Országos Széchényi Könyvtár kiadásában megjelenő Szcenika sorozatot. Áldozatos tevékenységével nem engedi, hogy a nagy látványművészek életműve feledésbe merüljön.

Pályám kezdetén ért az a mérhetetlen csoda, hogy húszévesen Márk Tivadar, Forrai Gábor és Makai Péter mellé kerülhettem az Operaházba. Csodáltam a munkásságukat, „megfertőzödem” a kultúrájukkal, színházszeretettelükkel, művészetükkkel. Tizenegy évet töltöttem az Operaházban. Nagyon sokat kaptam ettől az időszaktól, a munkájuktól, attól, hogy asszisztálhattam mellettük. Elkerültem a győri színházba, ahol mint fiatal tervező rengeteget dolgoztam, nagyon sokféle munkában. Kevés tervezőnek adatik meg, hogy a gyerekdaraboktól a musicalon át az operáig mindenféle műfajban tervezhesen, sok-sok rendezővel és tervező kollégával. Minden műfajban tapasztalatokat gyűjthettem. Ezután a Nemzeti Színházba hívtak. Félttem, hogy meg kell válnom a számomra nagyon kedves zenés műfajoktól, főként operától, de elfogadtam a felkérést. Akkor kezdődött el egy izgalmas folyamat: a Nemzeti Színház archívumának és könyvtárának vezetője, Kávási Klára színháztörténész tíz igazgató tevékenységét segítette a munkájával. Ő volt az, aki ráirányította a figyelmet Németh Antal jelentőségére, kutatása nyomán nagyszerű könyv jelent meg róla. Összebarátkoztunk, és Klára megnyitott előttem egy izgalmas világot. Ráirányította a figyelmemet a színháztörténetre, a Nemzeti Színház múltjára, a nagy színeszek megismerésére, a színház látványvilágának régmúltjára. Akkoriban Iglódi István volt a Nemzeti igazgatója, aki megkért, hogy a Nemzeti Színház nagyszerű jelmeztervezőjéről, Nagyajtay Terézről (1897–1978) rendezzek egy életmű-kiállítást a Várszínház aulájában, Kávási Klára segítségével. Ő sokkal alaposabb volt nálam, együtt összeállítottuk a kiállítást, aminek nagyon nagy sikere volt. Számomra nagy élményt jelentett megismerni ennek a nagyszerű jelmeztervezőnek az életét, munkásságát. Olvashattam a leveleit, bepillanthattam a hétköznapijaiba, a stílusába, s úgy éreztem, nagyon jól megismertem, noha soha nem találkozhattam vele. Ez volt az első olyan élmény, ami ebben az irányban elindított engem. Akkoriban néztünk meg a fiammal egy előadást a milánói Scalában, s a szünetben az opera boltjában megláttam egy könyvsorozatot, amelyik az egykor a Scalában alkotó díszlet- és jelmeztervezők munkáit mutatta be.

Ott megéreztem, hogy ezek a rajzok milyen óriási értékek. Ezek a művészek, ha nem a mulandó színházművészetre áldozták az életüket, tehetségüket, rajztudásukat, szellemiségüket, talán nagy hírvű festő- vagy szobrászművészek lettek volna. Ám így, hogy a színházat szolgálták, alkalmazott művészek lettek, csodálatos rajzaik, terveik elenyésznek. Egy kötetbe így összegyűjtve megőrződött valami a zsenialitásukból. Ott és akkor elhatároztam, hogy azoknak a mestereknek, akiknek hálás lehetek, megpróbálok emléket állítani. Így született a *Szcenika* sorozat első kiadványa 2013-ban Márk Tivadar Kosuth-díjas tervezőről, az Operaház örökös tagjáról. Amikor Márk Tivadar meghalt, az örökösök engem kértek meg, hogy feldolgozzam a hagyatékot. Már alapos ember volt, összegyűjtötte a rajzait, a varrodákból visszavette a terveit, sőt, amikor kiállításra készült, újrarajzolta őket, hogy minden minőségi legyen. Egy tökéletesen dokumentált anyagot találtam. Betettem az egészét az autómba, és elvittem az Országos Színháztörténeli Intézetbe, illetve az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeli és Zeneműtárába. A Színházi Intézetben Turnai Tímea személyében egy nagyszerű kollégát találtam ehhez a munkához. Akkoriban ő a scenikai tár vezetője volt, értett ahhoz, amihez én nem: hogyan kell a rendelkezésünkre álló anyagból kötetet készíteni. Az én

szemben a rövid monográfiának volt jelentősége, és inkább sok-sok rajzzal szerettem volna felmutatni az életmű értékét. A Márk Tivadar kötet után megszületett egy második kiadvány Nagyajtay Terézről, majd egy harmadik Vogel Erićről. Vogel a barátomnak mondhattam, esodáltam a munkáit. Nemcsak színházaknak dolgozott, köztük az Operettszínháznak, de revükhöz is készített fantasztikus terveket. Nagyon jó barátom volt Gombár Judit, akivel a Győri Színházban fiatal korunktól ismertük egymást. Markó Ivánt még az Operából ismertem. Tanúja voltam Judit elképesztő tehetségének, emberségének, munkabírájának és a Győri Balett iránti odaadásának. Iván távozása után sem hagyta el az együttést, amelynek nagy szüksége volt az ő gondoskodására. Tragikus halála után tiszteletből készítettük el a róla szóló könyvet Turnai Tímeával.

A magyar színháztörténetnek van egy nagyon híres és nagyon szerett tervezője, egy különleges ember: Schäffer Judit. Ő több fővárosi, vidéki, sőt külföldi színháznak is dolgozott, tanított a Főiskolán, kiállításai voltak a

Nemzeti Galériában, a Műcsarnokban, de Bécsben, Prágában, Tokióban is. A Nemzeti Színház elismert jelmeztervezője volt. Bevallom, hogy mi, tervezők, kissé tartottunk tőle, az ítéletétől, a nyílt beszédétől, az egyébként mindig jogos kritikájától. Tudtam, ha nekifogtam ennek a sorozatnak, kötelességem Schäffer Judit munkásságát is feldolgozni. A hagyatéka – több tízezer rajz, vázlat, feljegyzés, levél – a Széchényi Könyvtárba került. Amikor beleolvashattam az anyagba, ahogy lapozgattam a rajzait, bevallom, nem tudtam betelni a tehetségével, a látásmódjával, azzal, ahogy ő a színház egészéről gondolkodott. Leginkább az fogott meg, hogy mennyire ebben élt, milyen fontos volt számára az adott darab mondanivalója, látványa. Ahogy ő ezt papírra tette, az nem is jelmeztervezés, hanem ösztönművészeti látásmód: hogyan lehet ezt az alkalmazott művészetet a képzőművészet szintjére emelni úgy, hogy a jelmezek valójában a darabot mesélik el. Nem véletlen, hogy a rendezők nagyon szerettek vele dolgozni, annak ellenére, hogy nem lehetett könnyű ember. Mégis nagyon szerették, ahogy a színészek is, mert úgy érezték, hogy amit csinált, abban otthon tudnak lenni, segíti őket a szerepben. Mindig határozott elképzeléssel állt elő, s azt véghez is vitte. Olyan komplexen közelítette meg a színházat, hogy én – bár számos nagyszerű tervezőt ismertem – ilyenfajta elmélyülést, művészi színvonalat még nem láttam.

A kötet alcíme: a modern magyar jelmez megteremtője. Miben volt Schäffer Judit más, mint a többi tervező?

Ő nem a divatból, nem az adott korok ruhafazonjából indult ki, mint ahogy azt a jelmeztervezés tan előírja, hanem a szerepből és a színész lelkéből. Ez vetült ki a kosztümökre, ez adta a jelmezeinek azt az erőt, ami a rajzaik, de még a vázlataik is átsugárzik.

Mi lesz a sorozat következő darabja?

Sok-sok tervem van. Most kezdtem bele Fehér Miklós életművének feldolgozásába. Ő a Vigaszínház díszlettervezője volt, de külföldi társulatoknak (Helsinki Nemzeti Színház, Weimar, Louiseville, USA, Moszkvai Művész Színház) is készített díszleteket. A Széchényi Könyvtárban Borda Zita kutatóval dolgozunk együtt. Fehér Miklós munkáiban az ragadott meg leginkább, hogy annyi érzelem és líra van a díszletterveiben. Sajnos nem maradt sok anyag róla. Az eddig elkészült kötetekben nem használtam fotókat, de most a díszleteiről készült fotókkal fogom pótolni azt a hiányt, ami az ő anyagából hiányzik. Utána minden bizonnyal Csányi Árpáddal, a Nemzeti Színház díszlettervezőjével folytatom a sort, akivel sokszor dolgoztunk együtt.

Józsa Ágnes

Mindenek feletti színházi élmény:

PC-alapú vezérlés a szórakoztatóipar számára

PC- és EtherCAT-alapú vezérléstechnika a szórakoztatóipar számára:

- Integrált és széles határok között skálázható automatizálási rendszer
- vezérléstechnika bármely szórakoztatóipari terület számára: színpad-, színház- és koncerttechnika, filmstúdiók, élményparkok, 4D/5D mozik, speciális effektusok, épületautomatizálás
- sokrétű hang- és képtechnikai multimédiás illesztőfelületek
- DMX, Art-Net™, sACN, PosiStageNet protokoll, SMPTE időbélyeg és hang integrálása
- professzionális műsorelemek megvalósítása bevált vezérléstechnikával

Olvassa be a QR-kódot és élvezze előben a szórakoztatóiparban alkalmazott PC-alapú vezérlés lehetőségeit!

New Automation Technology

BECKHOFF

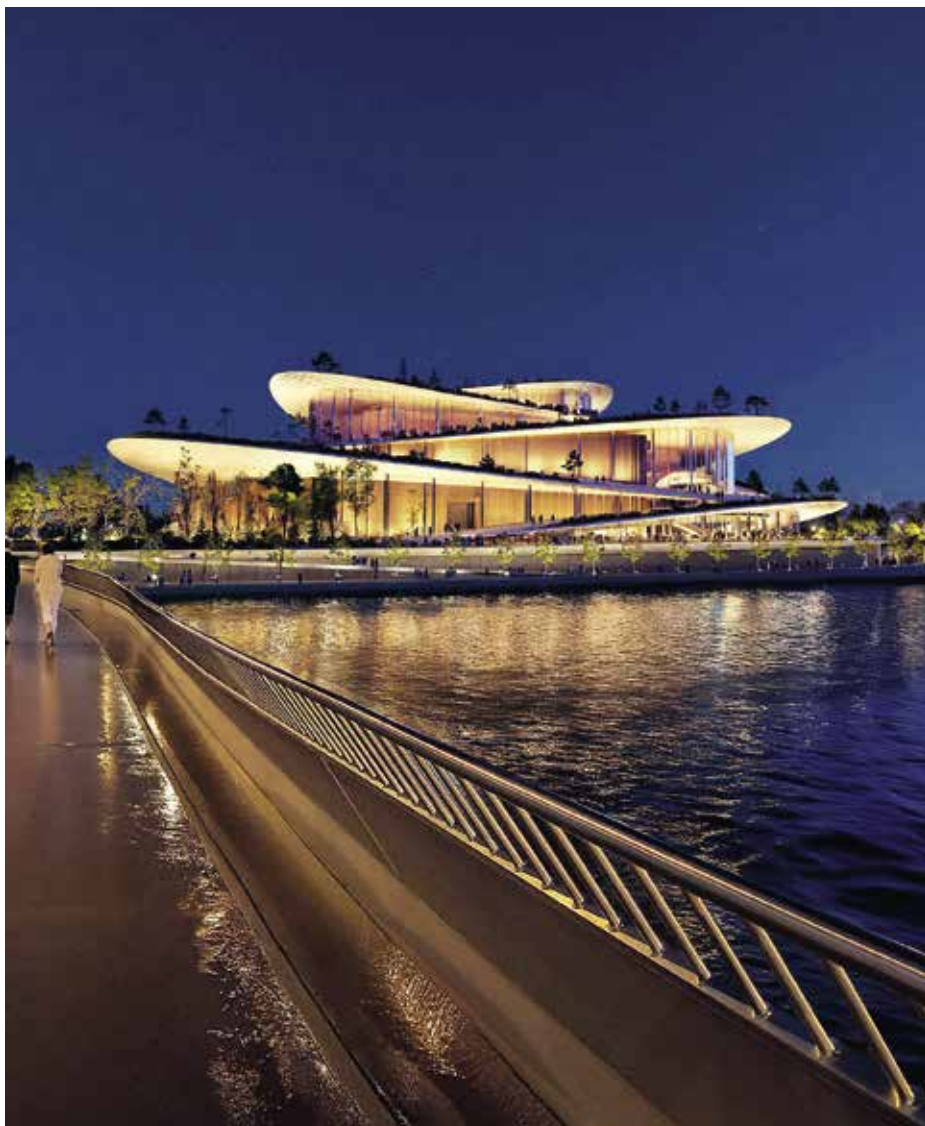
Új Operaház épül Hamburgban

A dániai Bjarke Ingels építész vezette BIG csapata nyerte a nemzetközi pályázatot a hamburgi Állami Opera új épületének tervezésére, amely jelentős kulturális projekt a németországi Hamburg Hafencity Baakenhöft-félszigetén.

A 45 000 m²-es komplexum az Állami Opera és a Hamburgi Balett otthona lesz, felváltva az 1950-es években épült Dammtorstrasse-i épületet, igazodva a kortárs előadóművészet akusztikai, térbeli és műszaki követelményeihez. Az Elba folyó partjára tervezett létesítmény erős kapcsolatot teremt a kultúra és a kikötői élet között, hasonlóan a Herzog & de Meuron építészek által tervezett, 2017-ben megnyílt Elbphilharmonie épületéhez. Így a 2023-ban elkészült, 245 méter magas Elbturm felhőkarcoló és az Elbphilharmonie függőleges sziluettjei között elhelyezkedő új opera Hamburg vízpartjának harmadik kulturális központjává válik.

Az operaház teraszokból álló tájként fogalmazódik meg, amely a kikötő felé terjedő hanghullámokat idézi. Belül egy nagy előcsarnok fogadja a látogatókat, akiket két fa lépcső vezet az útvonalon, a főbb szintekről pedig közvetlenül is ki lehet jutni a kültéri teraszokra. A látványtervek egy központi magot mutatnak, amely az előadótérreket és a hozzájuk kapcsolódó kiszolgáló egységeket foglalja magában. Ezt minden szinten növényekkel beültetett sétányok veszik körül. A kanyargós sétányok közötti réseken a homlokzaton hatalmas üvegezett nyílások kínálnak betekintést és további bejárásokat a belső térbe. A lépcsőzetes teraszokból álló topográfiai struktúrában a parkosított platformok a vízből emelkednek ki, és egy kör alakú tetőprofil kereteznek, amely a kikötő öble felé nyílik.

A földszinten kőburkolatú sétányok vezetnek a látogatókat a park lépcsőzetes domborzatán át az üvegezett bejáratig. A belső térben egy magas előcsarnok fogadja a látogatót, melyet a tervező „városi nappalinak” nevez. Innen két kanyargós fa

lépesősor indul felfelé. Az épület középpontjában a nagyterem áll, amelynek koncentrikus fa gyűrűi íves erkélyeket alkotnak. A faragott erkélyek egyetlen, áramló felületként jelennek meg, ezek egyetlen közös térbe foglalják a színpadot és a nézőteret, egyben segítik a kiváló akusztikát. A nagyszínpad mellett próbatermek, produkciós területek és egy stúdiószínpad támogatják a működést, a korai kísérletezéstől a végső előadásig.

A teraszos kialakítás több irányból is megközelíthetővé teszi az épületet, így a látogatók a vízparti parkon, a mólón, vagy a szomszédos városi utcán keresztül is eljuthatnak ide. Az új operaház körül a tervezők egy vízműködés ihlette parkot alakítanak ki, amely lejtős teraszokból, növényzettel borított dűnékből és mocsaras kertekből áll, természetes módon szabályozza az Elba folyó áramlását és visszatartja az esővizet. Az építészeti tömeg és a külső terek ötvözésével a projekt egy új nyilvános

A nagyterem látványterve

Az előcsarnok látványterve

útvonulat hoz létre, amely összeköti a folyópartot a környező kerületekkel.

„Az opera olyan lesz, mint egy koncentrikus teraszokból álló táj – hanghullámokként sugárzik ki a zene központi, lüktető szívéből, és a tenger felszínén kiterjedő hullámokhoz hasonlóan terjed ki a kikötő felé. Az eredmény egy háromdimenziós, minden oldalról nyitott és hozzáférhető közpark, ahonnan minden irányba esodálatos kilátás nyílik – az óvárosra és az új városra, a Lohse Parkra és az ipari kikötőre” – mondta tervező, Bjarke Ingels. A BIG egyik leginnovatívabb ötlete a teljes átláthatóság és nyitottság: az operaházat háttérszínpad nélküli nyilvános területté alakítja át. A közlekedési útvonalak körbeveszik az épületet, így bepil-

lantást engednek a próbatermekbe, az adminisztratív terekbe és a produkciós környezetbe. Ezáltal az építészet arra invitálja a közönséget, hogy ne csupán a végeredményt lássa, hanem az előadás elkészítésének is tanúja lehessen.

Egy kiállítás képei, avagy ROBE bemutató a Nemzetiben

Az alábbi írás egyik apropóját a budapesti Nemzeti Színházban 2025. szeptember 23-án megrendezett, rendkívül látványos ROBE bemutató adta. Emellett az egyik ott látott újdonságot, a T12-t idén januárban tesztelésre is elkértem. A két élmény hatására van egy globális, bár kicsit felületes képem arról, hogy merre tart jelenleg a cseh cég, és van egy konkrét is, ami a T12 Profile-lal született.

A két tapasztalat jól kiegészíti egymást, mert a bemutatón elhangzott információk valóság tartalmát egy konkrét eszközön is ki tudtuk próbálni. A rendezvényre Horváth Győző barátommal, az Ungaresca Táncegyüttes vezetőjével, koreográfusával látogattunk el. Győző szintén régóta világítótáncműsorokat, és évtizedek óta dolgozunk együtt, tehát ő is felhasználói szemmel nézelődött.

Ha az ember egy gazdagon megterített asztal mellé kerül, de nincsen módja megkóstolni a fi-

nomságokat, nem lesz maradéktalanul boldog. Ez az érzés már az indulás előtt átsuhant rajtunk, mert sejtettük, hogy komoly minőségű fényvetőket fogunk látni, de a lakomán felkínált választékra és mennyiségre nem voltunk felkészülve. Így „nyálesorgatva” figyeltük a bemutató előadóit, akik újabb és újabb eszközöket prezentáltak. A Nemzeti Színház Gobbi Hilda termében szinte egy új, komplett világítás park került felszerelésre, így a cég által hozott print fólia és az előtte lévő

díszletelemek teljes értékű szcenikai világításban fürödhetek. Ezért mindazoknak, akik megtekintették az előadásokat, valósabb élményben lehetett részük, mint egy szokványos kiállításon.

A bemutató másik komoly előnye az imponálóan nagy választék felvonultatása mellett az volt, hogy olyan szakembereket hallgathattunk meg, akik maguk is aktívan használják a cég termékeit. A meghívott szakértők Dave Whitehouse és Andy Webb világításstervezők voltak, akik egymást ki-

Bólintós lámpa fejpéneknél használva

Fényfüggőnnyel létrehozott túll effekt

Fényesóváktól övezve

Gobó demonstráció

Erőfelmérés: LED vs. halogén

A legkisebb kör írásszel

egészítve, árnyalva kalauzoltak végig bennünket a konkrét típusokon és beszéltek a ROBE célkitűzéseiről, távlati céljairól. Két dolog ezek közül számunkra rendkívül szimpatikus volt, különösen amiatt, hogy ezek a többi gyártóra kevésbé jellemzők. Az egyik, hogy biztosítják a LED engine-ek cserélhetőségét, azaz a rendkívül dinamikus fejlődő LED-es fényforrások egy újabb generációja egyszerűen bekerülhet a régebbi eszközeikbe is. Ráadásul ez a csere házilag is elvégezhető, nem kell hozzá szakszerviz segítségét kérni. Így egy általuk gyártott fényvető sokkal tovább üzemben tartható, mint a konkurens termékek, mert a fényforráson kívül a többi paraméterben évtizedek óta kicsi a fejlődés. Maximum abban van eltérés, hogy az összes elérhető szolgáltatásból egy-egy termékbe mit építenek be a gyártók.

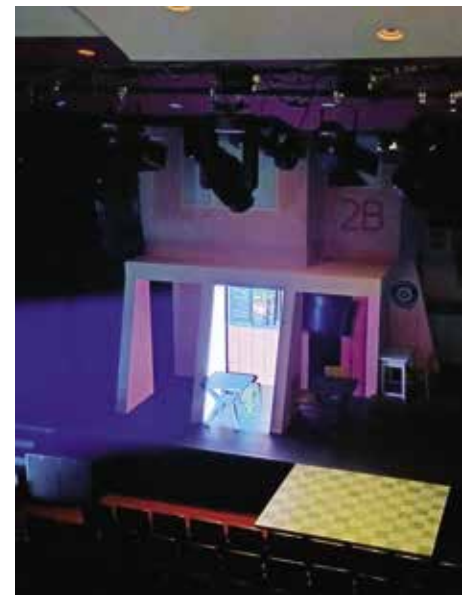
A felhasználóknak a színházi világítótestek esetében a szolgáltatás-özőn egy részére talán nincs is szükségük. Így például egy Niethammer HPZ 211 helyett nem feltétlenül igénylünk egy olyan új eszközt, amiben többszöröző prizma vagy animációs tárcsa is van. Az előd fényerejét és színvisszaadását viszont elvárjuk, és ez a két paraméter leginkább a LED modulon múlik. Így idővel jobb hatásfokban, azaz ugyanakkora teljesítményfelvétel mellett nagyobb fényerőben, vagy a jobb színvisszaadásban esetleg szélesebb színskálában reménykedhetünk az új engine-nel.

A másik, unikálisnak mondható célkitűzése a cégnek, hogy a különféle termékcsaládok azonos fényminőséggel rendelkeznek, a ROBE gyártmányain belül többféle „fehér” fényfajta közül választhatunk, de módunkban állt ezt a fényminőséget a cég mindegyik, egymástól eltérő funkciójú eszközeiben is használni. Részükről ez nemcsak marketing szöveg, hanem érzékelhető valóság, és így lehetséges, hogy egy adott feladathoz ideális eszközökből építsük fel világítási parkunkat, amelyeknek a fénye megegyezik egymással. Erre a

szolgáltatásra eddig csak szerényebb mértékben láttam példákat még egy gyártó típusválasztékán belül is, különböző cégek termékeiből pedig esélytelen volt ezt elérni. Ezzel a tulajdonsággal a ROBE lehetővé teszi azt a fényminőség-egyezősége, ami utoljára a halogén korszakban volt lehetséges.

A bemutatón nem láthattam – mert akkor még nem készült el – az a hiánypótló, kisebb méretű és teljesítményű reflektor típus, amelyik a 650 W körüli profilok kiváltására lesz hivatott. Néhány évvel ezelőtt ismerkedtem meg a T11-es reflektorokkal, azóta ez több színházba bekerült, illetve rajtam kívül több világosító is vágyakozik rá. Ahhoz lehet PC és Fresnel lencsét vásárolni kiegészítőnek, vagy eleve olyannal kérni. Akkor azt gondoltam, annyira jó a profil változat optikailag, hogy a benne lévő frost segítségével a Fresnel-szerű lágy fény is előállítható, a PC-re jellemző kevésbé éles kör létrehozásához pedig elég a fókusztérkéket módosítani. Így az új készülék, amennyiben hasonlít a nagyobb testvérré, nem gond számomra, ha csak profil változatban készülne. Viszont a kisebb méretű reflektor eddig hiányzott a kínálatból. Amennyiben lehetőségem lesz rá, azt is megnézem majd egy teszt erejéig.

Mostanra a show- és színházi felhasználásra szánt eszközök közötti határvonal meglehetősen elmosódott. A zajra és a színvisszaadásra a színházakban érzékenyebbek a szakemberek, míg a koncertszínpadokon inkább a még nagyobb fényerőt preferálják, gyakran az előzők rovására. Illetve a showműsorok világításánál kevésbé használnak kézzel állítható típusokat, ezért a ROBE bemutatón is a különféle pozíciókba telepített eszközök jelentős része „bólintós lámpa” volt. Mindez érhető, hiszen ma már számos példa mutatja, hogy a kifejezetten színházi felhasználásra szánt reflektorok gyártása önmagában nem biztosítja cégek fennmaradását, még akkor sem, ha ebben nagy hagyományokkal rendelkeznek. A működő evolúció példája

Éles késelés

a ROBE is, hiszen viszonylag rövid idő alatt óriási fejlődésre voltak képesek. Míg számos más gyártó végleg eltűnt a kínálati oldalról, addig ők a piac egyik megkerülhetetlen szereplőjévé váltak, olyaná, ami képes a színházi igényeknek is megfelelni.

Nagyon elgondolkodtató része volt a bemutatónak, amikor a ROBE különféle fényforrásai közötti eltéréseket demonstrálták. Önmagában mindegyik jó választás lehet, de egymás mellett vizsgálva őket jól látható volt a különbség. Korrekten azt is bemutatták, hogy eltérő felületeken a különbség lényegesen látványosabb lehet, mint azt elsőre észleltük, például egy piros póló már jelentősen másnak tűnt a különféle LED modulok fényében. Egy ilyen, látszólag nüansznai különbség színházi közegben rendkívül fontos lehet, éppen ezért lényeges, hogy a felhasználó körültekintően válassza ki a kínálatból a számára ideális alternatívát. Ezt is figyelembe véve válik igazán megnyugtatóvá, hogy a LED modulok cserélhetők,

Így a választásnak nem kell véglegesnek lennie. Érdekes volt látni a bemutató előadóit a különféle fényminőségekben, hiszen számunkra az emberi bőr az egyik legfontosabb világítási felület. Nem sokkal a ROBE bemutatója előtt egy másik helyszínen sokkal kevésbé meggyőző világítást láttam. Sok korábbi tapasztalattal összehasonlítva most messze jobb fényhatást éreztem, olyannyira, hogy a ROBE legkevésbé szép fényminőséget biztosító eszköze is jobb, „természetesebb” megvilágítást adott, mint a másik helyszín fényvetőparkja.

A ROBE bemutató alatt a színházi miliőhöz nélkülözhetetlen díszletet egy kis „mesevár”, egy plasztikus kút és egy magashegységet mutató printelt háttér biztosította. Ezeken jól meg lehetett figyelni az apró, de annál lényegesebb különbségeket. Pontosabban meg lehetett volna, mert a hozzám hasonlóan angolul nem tudók választásra kényszerültek. Vagy az érdemi részt figyelték, vagy a színpad két oldalán elhelyezett nagyméretű „monitorokat”, ahol a mesterséges intelligencia segítségével szinkronfordításban olvashattuk az elhangzottakat. Nekem ezzel a technológiával ez volt az első találkozásom, és őszintén bevallom, ez is lenyűgöző.

De természetesen nem ez tette rám és barátomra a legmélyebb benyomást, erre több más jelentkező is akadt. Az egyik legnagyobb hatással az a bemutató volt ránk, amikor a „bólintós lámpák-ból” csináltak fejtámaszt, azaz követő reflektort. Erről a technikai lehetőségről olvastam már korábban, több cég is ajánlott már ilyen évekkkel ezelőtt, de a valóságban most láttam először. A két operátor a játéktéren kívül, oldalt állt, és folyamatosan követte a két előadót. Ez a technológia lehetővé teszi, hogy szinte bármelyik mozgófejes lámpánkat használjuk erre a célra, ha egy kamerával is kiegészítjük. Az ebben rejlő előnyök hatalmasak. Egyrészt lehetséges, hogy a korábnál sokkal ideálisabb, meredekebb szögekből tudjuk így követni a szereplőt, mint a klasszikus nézőtér háta mögött lévő fejtámaszokból. De sok színházban, előadás-helyszínen már a „fejgép” elhelyezése is probléma, ezzel a megoldással viszont a kezelő bárholnan végezheti a munkáját, hiszen egy monitort néz csupán, miközben egy ergonomikus és a fejgépek számára megszokott kezelőfelülettel dolgozik. Természetesen egy ennyire összetett rendszer használata más kockázatokat hordoz magában, mint a szokványos megoldás.

Szintén nagyon meggyőző volt az „aszimmetrikus háttérderítő” kiváltására született eszköz (T32 Cyc™), amit egy legalább öt méter magas háttérhez meglehetősen közel, a földön helyeztek el. Ez a viszonylag alacsony magasságú eszköz meglepő egyenletességgel világította meg a hátteret, természetesen változtatható színeivel

és színvisszaadásával ez is tud igazodni a többi reflektorhoz. Nagyon izgalmas volt a felturbózott „Svoboda Light” (SVOPATTTM), amit a fejlesztők kicsit „túltoltak”, mert nemcsak külön-külön lehet vezérelni elemeit, amelyek természetesen külön színezhettek is – és emlékeim szerint egymástól független mozgásra is képesek –, de a katalógusában bűvárokodva ennek nem találtam nyomát. Persze ennyi beállításhoz túlságosan nagy számú vezérlőcsatornára van szükség, de a modern fénypultoknak ez többnyire nem okoz gondot. Természetesen ez nem nevezhető színházi alaptartozéknak, ahogy a mintájául szolgáló szép emlékű halogén eredetije sem, ugyanakkor értő kezekben nagyon jó hatáskeltő eszköz lehet.

A szerelembe esést mindkettőnkől egy fényfüggöny létrehozására alkalmas eszköz váltotta ki (Tetra2™), ami szintén nem nap mint nap szükséges berendezés, de az általa keltett hatás lenyűgöző bennünket. Szinte magától értetődő módon „túll effektet” is létre lehet hozni a segítségével, így azt mondhatjuk, hogy a fényforrásonként való vezérelhetőség és az előre-hátra „bólintás” képessége már csak ajándék a funkciói között. Hazafelé tartva rákerestünk az árára, és szomorúan konstatáltuk, hogy ez a szerelem egyhamar nem fog kiteljesedni...

Az egyik reflektor racionális felhasználási módjait csak később, már itthon kezdtem érteni. Ezért megkértem az AVL Trade Kft.-t, a ROBE hazai forgalmazóját, hogy tesztelésre adjanak kölcsön egyet belőle. A próbára idén januárban került sor, időben relatíve távol az őszi bemutató élményétől. Viszont „hazai pályán” stabilabb viszonyítási pontokkal rendelkezünk, így több minden kiderülhetett, mint egy információözzönrel egyenértékű rendezvényen.

A T12 profile a már megismert T11 nagyobb és okosabb testvére, aminek teljes kiépítettség esetén a pozicionálás kivételével minden funkciója távolról, a fénypulttól vezérelhető. A bemutató során érdekes volt, hogy a készlet milyen nagy sebességgel hoz létre akár háromszögeket is a fénykörön belül, de ez bármennyire is lenyűgöző, akkor még nem jöttem rá, hogy mire tudnám használni a munkám során. Aztán később némileg megvilágosodtam, és rájöttem, hogy színházunkban is van néhány olyan világítási pozíció, ahol ez az eszköz ideális lehetne, ugyanis a nézőtér oldalán és az előszínpadon lévő függőleges esőtartókon lévő profilokat csak minimálisan kell elforgatni, és jellemzően mindig a színpad ugyanazon területét világítjuk meg velük. Természetesen az adott díszlethez hozzá kell igazítani őket, de ez csak minimális mozgást igényel. Arra gondoltam, hogy a nagy átfogású zoom optika és a forgatható, négylemezes készlet segítségével egy jól

eltalált pozicionálás esetén nem lenne szükséges, hogy létráról állítsuk őket, mivel ez a fénypulttól is elvégezhető lenne. Mindezt továbbgondolva eszembe jutott, hogy szinte minden színházban vannak olyan fényvetők, amelyeket túlzás lenne mozgókengyeles típussal kiváltani, már csak azért is, mert a tesztkör lejáráshoz esetleg nincs elég hely körülöttük. Így a színházunkban végzett teszt során Kiss Zoltán (Husi) kollégámmal ezt próbáltuk ki. Természetesen mindeközben leellenőriztük a dimmerelhetőséget, a fókuszot, a zoomot, a változtatható színhőmérsékletet, a fehér minőségét és a fényerőt is. Ez a típus 100 W-tal erősebb LED moduldal dolgozik, mint a T11, optikai átfogása 5,5-től 50 fokig terjed. A megvizsgált típusban a készleten kívül írisz és frost funkciók voltak elérhetőek, de a gobótárcsák és az animációs kerék nem lett telepítve az eszközbe. A felsorolásból is kiténik, hogy ha akarjuk, minden létező szolgáltatás integrálható a T12-be. Emellett IP65-ös védettséggel bír, a készülékház pedig magnézium-alumínium ötvözet. Ha a ventilátor fordulatot 70-80% közé vesszük le, elfogadhatóan halk lesz, de ezzel természetesen érzékelhető fényerővesztés is együtt jár, ugyanakkor az így kapott megvilágítás értékkel erősen marad. Színvisszaadása a CRI index szerint 95, de ez, mint tudjuk, nem írja le azt az eltérést, ami egy halogén fényforráshoz képest érzékelhető. Nagyon hasznos szolgáltatása, hogy megválaszthatjuk, hány wattos halogén izzóhoz hasonlítsa a ki- és beűszása. Néhány vezérlőcsatorna számunkra furescsán, nem logikusan volt felosztva, de ennek megváltoztatását a gyártól kérhetjük a forgalmazó szerint.

Összefoglalva, minőségét és szolgáltatásait tekintve ez egy felső kategóriás eszköz, ami, úgy tűnik, alkalmas arra a felhasználásra, amit elképzeltem. Ugyanakkor nem vagyok biztos abban, hogy az ára arányos-e a korlátozott használhatósággal. Bár nagy előnye, hogy nem szükséges a roppant időigényes manuális állítás (nálunk két világosító kell hozzá), de sajnos sokszor megkerülhetetlen ez a tradicionális megoldás, hiszen, ha csak egy reflektort is mozdítani kell bármilyen irányba, már el is veszítjük azt az előnyt, amiért fizettünk. Persze repertoár játérend esetén még így is rövidülhet a visszaálláshoz szükséges idő. Ugyanakkor azt hiszem, a hazai piac igényeihez a T11 az ideálisabb típus, mert mindazt tudja, amire valóban szükségünk van a munkánk során, de semmi olyanért nem kell fizetnünk, amire nincs, vagy csak minimális használhatósággal rendelkezik.

Zárásként: az AVL Trade Kft. tervezi, hogy a jövőben több helyszínen tart majd további eszközbemutatókat, amelyekhez szívesen veszi kulturális intézmények, színházak jelentkezését.

Simon Ottó

Allen & Heath dLive rendszer a Veszprémi Petőfi Színházban

A Veszprémi Petőfi Színház mindig is kiemelt figyelmet fordított arra, hogy a nézők élménye a lehető legmagasabb színvonalú legyen, művészi és technikai szempontból egyaránt. Oberfrank Pál igazgató kifinomult ízlésével és maximalista hozzáállásával folyamatosan azon dolgozik, hogy a színház a hazai élvonalban maradjon, miközben az anyagi lehetőségeket is felelősségteljesen kezeli.

A Petőfi Színház hangzásáért évek óta egy L-Acoustics hangrendszer felel, minden előadás tiszta, dinamikus és magával ragadó hangélményt kínál a közönségnek. A rendszer azonban nem volt teljesen tökéletes: a korábbi keverőpult bizonyult a gyenge láncszemnek, így adódott a feladat, hogy megtalálják az ideális megoldást, amely minden elvárásnak megfelel. Ebben a kihívásban lépett színre a színház fiatalos, energikus technikai csapata. Kiss Olivér vezetésével az ifjonti lelkesedés és a szakmai precizitás találkozott: céljuk egy olyan megoldás megtalálása volt, amely minden szempontból megfelel, és tökéletesen kiegészíti a csúscategóriás hangrendszert.

Olivér, mi alapján jutottatok el az Allen & Heath dLive szériához?

Több gyártó termékeit kipróbáltuk és teszteltük, végül az Allen & Heath dLive rendszert választottuk. Nagyon fontos szempont volt számunkra az előadások egyszerű és gyors felprogramozása, a megfelelő mennyiségű be- és kimenet, a rendszer személyre szabhatósága, és persze a hangminőség is.

A korábban használt Yamaha M7CL a maga idejében kiváló eszköz volt, de azóta a technika rengeteget fejlődött. A nyolevanes évek végén felújított épületünkben minden analóg rendszeren futott: analóg csoportkábelek, fix végpontokkal. Hamar korlátokba ütköztünk: az előadások biztonságát kockáztattuk, amikor a különböző helyekre kiépített végpontokból ide-oda kellett kábelezni, hogy adott esetben például a zenekari ároknak megfelelő mennyiségű bemenetet biztosítsunk. Arról nem is beszélve, hogy a rengeteg üzemóra után már félfő volt, hogy bármikor megállhat a rendszer.

Szerepet játszott-e az új rendszer kiválasztásában a rugalmas konfigurálás és kiépítés lehetősége?

Persze, hogy igen! Volt rá példa, hogy külön csoportkábelt kellett kihúznunk a nézőtérre keresztül, illetve egy második pultot beiktatni, hogy minden hangszer és mikroport meg tudjon szólalni. Minden csatorna egy felületen kapott helyet, és

sokszor kellemetlen baleseteket okozott, amikor kapkodni kellett, hogy az aktuális jelenetben épp melyik csatorna kell, hogy megszólaljon. A dLive rendszer általunk eddig sosem tapasztalt biztonságot adott, és jelentősen leegyszerűsítette a munkát.

Tudnál dedikáltan kiemelni egy tulajdonságot, ami segítette a döntéseket?

Ami talán leginkább megkülönbözteti a többi, hasonló keverőtől, az a teljes személyre szabhatóság. A felület minden egyes jelenetre úgy állítható össze, ahogyan az számunkra a legkényelmesebb: a hangosító előtt kizárólag azok a csatornák jelennek meg, amelyekkel éppen dolgoznia kell.

Sokat beszéltünk a biztonságról, így a redundanciáról is.

Igen. A biztonságérzetünket tovább növeli, hogy mind a tápegységek, mind a gigaACE kapcsolat redundáns. Így nem kell attól tartanunk, hogy egy előadás közben megáll a rendszer, és hirtelen csendben marad a nézőtér.

Fontos téma volt számotokra, hogy milyen külső plug-inek szeretnétek használni, és ennek milyen lehetőségei vannak. Illetve beszéltünk a keverést segítő funkciókról is.

Okafogyott, hálstennek! A keverőben elérhető készségmentes DEEP plug-in csomag külön dicséretet érdemel. Még nem talákoztunk ilyen egyszerűen kezelhető és ilyen jó hangzású kompresszor plug-inekkel, ráadásul mindezt külső szerverek és a potenciális hibaforrást jelentő hálózati kapcsolatok nélkül. Az UltraFX processzorban található Auto-Tune pedig páratlanul működik: olyan finoman korrigál, hogy az érintett művész sokszor maga sem érti, mi is történt valójában – csak érzi az eredményt, és örül a sikerének, amihez mi is hozzájárulhatunk.

Fotók: Állomány

Allen & Heath dLive S5000 keverőpult

A Petőfi Színház hangtárának munkatársai: Dékmár Kata, Bodnár Benjamin, Kiss Olivér

A Veszprémi Petőfi Színház nézőtere

A groupok használatával, valamint az akár 64 csatornára alkalmazható dinamikus EQ segítségével olyan hangképet és hangerőt tudunk kihozni a mikroportokból, amit a korábbi pulttal elképzelni sem tudtunk volna. Külön kiemelném a személyes favoritunkat, az automix funkciót is, amely a többszereplős daloknál, illetve ensemble keverésénél lényegesen megkönnyítette a munkánkat. Nem szükséges folyamatosan kézzel korrigálni az arányokat vagy kiemelni a szólistákat: a rendszer mindezt elképesztő pontossággal elvégzi helyettünk.

Témáztunk arról is, hogy bár eddig nem volt rá szükség, de esetleg szeretnétek színpadról monitort keverni, akár egy másik pulttal.

Ó, igen, ez nálunk is sarkalatos ponttá vált. Nagy előny, hogy lehetőség van a csatornák duplázására, amelyeket kizárólag „befelé”, monitorozásra

használnunk, gyakorlatilag teljesen függetlenül a kinti történésektől. Így a zenészek az árokban maguk alakíthatják ki a számukra ideális komfortot a saját monitorukban.

Nem utolsósorban fontos érv a dLive rendszer mellett, hogy a mixrack-be szerelt extra gigaACE bővítőkártya segítségével – ha például monitor keveréshez szükség van rá – bármikor beiktatható a rendszerbe az Avantis vagy az SQ5 is, amelyek nálunk utazó pultokként szolgálnak. Így fizikai eszközzel is megvalósítható a párhuzamos munka, akár egy zenei fesztivál keretében is, amennyiben nem tableten szeretnénk dolgozni.

Ezen a ponton kijelenthetjük, hogy kivesztük a rátok váró feladatokat?

Dehogy, korántsem. Színházunk több, eltérő funkciójú, adottságú, lehetőségű helyszínnel rendelkezik, ami önmagában is külön feladatokat jelent. További kihívás a stúdió és a színház fizikai elhe-

lyezkedése, mivel ezek egy főút két oldalán találhatók. Célunk, hogy az előadásainkról sokszagos felvételeket tudjunk készíteni, amelyeket később képpel társítva archív és/vagy élő anyagként használhatunk fel – például egy szilveszteri adás kapcsán. Az új rendszernek köszönhetően mindezt szimultán módon, adáshang keverésével tudjuk megvalósítani anélkül, hogy ez bármilyen módon befolyásolná a nézőtérén helyet foglaló közönség élményét.

A rendszer ezen része már üzemel?

Sajnos még nem, de folyamatosan haladunk vele. A két helyszín között optikai kapcsolaton keresztül fogunk „beszélgetni” az eszközökkel médiakonverterek segítségével, gyakorlatilag nulla időbeli késéssel. Mindezt a gigaACE kártyán keresztül valósítjuk meg.

A kialakított kapcsolat lehetőséget adhat nagyobb létszámú zenekar használatára is?

Abszolút. Már beszéltünk is erről. Mivel nincs érzékelhető időbeli késés, akár egy nagyobb zenekar is bevonható az előadásokba. Kamerákon keresztül biztosított a vizuális kapcsolat, a valódi, realtime audió összeköttetéssel együtt pedig ez a megoldás teljes mértékben alkalmazható lesz.

Mi volt a rendszer első bevetése?

Az István, a király! A próbák során ismerkedtünk az eszközökkel, és itt mindenképpen meg kell jegyezni, hogy pazar szupportot kaptunk a hazai forgalmazótól, mely személyesen neked köszönhető, Tamás (Ditzmann Tamás): elképzelhetetlen lehetőségekkel és megoldásokkal gazdagítottál bennünket a próbafolyamat alatt, miközben rendkívüli nyugalmat és biztonságot hoztál a munkába, mindezt végtelen türelemmel. Kimerítő oktatást kaptunk, és azóta is bármikor fordulhattam hozzád; mindig maximális segítséget kaptam tőled és az Audmax részéről egyaránt.

A Veszprémi Petőfi Színház technikai megújulása jól példázza, hogyan válhat a korszerű hangtechnika a művészi munka természetes részévé. A színház varázsa a néző számára sokszor észrevétlenül születik meg: a pontosan érkező hangokból, az arányok finomságából, a biztonság érzetéből. A Veszprémi Petőfi Színház technikai fejlesztései azt a célt szolgálják, hogy ez a varázs minden este megszülethessen – láthatatlanul, mégis meghatározó módon.

Ditzmann Tamás

Audmax Kft.

Chauvet Professional COLORado Solo Edge 1 .....

A Chauvet Professional COLORado Solo Edge 1 egy kifejezetten színpadi és installációs környezetre tervezett, alacsony profilú, 0,5 méteres RGBwWL LED footlight, amely egyszerre kínál teljes színiskálát és kiemelkedő minőségű fehér fényt. Az IP65-ös védelem kültéri

Chauvet Professional COLORado Solo Edge 1

nyitásszögek ideálissá teszik egyenletes élvilágításhoz. A választható, akár 64 kHz-es PWM frekvencia garantálja a flickermentes működést kamera és broadcast környezetben is. A COLORado Solo Edge 1 így egyszerre technikailag kifinomult és esztétikailag diszkrét megoldás a modern színpadi világítás peremterületein.

és poros, párás környezetben is megbízható működést biztosít, így a lámpatest nemcsak színházakban és koncertszínpadokon, hanem szabadtéri produkeiókban is hatékonyan alkalmazható. Az egyforrású optikai rendszer célja az egyenletes, pontszerű fényfoltoktól mentes kimenet, amely vizuálisan letisztult megjelenést ad még közvetlen közletről is.

A lámpatest különlegessége a „stealth” szűrő, amely kikapcsolt állapotban gyakorlatilag láthatatlanná teszi az eszközt, így nem bontja meg a színpad vizuális kompozícióját. Az end-to-end kialakítás lehetővé teszi a hézagmentes sorolást, kábelrengeteg és vizuális törések nélkül, míg a fedett kijelző biztosítja, hogy minden vezérlőelem rejtve maradjon a közönség előtt. A beépített, külön vezérelhető RGB jelölőfények praktikus megoldást kínálnak a fellépők pozicionálására vagy a színpadél finom kijelölésére.

Műszaki szempontból az 56 darab, ötszínű (RGBwWL) LED 20 000 órás élettartammal dolgozik, 2800–8000 K közötti színhőmérséklet-tartományban, 96 feletti CRI értékkel meleg fehér tartományban. A több mint 7000 lumen fényáram és a rendkívül széles, 120–160 fokos

Merjünk kicsik lenni! .....

Az idei NAMM és ISE kiállításokon a DiGiCo és a hozzátartozó márkák nem mutattak semmi nagy újdonságot. Annál nagyobbat szoltak a kis újoncok! Az élő hangosítás csúcsát jelentő Quantum 852 technológiát könnyen hordozható formában elérhetővé tevő, az elmúlt év októberében bemutatott Quantum 112 kis méretét meghazudtolóan nagy díjakat nyert el: mindkét eseményen "Best of Show" címmel tartották érdemesnek az ítések.

DiGiCo Quantum 112

DiGiCo KLANG:one és KLANG:one Pro

A KLANG:technologies immerzív fülmonitor-megoldásai is kistesókat kaptak: a KLANG:one és KLANG:one

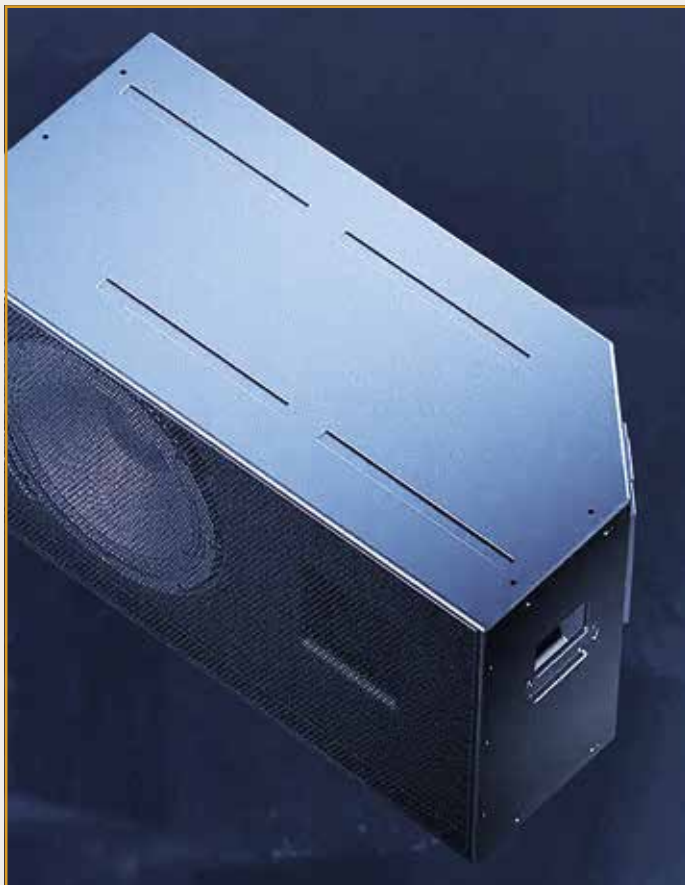
Pro azoknak jelent megoldást, akiknek csak egy mix kell, de az bárhol és bármikor. Az új zsebméretű

Fourier Audio transform.go

processzorok MADI-n illetve Dante-n fogadnak akár 64 bemenetet és vezérlésük is a lehető legegyszerűbben megoldható: telefonnal/tablettel/lappal USB-C porton át közvetlenül, hálózat és wifi nélkül is működik.

A VST pluginek élő felhasználásában úttörő Fourier Audio sem maradt ki a sorból: a fél rack méretű, akár 16 effektlánc futtatására képes transform.go nemcsak könnyű hordozhatóságot kínál, nagytestvéreivel, a transform.engine-nel együtt immáron a Dante mellett a DiGiCo-val közösen használt Hyperport és az Allen & Heath gigaACE és

Meyer Sound USW-121P

DX protokollokon is kommunikálhat akár 1,2 msec roundtrip latencyvel.

Meyer Sound USW-121P

Az alacsony frekvenciák a felejthetetlen zenehallgatási élmény alapját képezik. Az USW-121P sosem lopja el a reflektorfényt, mégis elengedhetetlen minden show-ban. Érezhető mélységet ad – komolyságot, intimitást és ámulatot kelt – és magával ragadó pillanatokot teremt, amelyek a fények felkapcsolása után is sokáig elkísérik a közönséget. Az USW-121P a line-array családban megismert, függeszthető 2100-LFC egyenesági leszármazottja, mely ideális földközeli telepítésekhez. Az USW-121P nem tartalmazza a felszínen felesleges dolgokat (mint például a markáns megjelenésű rácesozatot, a masszív vasalatot, az első-hátsó azonosító LED csíkokat stb), és nincs akkora „punch”-a, van viszont bálna mélye, installációhoz tökéletes formája és kedvezőbb ára! A 2100-LFC tervezésénél szempont volt, hogy nagyot üssön, hiszen

szinte mindig a levegőben lógva kerül alkalmazásra. Az USW-121P-t viszont máshogyan hangolták, földi halmozásra készült. Az alacsonyabb SPL-t kompenzálja a föld reflexiós hatása, cserébe mélyebbre megy, ezáltal valódi velőt rázó élményt okozva a hallgatóknak. A két 21”-os

szub ideális társai egymásnak mind teljesítményükben, mind fázisválaszukban, amikor együtt kerülnek alkalmazásra.

Az USW-121P rácesozata az ULTRA-X80-nal azonos, így a nézőhöz közeli hangsugárzók esztétikusan egységes, diszkrét, miniatűr logós megjelenést biztosítanak. Az USW-121P rendelkezik fülekkel, és a tetején levő bemarásoknak köszönhetően halmozható is, így beltéri mobil installációkhoz, kocsira helyezve termék közti közlekedtetéshez is tökéletes választás. Amennyiben fixen kellene telepíteni, a kis mélység, a kilógó elemektől mentes forma és a lecsapott sarok mind-mind segít ebben. Mivel a lecsapott sarokban elhelyezett végfok panelnek és az onnan kilógó csatlakozóknak nincs szüksége a hangsugárzó kubitáján kívüli térre, tökéletesen falfülkébe tolható.

Meyer Sound TIGRA és 1800-LFC

2026 tavaszán érkezik a méltán elismert Leopard utódja, a Meyer Sound TIGRA. Tervezésénél elsődleges szempont volt, hogy teljesítményszintet ugorjon, közelebb kerüljön a Panther által felállított max. SPL szinthez. Ennek érdekében nőttek a hangsugárzók, nőtt egy kicsit a kabinet. 2x10” papír membránok fognak közre egy 4”-os kompressziós drivert, ezáltal hangnyomása csak 3-4 dB-lel

marad a Panther alatt, tökéletes kiegészítőjévé téve azt. Akár egymás alá is riggelhetők a megfelelő adapter vasalat használatával. Formanyelve is közössé vált a zászlóshajóval: távolról is jól látható, nagyméretű logóval nyomott védőrács, azonosítást megkönnyítő LED csíkok találhatók a frontoldalon. Hátul pedig az előző számban bemutatott GEN-1 (Galaxy Extended Network) bemeneti panelt leljük, ami által nem csak a digitális AVB Milan audió jelátvitel és a telemetria érhető el, de immár egy komplett Galaxy processzor esztornája is beépítve rendelkezésre áll, aminek köszönhetően soha nem látott flexibilitás és kedvező ár tört utat magának. A megnőtt kabinet mérethez új, a line-array modulokkal egybe függeszthető szubsugárzó is dukál! Az 1800-LFC szimpla 18”-os hangszóróval operál (mint az előző 900-LFC), de teljesítménye szintén megnövelt, TIGRA-hoz illő. Itt már nem csak elől, hanem hátul is található azonosító LED csík, hiszen kardiodoid konfigurációknál a szubsugárzók hátulja látszik a rendszermérnök felé. A TIGRA tavasztól, az 1800-LFC nyártól elérhető, bevezető kedvezménytel. Részletekről érdeklődjön Rédei Bálint márkamenedzsernél a balint@chromasound.hu címen.

További információ:

www.chromasound.hu

Meyer Sound TIGRA

Újabb közgazdasági módszerek a színházakban

A Színpad 2022. évi 4. számában jelent meg az első 15 közgazdasági módszer, amelyek a színházi munka javítását támogatták. Az azóta eltelt négy év tapasztalatai bebizonyították, hogy a közgazdaság és a színház koránt sincs olyan messze egymástól, mint azt gondolnánk. Így eljött az idő, hogy tovább folytassuk a módszerek ismertetését és remélhetőleg gyakorlati hasznosítását is. A módszerek üzleti ismertetését továbbra is az Üzleti fogalomtár (szerk. Chikán Attila és Wimmer Ágnes, Aliena Kiadó, 2003) című kötetből importáltuk.

Just in time – éppen időben

A színházi élet és tevékenység azóta működik „éppen időben”, amióta színház van a világon. Nem véletlen, mivel a színház nem létezhet időrendiség és pontosság nélkül. Gondoljuk el, micsoda zűrzavar keletkezne a *Rómeó és Júlia* előadása alatt, ha kiesne egy akármilyen rövid jelenet vagy mondat!

Ugyanez a helyzet a színházi rekvizitek gyártásánál is: a színház szigorú tervgazdaság szerint működik, így a kellő időben a műhelybe kell érkeznie a díszlet- és jelmezanyagoknak. Az időzítéssel kapcsolatban leggyakrabban emlegetett példa a lövés hangja, a csengő- és telefonhang, vagy az ajtócsapódás. Ezeknek a gesztusokkal tökéletes egységben kell megszólalni ahhoz, hogy a jelenet ne váljon nevetségessé. Ugyanakkor arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy a színházi „just in time” mindkét irányban pontos és fontos: a korai teljesítés ugyanúgy hiba, mint a késői.

Kaizen – a folyamatos tökéletesítés

A ma már az egész világon elterjedt kaizen remélhetőleg Magyarországon is jelentős szerepet játszik majd az oly erősen remélt gazdasági-pénzügyi fejlődés beindulásában. A kaizen szó két alkotóelemből áll: a „kai” változást jelent, a „zen” jelentése: jó. Első ízben Masaaki Imai termelés-szervezési vezetési tanácsadó definiálta híres könyvében (*Kaizen stratégia*), amely a nyolcvanas évek minőségi forradalmának egyik meghatározó műve lett. A kaizen legfontosabb módszere önma-ga, ami naponta megköveteli a folyamatosságot és a tökéletesítést. A korábban már megszokott lépcsőfokok helyett az állandó javítás és kontroll a magunk elé kitűzött feladat. A színházban alapvető törekvés az állandó javulás és javítás. A műszaki vezetők elsősorban a színház technikai fejlődésére figyelnek, de kellő motiváció mellett megtörténhet az a hétköznapi esoda, hogy a színház különböző tárai együtt munkálkodhatnak a folyamatos fejlesztésben.

Kreativitás

Nyilvánvaló, de mégsem feledkezhetünk meg a színházi kreativitás működtetéséről és fontosságáról. A színház eredendően kreatív műhely, amely csak tudatos emberi hibák miatt mond le a kreativitás eszközeiről. A színházban (akárcsak más, kreativitásra épülő szervezetekben) a paradigmák lebontásának képességét nevezzük kreativitásnak. Különösen megkönnyíti a színházi folyamatok kreatív fejlesztését az a tény, hogy a színházi művészek együtt, egymás mellett dolgoznak, és így támogatják egymás kreativitását.

Küldetés, misszió

A színházak többsége ma már egyre komolyabb marketing tevékenységet folytat, ám ritkán olvashatjuk honlapjukon vagy éves jelentésükben az intézményük küldetésének, missziójának megfogalmazását. Pedig nagy szükség lenne rá mind a külső, mind a belső érintettek körében. Leg-egyszerűbben úgy fogalmazhatjuk meg a színház küldetését, mint alapvető céljának konkrét értelmezését; alapvető céljuk pedig a nézőközönségük igényeinek kielégítése, nyereség elérésével. Mivel a színházak nagy része közösségi támogatással dolgozik, így nem csupán a magánszemélyként jelentkező nézőközönséget kell számításba venni, hanem a támogatás felett rendelkező állami, önkormányzati döntéshozókat is.

A küldetés megválasztása feleletet ad arra, hogy milyen üzleti vállalkozást folytatunk, és azt hogyan, milyen értékek mentén tesszük. A kilencvenes években elterjedt a küldetésnyilatkozatok divatja, amelyek jövőképet, víziót, vagy más néven stratégiai szándékot definiál. A Hamel – Prahalad közgazdasági szerzőpáros megfogalmazása szerint: „egy mozgósító erejű álom”.

Leadership

A színházi lét egyik legfontosabb funkciója a vezető. Általában igazgató, ritkábban művészeti vezető, még ritkábban főrendező. Egyre gyakrabban hoznak létre ügyvezetői, stratégiai, marketing

igazgatói pozíciókat, így egyre több érdeket kell kielégíteni a színház vezetésének. Az újabb munkakörökhöz egyre több helyettesre és munkatársra van szükség, így az igazgatóság egyre nagyobb és nagyobb lesz.

A művészeti vezetés nem hagyja magát: ha az adminisztrációs vezetés szaporodik, úgy a művészeti vezetésnek is növekednie kell. Egy átlagos vidéki színházban ma már főállású művészeti vezető (vagy igazgató), zenei vezető (vagy igazgató), főrendező is dolgozik.

Marketing

Amikor a múlt század kilencvenes éveiben megjelent a *Páholypótszék* (Média+Print, 1994 és 1999), még sok színházi vezető mosolyogva kételkedett abban, hogy a marketing funkciók és munkakörök hamarosan valódi szerepet fognak betölteni a színházi gazdaságban. Ebben a témakörben most csak két címszóval foglalkozunk: a marketing koncepcióval és a marketing-rövidlátással.

A marketing koncepció nem csupán reklámtévékenység, hanem olyan eszköztár, amely magában foglalja az előadásra, jegyárakra, jegyértékesítési rendszerekre, kommunikációs politikára vonatkozó kérdéseinket is. Sajnos színházaink nagy részében még mindig úgy gondolják, hogy a marketing néhány plakátot, szórólapot jelent, és a színházak marketing költségkerete csak a leg-szükségesebb kiadásokat teszi lehetővé.

Méretgazdaságosság

Az üzleti és színházi vállalkozásokban is megfigyelték, hogy a nagyobb előadásszám csökkenti a termelékenységre jutó anyag- és fajlagos költségeket. Ennek oka rendkívül egyszerű: a termelés mennyiségétől független (fix) költségek nagyobb előadásszámmra oszlanak el. A méretgazdaság tehát azt jelenti, hogy minden produkciónak van egy olyan előadásszáma, amely mellett az egységre jutó költség a legkisebb. (Ezt használják ki azok a musicaleket játszó nagyszínházak, amelyek sikerdarabjaikat en-suite rendszerben futtatják.)

A méretgazdaság mellett ugyanakkor tanulási vagy tapasztalati hatásra a dolgozók rutinja, a hatékonyabb munkaszervezés, a technológia fejlődése csökkenti a költségeket. Ugyanakkor a színház esetében a tapasztalati hatás csak kevéssé érvényesül: gondoljunk arra, hogy például az 50. előadáson csak 1-2%-kal csökkenhetnek a költségek.

Munkakör-gazdagítás

Ez a színház egyik lehetősége, amely a munkakörök gazdagítása révén lehetővé teszi a kiadások csökkentését. Mivel a színházi működés meghatározott funkciók pontos és jól betanult ellátását jelenti, ezért csak szűk munkakör-gazdagítás hajtható végre. Egyre több színházban vannak önkéntes jegyszedők, ruhatárosok, takarítók, merchandising értékesítők. A munkakör-gazdagítással csak akkor érhetünk el eredményeket, ha a feladat változatos, azonosítható, fontos, autonóm és visszajelezhető.

Participáció

A módszer elnevezése (részvétel) a szervezeti döntések meghozatalára vonatkozik, tehát különbözik a tulajdonosi részvételek formáitól. A színházi életben – a tulajdonos személyétől függetlenül – a participációnak nagy hagyománya van. A reformkori színházakban gyakran a színészek döntöttek a nettó jegybevétel egymás közötti elosztásáról. A mai színházak között is találhatunk olyan közös döntést, amellyel a színházi alkalmazottak által választott művészeti tanács belső szabályozásában határozzák meg a színház lényegi működését.

Pénzügyi mutatószámok

Az üzleti teljesítmény értékelésének fontos területe a számvitel értékelése és a pénzügyi mutatószámok vizsgálata. A számviteli kimutatások kiterjednek az időbeli változások vizsgálatára és a struktúra elemzésére. Ez a mérleg esetében jellemzően az eszközök, illetve források szerkezetének, összhangjának vizsgálatát jelenti. A pénzügyi mutatószámok fő típusai: likviditási, finanszírozási, eszközgazdálkodási, jövedelmezőségi és a piaci mutatók. A színházak nagy részénél a fentiekén kívül alkalmazott mutatószámok a következők: előadásszám, nézőszám, férőhely, kihasználtság, egy előadásra vagy egy nézőre jutó jegybevétel, valamint az alapmutatókra jutó közösségi támogatás. Többen úgy vélik, hogy a mutatószámok időbeli változása (általában az előző év, de hosszabb időtáv is indokolható), valamint a színház struktúrájának alakulása betölthetnek bizonyos vészjelző szerepet.

Pozicionálás

A pozicionálás során arra keressük a választ, hogy a vállalkozásunk egyes termékei, illetve szolgáltatásai milyen viszonyban (versenyhelyzetben) vannak a versenytársakkal. A fogalmat megalkotó szerzők szerint: „harc a vevők fejében elfoglalt helyért”. A színházban sokféleképpen jelenik meg a pozicionálás: alkalmazottak pozicionálják magukat a vezetők felé; művészek a rendezők, illetve alkotók felé.

A legfontosabb döntés az, hogy a színház hogyan pozicionálja magát a kulturális piacon; a másik fontos döntés az, hogy melyek a megkülönböztető jegyei. Általában egy összehasonlítást teszünk, például: legjobb minőség, legalacsonyabb árak, leggyorsabb szállítók és így tovább. A sikeres pozicionálás fontos kritériuma az egyértelműség és a hitelesség.

Stratégiai emberierőforrás-menedzsment

A színházi vezetés legfontosabb menedzsmentje az emberierőforrás-menedzsment (angolul Strategic Human Resource Management, rövidítve: SEEM). Nem véletlen, hiszen a színháznak alig van olyan szakterülete, amelynek ne lenne élő kapcsolata a valósággal és a szakmai területekkel. Még jól emlékezünk azokra az időkre, amikor a színházak igazgatóinak és gazdasági igazgatóinak kellett a személyzeti munkát ellátni. Az elmúlt 3-4 évtizedben jelentős változás állt be a SEEM területén: ez támogatja a vállalat stratégiáját, versenyelőnyének megteremtését és megtartását. A SEEM jellemző tendenciái: munkavégzési rendszerek, emberierőforrás-áramlás, teljesítménymenedzsment, javadalmazás, emberi erőforrás fejlesztése.

Stratégiai szövetség

Az egyszerű piaci kapcsolat és a teljes szervezeti integráció közötti szélső pontok között számos együttműködési formát ismerhetünk és gyakorolhatunk. Közülük is kiemelhető a stratégiai szövetség, amelyben a szövetséget megkötő partnerek megőrzik viszonylagos önállóságukat, és céljuk közvetlenül levezethető a vállalati stratégiából. Az együttműködés folyamán a partnerek a szövetség rendelkezésére bocsátanak bizonyos erőforrásokat, amelyeket közösen használnak.

A színházak között az elmúlt évtizedben kezdődött meg a szövetségek kiépítése, jellemzően a horizontális stratégiai szövetségeké, amelyek között a leggyakoribb az azonos tevékenységi szektorban működő versenytársak szövetsége. A közös produktív létrehozása és játszása ma már hétköznapi gyakorlat, de lehetőséget látunk más szektorokban tevékenykedő szervezetek szövetségére is,

mint például vendéglátók, múzeumok, marketing szövetségek.

SWOT-elemzés

Erősségek, gyengeségek, lehetőségek és fenyegetések (strengths, weaknesses, opportunities, threats): ez annak az angol betűszónak a magyar fordítása, amely a közgazdaságtan egyik legtöbbször használt módszere. Az első szópár a színház belső tulajdonságaira vonatkozik, a második pedig a külső világra, a színház környezetének a hatására hívja fel a figyelmet. A SWOT-elemzés a stratégiai elemzés eszköztárának része. Az elemzés elvégzésének célja, hogy látni lehessen, melyek a színház számára leginkább megfelelő stratégiai alternatívák a rendelkezésre álló választékból.

Termék életciklus

A közgazdaság szakemberei egyértelművé tették, hogy a termékeknek és szolgáltatásoknak az élelciklusához hasonló élelciklusa van. Ez a ciklus általában születésből (létrehozásból), emelkedésből (növekedésből) csúcson létből (érettség), majd csökkenésből (hanyatlásból), elhalásból (pusztulásból) áll. A színház vezetésének az a célja, hogy tartós emelkedést és csúcsonlétet érjen el, és ha lehet, lassítsa a csökkenés életszakaszát.

Ha a vezetés kellő figyelemmel kontrollálja az egyes szakaszok minősítését (emelkedő és pusztuló), úgy lehetőséghez juthat az egyes szakaszok meghosszabbítására (felszálló ág), illetve csökkentésére (leszálló ág, hanyatló ág).

Valamennyi életszakasz tartalmaz egy alvó szakaszt, amely egy rövid időre pihenteti a terméket (szolgáltatás) élelciklusát, és lehetőséget biztosít arra, hogy a színház vezetése felkészüljön a pozitív szakaszok újra erősítésére.

Üzleti kapcsolat

A piacon való aktív megjelenés egyik jelentős formája az üzleti kapcsolat. A stratégia belső és külső érintettjei közötti kapcsolatok közül a külső érintettek azok, akik két szervezet közötti interaktív cserekapcsolatot valósítanak meg oly módon, amely az eladó szempontjából a marketingtevékenységet, a vevő szempontjából pedig a beszerzési tevékenységet jelenti.

Üzleti kapcsolat bármely szervezet között létrejöhet. Az eladó és vevő közötti üzleti kapcsolat négyféle csere-epizódból épül fel: (1) termékek és szolgáltatások cseréje, (2) információk cseréje, (3) pénzügyi csere, (4) személyes kommunikáció.

Üzleti teljesítmény

A vállalkozás (színház) alapvető célja, hogy eredményt érjen el oly módon, hogy eszközei és forrásai egyensúlyban legyenek. A pénzügyi mutatók

► ismertetésekor már bemutattuk a színházban alkalmazható mutatókat. A fogalom két jellemzője az eredményesség és a gazdaságosság. Az eredményesség azt jelenti: „azt tesszük, amit kell”, a gazdaságosság pedig: „úgy tesszük, ahogyan kell”.

Mint láttuk, a vállalati (színházi) teljesítmény-mérés hagyományosan pénzügyi információkra épül. Üzemi szinten vizsgálunk nem pénzügyi, a működéshez kapcsolódó jellemzőket is (minőség-menedzsment), de önmagában pénzügyi adatok alapján nem lehet vállalatot (színházat) irányítani.

Vásárlói hűség

A színházi kompetenciák közül az egyik legfontosabb és gyakorlatban is használható módszer, amely hosszú távon is alkalmas lehet a színház pénzügyi helyzetének pozitív befolyásolására. A vásárlói hűség (lojalitás) a fogyasztói elkötelezettséget jelenti a piac eladói oldalának szereplői iránt (termék, márka, szállítói és így tovább). A vásárlói hűség két dimenziója a pozitív attitűd és a támogató viselkedés. Ezek kombinációja alapján négy típust különböztetünk meg: (1) hűséges vásárló, (2) nem hűséges vásárló, (3) esetleges vásárlási hűség, (4) vásárlói bolthűség (törzsvevők szerepe).

A hűséges vásárlók a kedvező szájreklám segítségével növelhetik partnereik bevételét. Különösen igaz ez a színházi bevételekre, ahol a szervezési osztályok vezetői (értékesítési osztályok, csoportok) meggyőzően támogatják a szájreklám szerepét.

Versenyképesség

A színházi kompetenciák közül a legfontosabb a versenyképesség, ami nem más, mint a versenyben történő helytállás képessége. Fontos tisztában lennünk azzal, hogy a piaci verseny egyre erősebb és szélesebb. Ez azt jelenti, hogy a színházak nemcsak egymás között versenyeznek, hanem a kulturális piac szervezeteivel is: (1) társadalmilag elfogadott normák mellett (2) a nyereségfolyam lehetővé tegye tartós működésüket, valamint (3) előnyt jelent a menedzser módszerek fejlettsége és korszerűsége.

Négy fő tényezőt különböztetünk meg: (1) az erőforrások minőségét, (2) a versenyt és stratégiát befolyásoló környezeti tényezőket, (3) a kereslet fejlettségét és (4) a kapcsolódó, támogató iparágak fejlettségét.

Vezetői számvitel

A színházak szakmai vezetői még ma is szoronganak, ha a gazdasági vezetők igyekeznek megmagyarázni a számukra érthetetlen számviteli fogalmak és rendszerek tartalmát. Az IMA (Institute of Management Accountants) szakmai szervezet szerint a vezetői számvitel fő feladatai a belső érintettek részére a következők: támogatja a vezetők tevékenységét, cselekvésre ösztönöz, segíti a szervezet stratégiai, taktikai és működési céljainak elérését.

A vezetői számvitelnek alkalmazkodni kell a konkrét igényekhez, ideértve az egyes szervezeti egységeknek szükséges eltérő részletezettségű

információkat. Johnson és Kaplan ma már klaszikus művükben (*Az elveszett relevancia*, 1987) foglalmazták meg először, hogy a korábbi számviteli módszerek már nem relevánsak a megváltozott termelési környezetben, ezért a működési folyamatokat jobban tükröző, a stratégia megvalósítását támogató eszközökre van szükségünk.

*

Újabb 20 közgazdasági módszerünk alkalmas arra, hogy végiggondoljuk, változott-e a színházak gazdasági gyakorlata és elmélete, és ha igen, milyen irányban. Jelentősebb változásról nem számolhatunk be, de annak örülhetünk, hogy a marketing fejlődésében pozitív változás figyelhető meg. Bízunk abban, hogy a színházak egyre több közgazdasági módszert ismernek meg és hasznosítanak a gyakorlatban is.

dr. Venczel Sándor

stratégiai tanácsadó

 SZINPAD
AUTOMATIKA

www.szinpadautomatika.hu

SOKÉVES TAPASZTALAT
A SZÍNHÁZTECHNIKÁBAN

automatizálás

tervezés

telepítés

karbantartás

Hiányzó (színház)történetek

Alapvető hiányosság felszámolásába fogott az Imre Zoltán vezette, színháztörténészekből álló kutatócsoport: 2021 óta folytatott projektjükkel feltárják az 1960-as évektől kezdődő magyar „amatőr” színházi mozgalmak gyökereit és történetét.

A nagyszabású vállalkozás abból a felismerésből indult ki, hogy a hetvenes, nyolevanes években Magyarországon virágkorát élő virágzó alternatív, kísérleti, progresszív színház kezdetei a hatvanas évek „amatőr színházi mozgalmához” nyúlnak vissza. Ma, amikor a kutatás tárgyát képező csoportok résztvevőinek és nézőinek élő emlékezete talán az utolsó pillanatokban érhető el, nagyon fontos végre a történetek szisztematikus áttekintése. A nemzetközi színháztörténetben egyre nagyobb hangsúlyt kap a nem hivatásos színházi törekvések felé való fordulás, de nálunk még mindig jókora hiányok tapasztalhatók ezen a téren.

A kutatás nyomon követhető egy weboldalon (www.hiaszt.hu), ahol a projekt részletesen megismerhető, videóra felvett beszélgetésekkel, dokumentumokkal együtt. A hozzá kapcsolódó tanulmányok egy része pedig ebben a kötetben jelent meg, a pécsi Fakultás Kiadó gondozásában.

A vaskos tanulmánykötet szerzői egyben a fogalmak tisztázására is vállalkoztak, kiemelve, hogy mit jelentett a Kádár-korszakban az „amatőr” színház, hogyan kezeli a kulturális emlékezet a színjátszás különféle formáit ma, és egyáltalán: mitől „kísérleti”, „alternatív” egy színjátszó közösség munkája. A téma hangsúlyos része a hatalom és a színház viszonya, az egyes előadások korabeli fogadtatása, a professzionális színház, illetve a kultúrpolitika szereplőinek meglehetősen ellentmondásos kapcsolata az „amatőr” mozgalmakkal.

A hazai színháztörténetben tulajdonképpen fehér foltnak számít ez a terület, holott döbbenetes számokkal találkozhatunk: 1974-ben 1427 színjátszó csoport működött az országban, többségük fiatal színházesinálók közössége volt, egyetemekhez vagy állami nagyipari vállalatokhoz kötődtek (egyetemi és munkásszínpadok), és nyitott szemmel követték az európai színházakban akkor megjelenő újításokat, Grotowski vagy Tadeusz Kantor progresszív munkásságát.

A tanulmányokban feltárul a BME Irodalmi Színpad, a Szkéné Együttes, a Szegedi Egyetemi Színpad, az Universitas, Bucz Hunor színházi formációi, a Tatabányai Bányász Színpad története, Éles Béla és Paál István tevékenysége; nem csupán az előadások, hanem a csoportokban folyó mindennapi munka, valamint a sajtóban megje-

lent beszámolók és kritikák hatása is. Imre Zoltán egyik írása Kazimir Károlynak a Színházművészeti Szövetség 1973. évi közgyűlésén történt felszólalását elemzi, kiemelve a hivatásos színházi szféra elzárkózó magatartását az „amatőrökkel” szemben, azt a hatalmi pozíciót, amelyet a beszéd közvetített a korszak nemhivatásos színjátszása felé.

Sándor Panka írása a Munkásszínjátszók Országos Találkozóinak 1973 és 1981 közötti történetét eleveníti föl, Schuller Gabriella az Universitas korabeli előadásaira jellemző játéknelveket elemzi a külföldi progresszív színházi mozgalmakkal párhuzamba állítva, valamint a dokumentumszínházi előadások első hazai megjelenéseit dolgozza fel. Kalmár Balázs egy kivételes előadás történetét és hatását kutatja: Mensáros László *XX. század* című estjét, melyet 1965-ben az Egyetemi Színpadon mutatott be, majd húsz éven át az országot járva

számos helyen előadott, és a sajtó egyszerre heves elragadtatással és elutasítással kezelte, mint a század történelmének alternatív, személyes feldolgozását, amelyhez Mensáros nem engedte közel a Kádár-kor hivatalos történelemszemléletét.

A kötet valóságos aranybánya nem csupán a színháztörténészek, de a társadalomkutatók számára is: olyan alapvető fogalmakat tisztáz a művészet és a hatalom, a hivatásos színház és az önfenntartó kisebb játszócsoporthoz viszonyáról, amelyek a kultúra más területeinek alapos feltárását is segíthetik.

Hiányzó (színház)történetek. Fejezetek az 1960-1970-es évek „amatőr” színházainak történeteiből.
Szerk. Imre Zoltán, Kalmár Balázs, Ring Orsolya, Sándor Panka, Schuller Gabriella. Fakultás Kiadó, Pécs, 2025.

Götz Eszter

4 **Seeing the Whole World** (ESZTER GÖTZ)

THEATRE TECHNOLOGY FORUM

5 **A Milestone in the Safety of the Hungarian Theatres** (GERGELY LAKATOS)

HUNGARIAN THEATRE AWARDS

8 **Hungarian Theatre Awards 2025**

The Hungarian Theatre Award was established in 2010 by the Hungarian Theatre Association with the intention of recognizing the most outstanding practitioners of theater-related professions. In December 2025, the award was presented for the 15th time. This time, the József Attila Theatre hosted the festive gala program.

9 **Hungarian Theatre Awards 2025: Mihály Borbás** (ÁGNES JÓZSA)

10 **Hungarian Theatre Award 2025: Judit Hajdu**

12 **Pál Tolnay Lifetime Achievement Award: Béla Götz**

Sad news arrived after the deadline: set designer Béla Götz passed away at the age of 86. The Pál Tolnay Lifetime Achievement Award thus became the final, well-deserved recognition of his career.

ISE BARCELONA

14 **ISE 2026 Barcelona: Surpassing All Expectations** (SÁNDOR BÖRÖCZ)

Europe's largest audiovisual and systems integration exhibition was once again held by the organizers at the Fira de Barcelona Gran Via exhibition center in Barcelona from February 3-6, 2026.

16 **Integrated Systems Europe 2026. The triumph of the Barcelona trade fair in numbers and through the lens of Chromasound glasses**

(TIBOR MÁRFAI)

THEATRE MANAGEMENT

18 **The Invisible Professional Association: the Gólem Theatre is 20 years old** (ESZTER GÖTZ)

The Golem Theatre Association, which operates Hungary's only Jewish theatre, was founded in 2005. On the occasion of its anniversary, we spoke with András Borgula, the theatre's founding artistic director.

21 **The Third Theatre in Pécs has been renovated** (LEVENTE MORAVETZ)

THEATRE NEWS

24 **News from the Hungarian Theatre Life**

26 **"May there be peace and tranquility in theatres and among people" – In memory of Márta Vajda**

On January 20, one of the driving forces and hearts of Hungarian theater life, Márta Vajda, permanent executive secretary of the Theater Society, passed away after serving Hungarian theatres for nearly four decades.

27 **The Theatre Society established a committee due to the questionable practice of awarding state prizes**

INTERNATIONAL THEATRE NEWS

28 **NEXT-proaudio Presents its C8 PRO Model**

28 **Dutch National Opera Purchases Robe iFORTE LTX Moving Lights**

29 **MagicDot Neo from Ayrton**

29 **European Commission Launches new Cultural Compass Program with EU Performing Arts Award**

30 **Towards to Green Theatre**

STAGE DESIGN

33 **"Suddenly, the set began to influence the stage material"**

(TAMÁS JÁSZAV)

Our series of interviews with established director-designer pairs, initiated by MALÁT, continues with a seemingly unusual choice: Set designer Zita Schnábel and actor-director Attila Vidnyánszky Jr. have only worked together two and a half times, but their collaboration has already had a decisive impact on both of them.

38 **Artists of the Stage** (ÁGNES JÓZSA)

Conversation with costume designer Hajnal Tordai about the Szenika series

THEATRE ARCHITECTURE

41 **New Opera House to be Built in Hamburg**

The BIG team led by Danish architect Bjarke Ingels won the international competition to design the new Hamburg State Opera building, a major cultural project on the Baakenhöft peninsula in Hamburg HafenCity, Germany.

THEATRE TECHNOLOGY

43 **Pictures from an Exhibition, or ROBE presentation at the National Theatre** (OTTÓ SIMON)

46 **Allen & Heath dLive System at the Petöfi Theatre in Veszprém**

(TAMÁS DITZMANN)

TECHNICAL NEWS

48 **New Products from Chromasound**

THEATRE ECONOMICS

50 **New Economic Methods in Theatres** (SÁNDOR VENCZEL DR)

BOOK

53 **Missing (Theatre) Stories** (ESZTER GÖTZ)

HIRDETŐINK

AudMax	32. o.	Luminis Kft.	31. o.
AVL Trade Kft.	13. o.	Pelyhe & Társa Kft.	55. o.
Beckhoff Automation Kft.	40. o.	Színpad Automatika Kft.	52. o.
Chromasound Zrt.	23. o.	Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	2. o.
Elimex Kft.	7. o.	Tüchler GmbH	12. o.
Lisys-Projekt Kft.	56. o.		

50
YEARS

**Claypaky 50 éves –
32 éve képviseli a Pelyhe Kft!**

Ezzel
kezdtek

Ezzel
folytatjuk

50

**PELYHE
KFT.**

1033 Budapest, Huszti út 34. | www.pelyhe.hu | pelyhe@pelyhe.hu
+36 30 9321 640, +36 20 9321 640

α+ series

NAGY TELJESÍTMÉNY, HIBRID FELÉPÍTÉS, EREDETI HANGZÁS A JÖVŐ ALAKÍTÁSA A MÚLT TISZTELETÉVEL

Három évtizeddel a bemutató után, a NEXO Alpha rendszerek még mindig ugyanazt a hatást érik el a koncertszínpadokon jellegzetes zeneiségükkel és dinamikájukkal. Most a 90-es évek klasszikusának szellemiségét megidézve készült el az Alpha +, egy három modulból álló, négyutas FOH rendszer, amely ötvözi a line-array rendszerek előnyeit a pontforrás hangszugárzó rendszerek egyszerű telepítési megoldásaival

Közepes méretű koncertszínpadon, színházban, vagy klubban az Alpha tovább él a modern kor számára újraértelmezve.